

**T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: AÇIMLAYICI
KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI**

Mehmet YILDIRIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU**

**SİVAS
2022**

OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: AÇIMLAYICI KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

Mehmet YILDIRIM

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri Anabilim
Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU

Sivas
2022

KABUL VE ONAY

Mehmet YILDIRIM'ın hazırlamış olduğu “Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği: Açımlayıcı Karma Yöntem alışması” başlıklı çalışma 25/02/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı, başarılı bulunarak jürimiz tarafında Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr.Öğr. Hilal KAHRAMAN (Jüri Başkanı)

Prof. Dr. Celal Teyyar UğURLU (Danışman)

Doç. Dr. Emel TÜZEL İşERİ (ye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen ğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../ 2022

Doç. Dr. Fatih KARAKUş

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzunda (Yönerge) belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../03/2022

Mehmet YILDIRIM

ÖNSÖZ

Günümüz toplumunun eğitim kurumlarından beklentileri giderek artmaktadır. Okullarda sadece eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi ile yetinilmemekte, sağlıklı ve güvenli eğitim ortamlarının oluşturulması, istenmedik olaylara karşı gerekli tedbirlerin alınması, gelişen şartlara göre sürekli iyileştirilmesi gibi eğitim öğretim faaliyetlerini etkileyen çalışmaların yapılması da beklenilmektedir. Öğretmen, öğrenci ve çalışanların günlük yaşantılarının büyük bir kısmını geçirdiği okullarda sağlıklı ve güvenli ortamların oluşturulması için gerekli tedbirlerin alınmasında yöneticiler kadar çalışanlarında sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak sağlıklı çalışma ortamlarının oluşturulması ve sürdürülebilir olması, iş sağlığı ve güvenliğinin tüm çalışanlar tarafından benimsenmesi ve sürekli iyileştirilmesi ile sağlanabilir. Bu araştırma öğretmen ve yöneticilerin iş sağlığı ve güvenliği algılarının betimlenerek, çalışanlar tarafından benimsenmesi ve sürekli iyileştirmesine ilişkin fikir ve görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlanmaktadır.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının öğretmen ve yönetici görüşlerine göre değerlendirildiği bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, araştırmanın amacı, önemi, problemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımları bulunmaktadır. İkinci bölümde kavramsal çerçeve, üçüncü bölümde yöntem, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar, son bölümde ise sonuçlar, tartışma ve öneriler yer almaktadır.

Araştırmanın her aşamasında değerli katkıları ve destekleri ile büyük emeği olan, bu süreçte görüş ve rehberliğiyle yol gösteren Sayın Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU hocama teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmama özveri ile katkıda bulunan inceleme, araştırma süreci ile ölçek ve görüşme sorularına içtenlikle katılan tüm okul yönetici ve öğretmenlerine,

Ölçeklere katılım sağlanmasında yardımlarını esirgemeyen kardeşim İbrahim YILDIRIM' a

Verilerin toplanması değerlendirilmesinde yardımlarını esirgemeyen Dr. Kenan POLAT hocama

Bu süreçte ve hayatımın her anında bana destek olan kıymetli eşim Ayten YILDIRIM' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım

Mehmet YILDIRIM

2022

Sivas

ÖZET

YILDIRIM, Mehmet, Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği: Açımlayıcı Karma Yöntem Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2022.

Bu araştırma okul yöneticileri ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algılarını belirlemeyi ve elde edilen fikir ve görüşler doğrultusunda iş sağlığı ve güvenliğinin iyileştirilmesi ile benimsenmesine yönelik önerileri ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır.

Araştırmaya nicel yöntem ile başlanmış daha sonra nicel yöntemde elde edilen sonuçları açıklamak için nitel çalışma yürütülmüştür. Nicel yöntem ile çalışmanın genel sonuçlarının ortaya konulduğu ve nicel sonuçları açıklamak için nitel aşamanın devreye alındığı bu araştırmada açımlayıcı karma yöntem çalışması tercih edilmiştir.

Nicel boyutta *tarama yöntemi*; nitel boyutta ise *durum çalışması deseni* tercih edilmiştir. Araştırmanın evrenini 2020-2021 öğretim yılı içerisinde, Sivas ili merkez ilçesinde bulunan 58 ilkokul, 48 ortaokul, 35 lise ve bu 141 okulda (ilkokullarda 1169, ortaokullarda 1575 öğretmen, liselerde 1567 öğretmen) görev yapan 4311 öğretmen ve yönetici oluşturmaktadır. Araştırmada nicel boyutu için çalışma grubunu il merkezindeki basit seçkisiz yöntem ile seçilen ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 347 öğretmen ve okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Araştırmada nitel boyut için *maksimum çeşitlilik yöntemi* tercih edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutta çalışma grubunu Sivas il merkezinde bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan okul müdürü, müdür yardımcısı ve iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında görev almış öğretmenlerden oluşturmaktadır.

Araştırmanın nicel boyutunda *anket* (survey) tekniği tercih edilmiş olup Üngüren ve Koç'un (2015/2) geliştirmiş olduğu "İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise veriler, nicel boyutta elde edilen bulgulara göre geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmanın nicel kısmında toplanan veriler SPSS 21.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada normalliğin değerlendirilmesi amacı ile normallik testlerinden olan Shapiro Wilk-W Testi ve Kolmogorof-Simirnow test sonuçları incelenmiş, basıklık ve çarpıklık katsayılarına, ortanca ve aritmetik ortalama değerlerine bakılarak parametrik test teknikleri tercih edilmiştir.

Araştırmada *cinsiyet, okulun türü, mesleki hizmet süresi, görev süresi, çalışan sayısı ve İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimi alma* gibi değişkenlere göre anlamlı bir

farklılığın olup olmadığını test etmek için “Bağımsız Gruplar İçin T Testi”, “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” testi kullanılmıştır. Varyansların eşit olma/olmama durumuna göre farklılığın bulunduğu durumlar için “Scheffe” tercih edilmiştir. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algısı cinsiyet, çalışan sayısı, toplam hizmet süresi ve şu anki okulundaki hizmet süresi değişkenlerine göre farklılık göstermez iken iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri alıp almama ile çalışılan okul türü değişkenlerinde farklılık göstermiştir.

Araştırmanın nicel kısımda elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin genel olarak iş sağlığı ve güvenliğine yönelik algıları “yüksek” düzeydedir. İş Sağlığı ve güvenliğinin yönetsel önlemler ve tedbirler boyutu, yönetim ve çalışanların iş birliği ve iletişimi, iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması, farkındalık ve bilinç düzeyi boyutlarına ait algıları “çok yüksek” bulunurken iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri boyutlarında yüksek bulunmuştur. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik algıları cinsiyet, hizmet süresi, görev süresi, çalışan sayısı değişkenlerine göre değişiklik oluşmuyor iken okul türü ve iş sağlığı ve güvenliği eğitim alma durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak bakıldığında öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda algı düzeylerinin yüksek olması, okullarda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik uygulamaların başarılı bir şekilde yapıldığı, yaşanan sorunların belirlendiği ve gerekli olan önlemlerin alındığını göstermektedir.

Araştırmanın nitel kısmında, nicel sonuçlara göre hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna ilave olarak, anlamlı farklılık gösteren okul türü ve iş sağlığı ve güvenliği eğitim alıp almama değişkenlerini incelemeye yönelik iki soru ile yöneticilerin ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda okullarında görev yapmış öğretmenlerin görüş ve önerileri betimlenmeye çalışılmıştır.

Bireysel görüşmelerde elde edilen ses kayıtları ham veriler olarak Office Microsoft Word yazı programı ile metne dönüştürülmüştür. Bu doğrultuda bu araştırmanın verilerinin yorumlanması sürecinde yaklaşım olarak betimsel ve içerik analizleri tercih edilmiştir.

Araştırmanın nicel kısımda elde edilen sonuçlara göre okullarda iş sağlığı ve güvenliği yönetsel çalışmaları ile ilgili olarak kurulların kurulduğu, risk değerlendirme çalışmalarının yapıldığı, çalışan temsilcisinin seçildiği, acil durum eylem planlarının hazırlandığı, tatbikatların düzenli olarak yapıldığı, okulun fiziksel yapısı ile ilgili tedbirlerin alındığı görülmüştür. Ancak risk değerlendirme çalışmalarının yönetmelikte belirtilen süre ve durumlarda yenilenmesinin, çalışan temsilcisinin seçimle sene başı

toplantısında belirlenerek duyurulmasının, acil durum eylem planlarının okulun şartlarına göre hazırlanmasının ve duyurulmasının, fiziksel yapı ile ilgili tedbirler için merkezi bir mali ve teknik desteğin sağlanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Yine araştırmada elde edilen görüşlere göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri uygulama ağırlıklı olarak, farklı günlerde parça parça yapılacak şekilde planlanmalıdır. Algı düzeyini artırarak eğitimi etkili hale getirip öğrenmeyi soyuttan somuta taşıyan video, tiyatro, sanal gerçeklik cihazları gibi materyal ve yöntemler kullanılması tercih edilmelidir. Eğitimler küçük yaşlardan itibaren, verilmeli, anaokullarından üniversitelere kadar eğitim müfredatlarına yerleştirilmeli toplumsal politika haline getirilmelidir.

Yapılan araştırmada iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ilkökul ortaokul ve liselerde bir farklılık göstermediği okulların yapısal özelliklerden kaynaklanan işlemlerin farklı olabileceği görülmüştür. Okulda pansiyon, spor salonu, vb. eklentilerin olmasından kaynaklanan iş ve işlem farklılıkları olabilmektedir. Yine okulların tehlike sınıflarına göre (tehlikeli ve az tehlikeli olması) eğitim saati vb. iş ve işlem farklılıkları olduğu anlaşılmıştır.

Bu çerçevede, okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin algılarının nicel ve nitel verilerden edinilen sonuçların birbirini desteklediği ifade edilebilir.

Anahtar Sözcükler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Okul, Sağlıklı çalışma ortamı

ABSTRACT

YILDIRIM, Mehmet, Occupational Health and Safety in Schools: Exploratory Mixed Method Study, Master's Thesis, Sivas, 2022.

This research is a descriptive research aimed at revealing the perceptions of teachers and managers about occupational health and safety and their views on its improvement and adoption.

The research has started with a quantitative method, and then a qualitative study has been conducted to explain the results obtained in the quantitative method. In this study, in which the general results of the study are revealed by using the quantitative method, the qualitative stage has been activated to explain the quantitative results. Also, the exploratory mixed method study has been preferred.

In quantitative dimension, *screening method* is used. In qualitative dimension, *a case study pattern* is used. This research consists of 4311 teachers and administrators working in 58 primary schools, 48 middle schools, 35 high schools and 141 schools (1169 in primary schools, 1575 in secondary schools, 1567 in high schools) located in the city center of Sivas, in the academic year of 2020-2021. In this study, 347 teachers and school administrators working in primary, middle and high schools selected by a simple non-selective method in the city center constitute the working group for its quantitative dimension.

In this study, *maximum variety method* is preferred for the qualitative dimension. The qualitative study group of this study consists of the school principal, deputy principal and teachers working in occupational health and safety studies in elementary, middle and high schools located in the city center of Sivas.

In the quantitative dimension of this study, *survey* technique is preferred and “Occupational Health and Safety Performance Assessment Scale” developed by Üngüren and Koç (2015) has been used. In the qualitative dimension of the research, the data are collected through a semi-structured interview form developed according to the findings obtained in the quantitative dimension. The quantitative data collected in this study have been analyzed through the SPSS 21.0 statistical package program.

In order to evaluate the normality of the research, the Shapiro-Wilk-W Test and the Kolmogorov-Smirnow test results, which are one of the normality tests, are examined and parametric test techniques are preferred by looking at kurtosis and skewness coefficients, median and arithmetic mean values.

The “T Test for Independent Groups”, “One-Way Analysis of Variance (ANOVA)” tests are used to test if there is a significant difference according to variables such as *gender, type of school, length of professional service, tenure, number of employees and OHS education*. “Scheffe” is preferred for cases where there is a difference in variances being equal or not. While the perception of OHS by teachers has not differed according to gender, number of employees, total length of service and duration of service at the current school, it differs in the variables of occupational health and safety trainings and type of schools.

According to the results obtained in the quantitative part of the research, teachers' perceptions of Occupational Health and Safety in general are found to be at a “very high” level. While The perceptions of Managerial measures and precautionary measures of Occupational Health and Safety and the perceptions of Management and Employees' cooperation and communication are found to be at a “very high” level, the perception in OHS trainings is found to be “high” level. Working according to OSH (Occupational Safety and Health) measurements and teachers' level of awareness are at a “high” level. While the perceptions of teachers regarding occupational health and safety practices have not changed according to the variables of gender, length of service, tenure, number of employees, there is a significant difference according to the variables of school type and OSH education status. As a result, the high level perception of teachers about occupational health and safety indicates that occupational health and safety practices have been successfully carried out in schools, the problems have been identified and the necessary measures have been taken.

In the qualitative part of the research, a semi-structured interview form is prepared according to the quantitative results. In addition, two questions are prepared to examine the variables of the type of school that differ significantly and if teachers and administrators receive OHS trainings. With these two questions, the opinions and suggestions of administrators and teachers who have worked in their schools on OHS are tried to be described. Audio recordings obtained during individual interviews are converted into text using the Office Microsoft Word writing program. In this direction, descriptive and content analyses are preferred as an approach in the process of interpreting the data of this study.

According to the results obtained from the quantitative part, It has been observed that committees are established regarding the administrative work of occupational health and safety in schools, risk assessment studies are carried out, employee

representatives are selected, emergency action plans are prepared, drills are carried out regularly, and measures are taken regarding the physical structure of the school. However, it is found out that it is necessary to renew the risk assessments according to laws and regulations in time. It has been determined that the employee representative should be determined and announced at an election meeting at the beginning of the year, emergency action plans suitable for school conditions should be prepared and announced, and central financial and technical support should be provided for the measures.

According to the opinions obtained in the research, occupational health and safety trainings should be planned in such a way that it is practice-oriented and will be held in parts on different days. It should be preferred to use materials and methods such as video, theater, virtual reality devices that increase the level of perception and make education effective and carry learning from abstract to concrete. Education should be given from an early age, it should be placed in curriculums of every step of education from kindergarten to university and it should be made a social policy.

In this study, it has been seen that occupational health and safety studies do not show a difference in primary, secondary and high schools. However, it is seen that the processes arising from the structural features of the schools could be different. There are process differences due to the presence of extension buildings such as dormitories and sports halls. Also, it has been observed there may be different practices and processes according to the criteria such as: class hours and danger levels of schools (dangerous and less dangerous etc.).

In this context, it can be stated that the perceptions of teachers and administrators regarding occupational health and safety practices in schools and the results obtained from quantitative and qualitative data support each other.

Keywords: Occupational Health and Safety, School, Healthy working environment

OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: AÇIMLAYICI KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
ETİK SÖZÜ	IV
ÖNSÖZ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	IX
İÇİNDEKİLER	XII
TABLolar	XIV
ŞEKİLLER.....	XV
KISALTMALAR DİZELGESİ	XVI
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.2.1. Araştırmanın Amacı	4
1.2.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi	5
1.4. Araştırmanın Alt Problemleri	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.6. Varsayımlar.....	6
1.7. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	8
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramları	8
2.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi ve Amacı	9
2.3. İş Kazası ve Meslek Hastalıkları	9
2.4. İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası	10
2.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi	11
2.6. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği	12
2.7. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kurulları.....	13
2.8. İş Güvenliği Uzmanı, İşyeri Hekimi ve Diğer Yardımcı Sağlık Personeli.....	14
2.9. Çalışan Temsilcisi.....	14
2.10. Risk Değerlendirmesi	15
2.11. Eğitimler.....	16
2.12. Acil Durum Planları	18
2.13. Yangın ile Mücadele	20
2.14. İlk Yardım	21
2.15. Okullarda Fiziksel Yapı ile İlgili Karşılaşılan Risk Etmenleri.....	22
2.16. Sağlık ve Güvenlik İşaretleri	22
2.17. Periyodik Ölçüm ve Kontroller	23
2.18. İlgili Araştırmalar	24
2.18.1. Konu ile ilgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar	24
2.18.2. Konu ile İlgili Yapılan Yurtdışı Araştırmalar	26
BÖLÜM III.....	27
YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Modeli.....	27
3.1.1. Nicel boyut	28
3.1.2. Nitel Boyut.....	28

3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu.....	29
3.2.1 Nicel Boyut.....	29
3.2.2 Nitel Boyut.....	31
3.3. Veri Toplama Aracı	32
3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı.....	32
3.3.1 Nitel Veri Toplama Aracı.....	34
3.4 Verilerin Toplanması	36
3.4.1 Nicel Boyut.....	36
3.4.2 Nitel Boyut	37
3.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması	37
3.5.1. Nicel Boyut.....	37
3.5.2 Nitel Boyut	39
BÖLÜM IV	41
BULGU VE YORUMLAR.....	41
4.1 Birinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	41
4.2 İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	44
4.3 Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular	49
4.4 Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar.....	53
BÖLÜM V	56
SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	56
5.1. Sonuç, Tartışma	56
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	56
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	58
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Nitel Sonuçlar ve Tartışma.....	58
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	63
5.2. Öneriler.....	66
5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler	66
5.2.2. Araştırmalara Öneriler	67
KAYNAKÇA.....	68
EKLER	76
Ek-1. İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Değerlendirme Ölçeği.....	76
Ek-2. Görüşme Formu	79
Ek-3. Araştırma İzin Onayı.....	82
Ek-4. Etik Kurul İzni	83
Ek-5. Ölçek Kullanım İzni.....	84

TABLÖLAR

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	30
Tablo 2: Nitel Boyut Çalışma Grubu Özellikleri	32
Tablo 3: İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerin Yorumlanmasında Kullanılan Puan Aralıkları	33
Tablo 4: Verilerin Normallüğünün Değerlendirilmesine İlişkin Analiz Bulguları	38
Tablo 5: İSG Konusunda Yönetmelik Önlemler ve Tedbirler Boyutuna Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	41
Tablo 6: Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	42
Tablo 7: Çalışanların İSG Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	42
Tablo 8: İSG Eğitimleri Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	43
Tablo 9: İSG Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları	44
Tablo 10: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre toplam ve alt boyut puanlarında t- testi Sonuçları	44
Tablo 11: Öğretmenlerin İSG Algılarına Yönelik Görüşlerinin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre toplam ve alt boyut puanlarında Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	45
Tablo 12: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Hizmet Süresine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	46
Tablo 13: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının “Bulunduğu Okuldaki Görev Süresine” Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	47
Tablo 14: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının Çalışan sayısı değişkenine göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	48
Tablo 15: Öğretmenlerin İSG Algılarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının İSG Eğitimi Alıp Almamaya göre t-testi Sonuçları	49
Tablo 16: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Yönetmelik Önlem ve Tedbirler” Temasına Ait Düşüncelere İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	49
Tablo 16’ nın Devamı	
Tablo 17: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Kriterler” Temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	51
Tablo 18: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi” ne İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	52
Tablo 19: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Eğitimler” temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	52
Tablo 20: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG İlgili Yönetim ve Çalışanlar Arasındaki İş Birliği ve İletişim Temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	53
Tablo 21: Yönetici ve Öğretmenlerin “Çalışılan Okul Türü” Değişkeninin Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	54
Tablo 22: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Eğitimi Alanlar ile Almayanlar” Değişkeninin Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları	55

ŞEKİLLER

Şekil 1: İSG Yönetim Sistemi Sürekli İyileşme	2
Şekil 2 Açıklayıcı Karma Yöntem Akış Şeması.....	28

KISALTMALAR DİZELGESİ

İSG: İş Sağlığı ve Güvenliği
İSGB: İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri/Büroları
OSGK: Okul Sağlık ve Güvenlik Kurulu
İSGK: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
İLO: Uluslararası Çalışma Örgütü
WHO: Dünya Sağlık Örgütü
ISO: Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu
TSE: Türk Standart Enstitüsü
İSGK: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
OHSAS 18001: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri
ISO 45001: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri
KKD: Kişisel Koruyucu ve Donanımlar

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Günümüz toplumunun sosyal ve ekonomik hayatında sürekli ve köklü değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler ölçüsünde iş hayatında da çalışma refahının yükseltilmesi adına birçok gelişmeler olmaktadır. Yönetimler ise bu koşullara uyum sağlayabilmek için sürekli bir çaba içerisinde. Çalışma refahını artırmak için çalışanı, işvereni ve çalışma ortamını belirli kurallar manzumesi altına alan iş sağlığı ve güvenliği de öteden beri ciddi çalışmaların yapılması gereken önemli bir alan olarak kendini göstermektedir. Çalışanları işyerinin olumsuz etkilerinden korumak, rahat ve güvenli bir ortamda çalışmalarını sağlamak iş sağlığı ve güvenliğinin temel amacıdır. Dünya Sağlık Örgütü, sağlığı: *“yalnız hastalık ve sakatlığın olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali”* olarak tanımlarken, Uluslararası Çalışma Örgütü ise iş sağlığı ve güvenliğini; *“çalışanların bedensel, ruhsal, sosyal iyilik hallerini en yüksek düzeye çıkarmak ve devam ettirmek, çalışma koşulları nedeniyle sağlık durumlarının bozulmasının önüne geçebilmek için yapılan çalışmalar”* olarak tanımlamaktadır (Eren, 2015).

2012 yılında çıkarılan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSGK) Kanunun amacını: *“İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.”* şeklinde açıklamıştır (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Bu amaçlar doğrultusunda yapılacak çalışmaların kuruluşların mevcut yönetim sistemleri ile bütünleşmiş olarak uygulanabilmesi için iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri standartları belirlenmiştir.

Bu Standartlar: İşyerlerinin faaliyetlerini, genel stratejileri ile uyumlu ve sistematik olarak sürekli iyileştirmeyi amaçlar. Deming’e göre bütün yönetim sistemlerinin 4 temel ilkesi: PUKÖ Döngüsü (Planla, Uygula, Kontrol Et ve Önlem Al) ile 5 temel yönetsel unsuru: Politika, Organizasyon, Uygulama, Değerlendirme ve Sürekli İyileştirme (Aktaş, 2020).

Şekil 1: İSG Yönetim Sistemi Sürekli İyileştirme

12 Mart 2018 tarihinde Uluslararası Standartlar Organizasyonunun web sitesinde yayımlanan ve bu tarihten itibaren üç yıl içerisinde uygulanmakta olan OHSAS 18001 İSG Yönetim Sisteminin yerini alacak olan ISO 45001 İSG Yönetim Sistemi her sektörden ve bütün organizasyonlara bütünleşik olarak uygulanabilen, işyerinin genel stratejileri ve hedefleri ile uyumlu hale getirildiği, sistemli ve sürekli iyileşmeyi amaç edinen uluslararası standartlarla tamamen uyumlu etkin bir yönetim şeklidir. Bu standartların uygulanmasıyla kaza ve hastalık risklerinin değerlendirilerek alınacak önlemlerle minimum düzeye indirildiği, ulusal ve uluslararası mevzuatla bütünleşmiş bir yönetim yapısı kurmak mümkündür. Bu yönetim standartlarının uygulanması ile iş yerleri, sağlık ve güvenlik ile ilgili gerekli önemi gösteren ve çalışanlarını kaza ve risklere karşı korumayı amaçlayan acil durumlara karşı gerekli tedbirler alan, yapılan çalışmalarını izleyen, verileri kayıt altına alan, elde edilen sonuçlarını iyileştirme için kullanan, sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı haline gelmektedir (Yılmaz, 2019).

Millî Eğitim Bakanlığının açıkladığı 2020-21 yılı verilerine bakıldığında; 67 bin 125 okuldaki 732 bin 381 derslikte 18 milyon 85 bin 943 öğrenci, 1 milyon 112 bin 305 öğretmen bulunuyor (MEB, 2021). Bu istatistiklere bakıldığında okullarımızın iş yükünün ne denli yoğun olduğu anlaşılmaktadır. Günlük zamanının büyük bir kısmını okullarda geçiren öğrenci, öğretmen, çalışan, ziyaretçi, personel ve yöneticiler için iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin ne büyük önem arz ettiği daha iyi anlaşılmaktadır.

Okulların bina, laboratuvar, derslik, kütüphane, spor salonları, pansiyon, yemekhane, ısıtma merkezi/kazan dairesi, sosyal alanlar vb. eklentileri vardır. Okullar bünyesinde öğrencilerin, öğretmenlerin, personelin bulunduğu; velilerin, ziyaretçilerin gelip gittiği, araç giriş çıkışının olduğu karmaşık yapılardan oluşur. Bu alanlarda yapılan faaliyetler kullanılan malzemeler ve donanımlar göz önüne alındığında diğer

işyerlerinde olduğu gibi buralarda da fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikolojik, ergonomik faktörler rol oynamaktadır. Bu faktörlerden kaynaklı tehlike ve tehlikelere bağlı riskler vardır. Bu tehlikelerden kaynaklı olarak iş kazaları ve meslek hastalıkları meydana gelebilmektedir.

Okullarda meydana gelen iş kazalarına ve bunların sonucu oluşan ölüm sayısına bakıldığında eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tam anlamıyla yerine getirilmesinin ne denli önem arz ettiği bir kez daha anlaşılmaktadır. Eğitim kurumlarında sağlıklı ve güvenli ortamların oluşturulması için iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesi ve kurallarına uyulması gereklidir. Bunun için eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri başarıyla uygulansa bile görev yapan personelin iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına katılması ve uygulamaları benimsemesi etkinlik açısından çok önemlidir. Bu konuda okul yönetimine önemli görevler düşmektedir. Çünkü okul yönetimi tehlikelere ve risklere karşı planlama ve düzenlemeyle her türlü önlemi almasının yanı sıra alınan bu önlemlerin benimsenmesi ve iyileştirilmesinden de sorumludur.

İş sağlığı ve güvenliği Kanunu'nun 4. maddesine göre işveren, alınan tedbirlere uyulup uyulmadığını izlemeli, denetlemeli ve ortaya çıkan uygunsuzlukların giderilmesini sağlamalıdır. İşveren çalışanların mevzuata ve talimatlara uyup uymadıklarını devamlı surette izlemeyi, kontrol etmeyi ve denetlemeyi de yapmalıdır. Ayrıca Kanun, okulları işyeri, okul müdürlerini de işveren görmekte ve okul yöneticilerine büyük sorumluluk yüklemektedir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Alan yazın incelendiğinde, eğitim-öğretim dışındaki diğer iş alanlarında faaliyet gösteren işyerleri ile ilgili çalışmalar bulunmakla birlikte okulları çalışma alanı olarak belirlemiş araştırmaların sayısı oldukça az bulunmaktadır. Çalışkan'ın (2016) yöneticilerin 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu ile getirilen çalışmalara yönelik algı ve beklentilerinin değerlendirilmesi, Gümüş'ün (2016) Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi, Çekinmez' in (2018) Öğretmenlerin okul iş sağlığı ve güvenliği ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi, Ergül'ün (2020) Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi gibi çalışmalar örnek olarak gösterilebilir.

Yine gerek Türkiye'de gerekse yurt dışında kamu kurum kuruluşlarını veya eğitim kurumlarını iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalar bulunsada okullarda iş sağlığı güvenliği uygulamalarının sürekli iyileştirilmesi ve benimsenmesi için

uygulayıcıların algı ve görüşlerine başvurulduğu, elde edilen sonuçların yine aynı araştırmada katılımcıların görüşleri alınarak incelendiği bir çalışma görülmemiştir. Bu nedenle çalışma bu alandaki boşluğu doldurabilecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

1.2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı ilkökul, ortaokul ile liselerde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algılarının ne şekilde olduğunu belirlemek ve elde edilen fikir ve görüşler doğrultusunda iş sağlığı ve güvenliğinin benimsenmesine ve sürekli iyileştirmesine ilişkin fikir ve görüşleri betimlemektir.

1.2.2. Araştırmanın Önemi

Okulların en temel görevlerinden biri de toplumun kültürel kazanımlarını yeni nesillere aktararak ulusal kimliği inşa etmek, öğrenim gören öğrencileri yetişkin rollere hazırlamak ve sosyal gelişmeyi sağlamaktır (Perruci ve Knudsen, 1983, akt. Boyacı, 2008). Eğitim kurumları yapısal görevlerini yerine getirirken aynı zaman da öğrenci, öğretmen, personel, yönetici gibi büyük topluluğu karşılıklı etkileşim halinde tutar. MEB 2021’de açıkladığı istatistiklere göre okullarda örgün eğitim gören öğrenci sayısı 18 milyon 85 bin 943’dir. Öğretmen sayısı ise 1 milyon 112 bin 305’dir. Bu kadar yoğunluk ister istemez sağlık ve güvenlik olgusunu da beraberinde getirmektedir (MEB, 2021).

Resmî Gazete ’de 2012 yılı haziran ayında yayınlanarak, yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, iş yerlerinde sağlıklı çalışma ortamı sağlamada gerek duyulan yasal mevzuat ihtiyacını yerine getirmektedir. Ancak iş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan ulusal ve uluslararası araştırma ve incelemeler, konu ile ilgili teknik bilgi ihtiyacını karşılayacak düzeyde olmasına rağmen Avrupa Birliği ülkelerinin ortaya koymuş olduğu iyileşme ölçüsü Türkiye’de henüz istenen seviyeye ulaşamamıştır (Tülü, 2014).

Alan yazında yapılan taramalar da iş sağlığı ve güvenliğine yönelik hem yurtiçi hem de yurtdışında farklı sektörlerde çok sayıda çalışmaya rastlanmasına rağmen kamu kurum kuruluşlarında ve okullarda eğitim çalışanlarına yönelik yeterli çalışma yapılmadığı görülmüştür. İş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan araştırma konularının sektörlere göre dağılımına bakıldığında, bunların %18,91’i Sanayi yönelik olarak

yapıldığı görülmüştür. En çok çalışılan ilk beş konu sırasıyla %18,91 Sanayi, %13,26 Sağlık, %12,57 İnşaat, %6,93 Tarım-Orman-Gıda, %6,84 Maden olduğu görülmektedir (Ulutaşdemir, Tuna, ve Ertürk, 2019).

Araştırmamızın sonuçlarının paylaşılmasının uygulayıcılara öz eleştiri ve farkındalık sağlayacağı, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının okul toplumuna benimsetilmesi ve yapılacak yeni çalışmaların iyileştirilmesi için ihtiyaç duyulan yaklaşım alanlarını ortaya çıkaracağı düşünülmektedir. Eğitim kurumlarında iş sağlığı güvenliği uygulamalarını çalışanlar tarafından benimsetilmesi ve iyileştirilmesini amaçlayan bir araştırma olarak önemli bir boşluğa katkı sağlayacaktır.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

İlkokul, ortaokul ile liselerde çalışan öğretmen ve yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ve iş sağlığı ve güvenliğinin benimsenmesi ile sürekli iyileştirilmesine yönelik görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algı düzeyleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıları cinsiyete, çalışılan okul türüne, meslekteki hizmet süresine bulunduğu okuldaki görev süresine, okuldaki çalışan sayısına ve iş sağlığı ve güvenliği eğitim durumu değişkenlerine göre algılarında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Yönetici ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğinin boyutlarına göre görüşleri nelerdir?
 - a- Yönetmelik önlem ve tedbirlere ilişkin görüşleri nelerdir?
 - b- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kriterlere karşı dikkatli olmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
 - c- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farkındalık ve bilinç düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - d- İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - e- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetim ve çalışanlar arasındaki iş birliği ve iletişime ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Yönetici ve öğretmenlerin araştırmada anlamlı farklılık gösteren değişkenlere ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a- İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıların “Çalışılan okul türü” değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir?

- b- İş sağığı ve güvenliğıne ilişkin algıların “İş Sağığı ve Güvenliğı Eğitimi Alıp Almama” değışkenine göre anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Sivas il merkezinde yer alan ilkokul, ortaokullarda ve liselerde görev yapan öğretmenler ve yöneticiler görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada nicel veri toplama aracı için kullanılan iş sağığı ve güvenliğı performans değıerlendirme ölçeğinin değıışkenler kuramsal kısımda açıklanan “İş Sağığı ve Güvenliğı Konusunda Yönetmel Önemler ve Tedbirler”, “Çalışanların İş Sağığı ve Güvenliğı Kriterlerine Göre Çalışması”, “Çalışanların İş Sağığı ve Güvenliğı Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi”, “İş Sağığı ve Güvenliğı Eğitim Uygulamaları”, “İş Sağığı ve Güvenliğı Konusunda Yönetim ve Çalışanlar İş birliğı ve İletişim” boyutlarıyla sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Araştırmada okul iş sağığı ve güvenliğı için belirlenmiş olan özelliklerin, iş sağığı ve güvenliğın betimlenmesi için yeterli olduğı varsayılmıştır.
2. Bu araştırmada, araştırma kapsamına alınan kişilerin görüşlerine ve algılarına göre iş sağığı ve güvenliğı olgusunun mevcut durumuyla ilgili çıkarsamalar yapılabileceğı varsayılmaktadır.
3. Yöneticilerin ve öğretmenlerin nicel veri elde edilmesi için kullanılan ölçeklere ve nitel veri toplamak için kullanılan açık uçlu sorulara verdikleri cevapların gerçeğı yansıttığı varsayılmıştır.
4. Bu araştırmada kullanılacak ölçeklerin ölçmek istenilen niteliğı saptadığı varsayılmıştır.
5. Araştırmada, yöneticilerin ve öğretmenlerin uygulanan ölçme araçlarına samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

Bu başlık altında ilgili çalışmada sıklıkla kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Çalışan: Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişidir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Çalışmamızda okul yöneticileri, öğretmenler, memurlar, toplum yararına projeler kapsamında istihdam edilen temizlik veya güvenlik personeli ifade edilmektedir.

İşyeri: Çalışanın bir iş sözleşmesine bağlı olarak çalıştığı yer, ortamdır. (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

İş kazası: Çalışma hayatında 5510 sayılı Kanunda tarif edilen hallerden birinde olan ve sigortalıyı bedenen veya ruhen engelli hale getiren olaydır.

Meslek hastalığı: Yürütmekte olduğu iş nedeniyle ortaya çıkan hastalıklardır.

İşyeri sağlık ve güvenlik birimi: İşyerinde İSG hizmetlerini yürütmek için kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birimdir. Millî Eğitim Bakanlığında bu birim il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinde kurulmuştur. Okullarda ise iş sağlığı ve güvenliği kurulları oluşturulmuştur.

Risk değerlendirmesi: İşyerinde var olan veya dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin değerlendirilmesi, derecelendirilerek ve kontrol tedbirlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılması gerekli çalışmalardır.

Tehlike Sınıfı: İş sağlığı ve güvenliği ile alakalı, yapılan işin özelliği, işin yapımı sırasında kullanılan maddeler, iş ekipmanları, üretim ve yöntem şekilleri, çalışma ortam ve şartları ile ilgili diğer hususlar dikkate alınarak “İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği’nde belirlenen tehlike grubunu ifade etmektedir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Meslek liseleri tehlikeli grupta yer alırken diğer okul türleri az tehlikeli grupta yer almaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde iş sağlığı ve güvenliğinin kavramları, önemi ve amacı ile okullarda iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramları

Çalışma hayatında yeterli düzeyde verim alınabilmesinin, insana yaraşır iş olanaklarının elde edilebilmesinin ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesinin en temel gereklerinden biri sağlıklı ve güvenli çalışma ortamlarının oluşturulmasıdır. Çalışanlar yaşamları boyunca ekonomik kazanç elde edebilmek, ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilmek için, zamanlarının büyük bir kısmını çalışma ortamlarında geçirmektedirler. Çalışma ortamları farklı tehlike ve tehditleri içermektedir. Çalışma ortamında bulunan tehlikeler, çalışanları doğrudan etkileyen ve etkilerini uzun bir süreçte gösteren etkenlerdir. Gürültü, titreşim, yüksek veya düşük aydınlatma, zararlı kimyasal gazlar, havada asılı kalabilen tozlar, düşük veya yüksek sıcaklık gibi etkenlere maruz kalan çalışanlarda, iş kazaları, meslek hastalıkları ve geçici ya da kalıcı sağlık sıkıntıları gibi sorunların oluşma ihtimali yüksektir. Bu nedenle çalışma ortamlarındaki tehditlerin tamamen ortadan kaldırılması veya en asgari seviyeye indirilmesi, ortam koşullarının fiziksel, biyolojik, kimyasal, psikolojik ve ergonomik açıdan çalışanların yaşam şartlarını tehdit etmeyen, rahatsızlığa ve sıkıntıya yol açmayan, aydınlatma, ısı, nem, havalandırma, gürültü, titreşim ve benzeri konularla ilgili sorunlardan arındırılmış olması çalışanların motivasyonu, iş doyumları, verimleri ve yaşam kaliteleri açısından oldukça önemlidir (Ateş, 2007).

Dünya Sağlık Örgütü, sağlığı; yalnız hastalık ve sakatlığın olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlarken, iş sağlığını ise "tüm mesleklerde çalışanların bedensel, ruhsal, sosyal iyilik durumlarını sürdürmek, çalışanların çalışma koşullarından kaynaklanan risklerden korunmasını sağlamak, sağlıklarının bozulmasını önlemek, kendilerine uygun işlere yerleştirmek ve işin insana ve insanın işe uyumunu sağlamak" olarak tanımlamaktadır (Gerek, 2000).

Alan yazındaki tanımlamalardan yola çıkarak iş güvenliği "Çalışma ortamlarını, yapılan çalışmalar nedeni ile oluşan tehlikelerden ve sağlığa olumsuz etki edecek koşullardan arındırarak, daha sağlıklı bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla yapılan sistemsel çalışmalar" olarak ifade edilebilmektedir.

Sağlık alanında yapılan iyileştirmeler çalışanlar için sağlıklı bir ortam oluşturularak tehditlerin izole edilmesini sağlarken, iş güvenliğinin geliştirilmesi de iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önüne geçerek sağlıklı ve güvenli bir ortam oluşturmaya önemli derecede katkı sağlayacaktır. Birbirini tamamlayan bu tanımların standart hali ise şöyledir: Çalışanların iş kazaları ile karşı karşıya kalmalarını ve mesleki hastalıklara yakalanmalarını önlemek, güven içerisinde ve sağlıklı çalışma ortamını oluşturmak adına alınması gereken tüm önlemler dizisinin tamamına ise iş sağlığı ve güvenliği denilmektedir (Özkılıç, 2005).

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi ve Amacı

İş sağlığı ve güvenliği hem insan hayatını hem de işin ve iş yerlerinin sürekliliğini önemli ölçüde etkilemesi açısından oldukça önemli bir bilim dalıdır. Bu yüzden iş sağlığı ve güvenliği'nin etkili olarak uygulanması, denetlenmesi ve aksayan yönlerinin düzeltilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde telafisi olmayan olayların oluşmasına sebep olacak olaylar ve riskler ortaya çıkabilmektedir. Bunun için çalışandan, işin kendisinden veya çalışma ortamından kaynaklanan tehlikelerin önlenmesi ile sağlıklı ve güvenli çalışma ortamlarının sağlanması için tüm paydaşların üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir (Ören, 2020).

İş sağlığı ve güvenliği Kanunu 1. maddesinde “iş yerlerinde sağlık ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların yetki, görev, hak ve sorumluluk ile yükümlülüklerini düzenlemektir.” denilerek kanunun amacını ortaya konulmuştur (İSGK, 2012).

İşverenler; sağlıklı ve güvenli çalışma ortamını sağlamak amacıyla; gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almak, uygulamaları izlemek, denetlemek ve geliştirmek ile ilk yardım, acil müdahale gibi önleyici ve koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerini vermekle yükümlü iken devlet vatandaşlarının sağlığını ve güvenliğini sağlamak zorunda olduğu için yasa çıkarmak, yasaların uygulanmasını sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Çalışanlar ise işyerlerinde oluşan her türlü olaydan ilk etkilenenler olarak, yapılan kurallara uymak ve tehlikeleri bildirmekle yükümlüdür (Güneri, 2021).

2.3. İş Kazası ve Meslek Hastalıkları

Uluslararası Çalışma Örgütü, kazayı: “Beklenmedik bir anda meydana gelen kişi veya kişileri bedenlen veya ruhen arızaya uğratan olay” olarak tanımlarken, iş kazasını: “Belirli bir zarara ya da yaralanmaya neden olan, beklenmeyen veya önceden

planlanmamış bir olaydır.” şeklinde tanımlarken Dünya Sağlık Örgütü ise “ Önceden planlanmamış, çoğu kez kişisel yaralanmalara, makine araç ve gereçlerin zarara uğramasına, üretimin bir süre durmasına yol açan olayı” iş kazası olarak adlandırmaktadır (Akman ve İşler, 2012).

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 13. maddesine göre bir kazanın iş kazası olarak nitelendirilebilmesi için nitelendirilebilmesi için şu koşulları karşılıyor olması gerekir:

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle, sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa, yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
- c) Sigortalının görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Emziren kadın sigortalının, çocuğuna süt vermesi için ayrılan zamanlarda,
- e) Sigortalının işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen veya ruhen engelli hale getirecek bir nitelikte olması şeklindedir (SGK,2021).

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 417 maddesine göre işveren, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmakla yükümlüdür. İşverenin kendisine yüklenen bu görev ve yükümlülükleri yerine getirmemesinden doğan kaza iş hukuku anlamında iş kazası olarak değerlendirilmiştir (Şenocak, 2020).

5510 sayılı kanunun 14 maddesine göre “*Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özrürlülük halleridir.*” denmektedir. Bir hastalığın, meslek hastalığı olduğuna, yetkili sağlık hizmet sunucuları tarafından usulüne uygun olarak düzenlenen sağlık kurulu raporu ve dayanağı tıbbî belgelerin, işyerindeki çalışma şartlarını ve buna bağlı tıbbî sonuçlarını ortaya koyan denetim raporları ile gerekli belgelerin incelenmesi sonucu karar verilir (SSGSK, 2006).

2.4. İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanuna göre bu kanun maddeleri hiçbir ayırım yapmaksızın kamu ve özel sektöre ait tüm işlere ve işyerlerine, faaliyet konularına ve işçi sayısına bakılmaksızın, bu işyerlerinin işveren, işveren vekili, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına uygulanacaktır.

2.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi

Yönetim, bir grup insanı önceden belirlenmiş ortak amaç ve hedeflerine ulaşmak için aralarındaki iş birliği ve koordinasyonu sağlama, faaliyetlerini planlama, organizasyonu yapma, motive etme, yöneltme ve kontrol edilme süreçleri olarak tanımlanabilir (Şimşek ve Çelik, 2015). Yönetimlerin karşılaştıkları önemli konulardan biri de çalışanların sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamına sahip olmaları hususudur. Yönetimler bu ortak amaç ve hedef doğrultusunda elindeki imkânları belirli bir plan ve sistem dâhilinde kullanmaları gerekmektedir. Bu konuda iş sağlığı ve güvenliği literatürü incelendiğinde karşımıza yönetim sistemi kavramı çıkmaktadır. İş Sağlığı ve güvenliği Yönetim Sistemi:

Çalışma hayatını, üretkenliği, sağlık ve güvenlikle ilgili olarak tedbir almak için öncelikle var olan durumun analizini yaparak, tespit edilen bu riskleri ortadan kaldırmak için yasal mevzuat ile bütünleşmiş programların yapıldığı ve uygulandığı, tüm çalışmaların istenen bir düzen dâhilinde kayıt altına alındığı, ilgililere iletildiği, yapılmakta olan çalışmaların an ana izlenip denetlendiği çeşitli yönetim sistemlerine “İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri” (İSGYS) denilmektedir (Özkılıç, 2005, s. 20)

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri, riskleri önlemeye yönelik, proaktif yaklaşımı benimsemiş, işyerinde uygulanmakta olan farklı yönetim gerekleri ile bütünleşebilen sürekli değerlendirme ve sürekli iyileştirme unsurları ile geleneksel programlarından ayırt edilir (Eren, 2015).

2018 yılı mart ayında Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu (ISO)’nun ve aynı yılın nisan ayında Türk Standart Enstitüsü TSE tarafından yayınlanan ISO 45001:2018- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi standardı Mart 2021 tarihinden itibaren OHSAS 18001 Yönetim Sisteminin yerine uygulanmaya başlamıştır. Aynı tarihte okullarda da uygulanmaya başlanan TS ISO 45001:2018- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri: i. Güvenli ve sağlıklı iş yeri ortamı sağlama, ii. İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçebilme, iii. Yasal ve düzenleyici şartların sağlanması, iv. Sistematik yapının sağlanması, vi. Sürekli iyileştirilmesini sağlamayı hedeflemektedir (TSE, 2021).

ISO 45001’in temel amacı, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yerel ve uluslararası yasal mevzuat ve standartları da göz önünde bulundurarak, işletmedeki söz konusu riskleri azaltmak ve hatta ortadan kaldırarak, çalışanlar için sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak ve bu durumun devamlılığını sağlamaktır. ISO 45001’i diğer yönetim sistemlerinden ayıran en önemli fark, yürürlükteki mevzuatın gerekliliklerinin mutlak surette dikkate alınmasını gerektirmesidir (Yılmaz, 2019).

2.6. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği

Toplumsal yapının önemli bir kurumu olan okullar birçok görevi yerine getirmektedir. Öğrencileri bazı temel eğitim aşamalarından geçirdikten sonra ilgi, yetenek ve kabiliyetlerine uygun olarak hayata hazırlayarak ülkenin ihtiyaç duyduğu yeni teknoloji ve gelişmelere açık bireyleri ekonomiye kazandırmak onlara toplumsal kurallar, değerler ve sosyal rollerin örnek yorumlamaları sistemli olarak öğretmek toplumsal gelişmenin, bütünleşmenin ve kaynaşmanın da aracı olmak gibi görevleri bünyesinde barındırmaktadırlar.

Okullar bireyleri çalışma hayatına hazırlamayı, nitelikli insan gücü haline getirmeyi, ilgi ve yeteneklerine göre geliştirmeyi, sosyal konularda bilinçlendirmeyi ve farklı bakış açıları doğrultusunda düşündürmeyi de amaçlamaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü okullarda kullanılan öğelerden biri mekân diğeri ise zamandır. Oyun alanları, sınıflar, amfi, atölye, laboratuvar, kütüphane, konferans salonları, uygulama alanları, çeşitli sosyal sanatsal ve kültürel sportif etkinliklerin yapıldığı alanlar sistematik olarak belirli zaman ve aralıklarla eşgüdümse olarak öğrenciler, öğretmenler, idareciler, memurlar ve diğer personeller tarafından sürekli kullanılmaktadır. Bir başka deyişle okulun yapısı içerisinde bulunan toplumsal, bireysel, ekonomik, siyasal, felsefi işlevleri ile birlikte çeşitli olayların, nesnelerin, kısımların, değerlerin birbirlerine olan karşılıklı etkileşiminden meydana gelen aktif, hareketli, dinamik bir etkileşimi vardır (Uğurlu, 2015).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın açıkladığı 2020-2021 eğitim öğretim yılına ait istatistik verilerine göre örgün eğitimde öğrenci sayısı 18 085 943, öğretmen sayısı 1 112 305, derslik sayısı 732 381, okul sayısı ise 67 125' dir. Yine Yaygın eğitimde öğrenci sayısı 9 250 777 öğretmen sayısı 9 2742 derslik sayısı 123 100 okul sayısı ise 18 092' dir (Stratejik Geliştirme Başkanlığı, 2021).

Bu kadar büyük ve çeşitlilik gösteren eğitim ortamlarının taşıdığı sağlık ve güvenlik riskleri ile alınması gereken önlemler de aynı oranda önem göstermektedir. Çalışanların sağlıklı ve güvenli ortamlarda çalışmaları, performanslarını ve verimlerini artırarak okulun ve eğitimin kalitesini yükseltecektir. Öte yandan çocuk ve gençlerimizin güvenli okullarda eğitim görmeleri, sağlık ve güvenlik konularına ilişkin riskler hakkında bilgilendirilmeleri, doğru davranış modellerini kazanmalarına yönelik beceri eğitimleri almaları ve geleceğin işgücünü oluşturacak olan öğrencilerin bu kültürlenme ile çalışma hayatına atılmaları büyük önem taşımaktadır.

6331 Sayılı Kanunu'nun 2. maddesi, “Bu kanun; kamu ve özel sektöre ait tüm işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.” denilerek kamu sektöründeki tüm işyerleri ve personel yasal çerçevede İş sağlığı ve güvenliği çalışmaları kapsamına alınmıştır.

İş sağlığı ve güvenliği kanununda, “İşveren adına hareket eden, işin ve işyerinin yönetiminde görev alan işveren vekilleri, bu Kanunun uygulanması bakımından işveren sayılır.” denilerek hiyerarşik yapı içinde yer alan değişik kademelerdeki eğitim yöneticileri de işveren vekili sıfatı ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili iş ve işlemlerden sorumlu durumdadırlar (Bülbül, 2016).

Aynı kanununda işveren, çalışanların sağlık ve güvenliği ile yükümlü tutularak, risklerin bertaraf edilmesi, çalışanlara eğitim verilmesi, çalışanların bilgilendirilmesi dâhil iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bütün tedbirlerin alınması ve değişen şartlara göre iyileştirilmesi gibi çalışmaları yapmaları istenmiştir. Alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukları gidermek için çalışmalar yapar. Risk değerlendirmesi ile ilgili çalışmaları yapar denilerek işverenin yükümlülüklerini sıralamıştır. Bu yetki ve yükümlülüklerle birlikte kanunun 26. maddesinde İdari para cezası yaptırımları öngörülmüştür.

2.7. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kurulları

İş sağlığı ve güvenliği, işverenle çalışanların etkili iş birliği ve iletişim ile birlikte yönetilebileceği sistemsal bir yapıdır. İş yerinde bulunan herkesi kapsayan bir yaklaşım, sağlıklı çalışma ortamı oluşturmayı, kaza ve hastalıkları önlemeyi ve çalışmalarda başarıyı artırmayı doğrudan etkilemektedir. İşverenin, sağlık ve güvenlik çalışmalarını etkili bir biçimde yönetme sorumluluğu olduğu kadar, çalışanın da verilen eğitimleri alma, oluşturulan talimatları uygulama alınan tedbirleri koruma ve işyerlerinde gördüğü tehlikeleri bildirerek sürekli iyileşmeye katılım sağlama görevi vardır. Sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı sağlayabilme adına işveren ve çalışanların karşılıklı iş birliği ve iletişim içerisinde bulunabileceği, faaliyetleri düzenleyebileceği, ortaya çıkan problemlere çözüm sunabileceği ve başarı seviyelerini gözden geçirebileceği ortam ve zemin oluşturulabilmesi için iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturulmalıdır (İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Çalışma Rehberi, 2019).

Elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işveren, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak

üzere kurul oluşturur. Kurul: 1. İşveren veya işveren vekili olarak okul müdürü 2. İnsan kaynakları, personel, sosyal, idari ve mali işleri yürütmekle görevli bir Müdür Başyardımcısı/yardımcısı 3. İş güvenliği uzmanı 4. İş yeri hekimi 5. Çalışan temsilcisi 6. Sivil savunma uzmanı, sivil savunma kulüp öğretmeni 7. Alan şefi, zümre başkanı, kısım sorumluları, teknisyen, tekniker, teknik eleman gibi kişilerden oluşur.

Kurulun başkanı işveren veya işveren vekili olarak okul müdürü, kurulun sekreteri ise iş güvenliği uzmanıdır. İş güvenliği uzmanının tam zamanlı çalışma zorunluluğu olmadığı durumlarda ise kurul sekreteryası: insan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yürütmekle görevli bir kişi tarafından yürütülür. İşveren tarafından, kurulun üyelerine ve yedeklerine iş sağlığı ve güvenliği konularında eğitim verilmesi sağlanır. Kurullar ayda en az bir kere toplanır. İşverenler, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun kurul kararlarını uygular (İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik, 2013).

2.8. İş Güvenliği Uzmanı, İşyeri Hekimi ve Diğer Yardımcı Sağlık Personeli

Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş, uzmanlık belgesine sahip, üniversitelerin mühendislik, mimarlık fakültelerinin mezunları ile teknik öğretmenler milli eğitim müdürlüklerinde oluşturulan iş sağlığı ve güvenliği birimlerinde görevlendirilmektedir. Yine bu birimlerde 6331sayılı kanunda iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere bakanlıkça yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip hekimler ile bakanlıkça belgelendirilmiş hemşire, sağlık memuru, acil tıp teknisyeni ve çevre sağlığı teknisyeni diplomasına sahip olan diğer sağlık personellerde görevlendirilmektedir (MEB, 2014).

2.9. Çalışan Temsilcisi

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına geniş anlamda katılımının sağlanması hem yönetimin iş sağlığı ve güvenliğine verdiği önemi göstermekte hem de iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının çalışanlar tarafından benimsenmesi ve iyileştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde yapılmış geniş katılımlı bir araştırmaya dayanan verilere göre;

“İSG konusunda çalışan temsiliyetini sağlamış işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konusuna yönetimin verdiği önemi göstermek ve hem genel İSG risklerine hem de psikososyal risklere karşı önleyici tedbirlerin alınmasını sağlamak daha da kolaylaşmaktadır. Çalışanların temsiliyeti ile yönetimin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik verdiği taahhüt birleştiğinde oluşan etki oldukça güçlüdür. Hatta bir iş konseyi veya işçi sendikası da bu sürece dâhil olursa ve çalışan temsilcilerine uygun eğitim ve destek verilirse bu etki çok daha güçlü bir hale gelmektedir.”

Çalışanların bilgilendirilmeleri, görüş ve önerilerinin dikkate alınması ve desteklenmesi, uygulanması, onların işyerini sahiplenmesine, aidiyet duygusunun artmasına ve belirlenen tedbir ve kurallara daha fazla uymalarına neden olarak hem verimliliğin artırması hem de iş kazalarının önlenmesine etkili olmaktadır (Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı, 2012).

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunun 3. maddesinin (b) bendine göre **çalışan**: “Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişidir.” şekilde ifade edilmiştir. Kanunda tanımlanan çalışanlar çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm bağımlı çalışanları kapsamaktadır.

Aynı maddenin (c) bendine göre çalışan temsilcisi: “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılan çalışmalara katılma, bu çalışmaları izleme, tedbirleri isteme, teklifler ileri sürme vb. konularda çalışanları temsilde yetkili çalışan” şeklindedir. Bir çalışanın çalışan temsilcisi olabilmesi için işyerinin tam süreli daimî çalışanı olması, en az 3 yıllık iş deneyiminin bulunması gereklidir.

İş sağlığı ve güvenliği kanununda işveren, çalışanları ve çalışan temsilcilerini iş sağlığı ve güvenliği konularında bilgilendirme gereğini ortaya koymuştur. Ayrıca işveren, acil durum planları, tahliye, ilkyardım ve yangınla mücadele konularında, ciddi ve yakın tehlikeye maruz kalan veya kalma riski olan bütün çalışanları, tehlikeler ile bunlardan doğan risklere karşı alınmış ve alınacak tedbirler hakkında derhal bilgilendirir.” denerek bilgilendirme yükümlülüğünü açıklamıştır.

2.10. Risk Değerlendirmesi

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların sağlık ve güvenliğine farklı bir yaklaşım getirmiştir. En belirgin özelliği de sayılabilecek bu yaklaşım, yapılacak çalışmalarda reaktif yaklaşımın yerini proaktif yaklaşımın benimsenerek istenmeyen olayların yaşandıktan sonra değil yaşanmadan gerekli tedbirler alınarak ortaya çıkmasını engellemeye yöneliktir.

Risk değerlendirmesi bu yaklaşımdan hareketle herhangi bir sistemde tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi, kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması, alınan önlemlerin yeterliliğini değerlendirerek bu risklerin göze alınıp alınamayacağına karar verme sürecidir (İş Sağlığı ve Güvenliği Değerlendirmesi Yönetmeliği, 2012).

Kanunda risk değerlendirmesi: “İşyerlerinde olan ya da dışarıdan kaynaklanabilecek tehlikelerin ve risklerin tesbiti, bu tehlikelerin riske dönüşmesine neden olan faktörler ile tehlikelerin yol açtığı risklerin değerlendirilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin alınması amacıyla yapılması gerekli çalışmalar” olarak belirlenmiştir. Risklerin değerlendirilmesi, riskin kabul edilebilir düzeyde olup olmadığını belirleme ya da ilave risk ölçümleri ile riski kabul edilebilir düzeye indirmek maksadıyla uygulanır. Risk değerlendirmesinin farklı tanımları bulunduğu gibi, farklı uygulama yöntemleri de bulunmaktadır. Bu yöntemler: Risk/karar matrisi, kontrol listeleri, olası hata türleri ve etkileri analizi, hata ağacı analizi, olay ağacı analizi, tehlike ve işletilebilme çalışması, neden sonuç analizi yöntemleri ile denetim listesi analizi ve eğer olursa analizi olarak sıralanabilir.

Okullarda kullanılan risk değerlendirme yöntemi olan risk/karar matrisi, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi tesbit etmekte kullanılan bir değerlendirme aracıdır. Bu metot ile öncelikle bir olayın gerçekleşme ihtimali ile gerçekleşmesi durumunda sonucunun derecelendirilmesi ve ölçümü yapılır. Risk skoru ihtimal ve zarar derecesinin çarpımından elde edilerek tablodaki yerine yazılır.

$$\text{Risk Skoru} = \text{İhtimal} \times \text{Zarar Derecesi}$$

Resmî Gazete’de yayınlanan 28512 sayılı ve 29.12.2021 tarihli iş sağlığı ve güvenliği risk değerlendirmesi yönetmeliğine göre işveren; çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır. Risk değerlendirmesi, işverence oluşturulan bir ekip tarafından gerçekleştirilir.

İş sağlığı ve güvenliği Risk Değerlendirme Ekibi: i. İşveren veya İşveren Vekili: Okul Müdürü veya görevlendireceği Müdür Yardımcısı ii. İş Güvenliği Uzmanı ve İşyeri Hekimi iii. Çalışan Temsilcisi: Çalışanlar arasında seçimle belirlenir. iv. Destek Elemanları: İlk yardım, yangınla mücadele, arama kurtarma tahliye konularında eğitim almış öğretmen veya memur seçilir. v. Bilgi Sahibi Çalışan: Okuldaki tüm birimler hakkında ve çalışmalar hakkında bilgi sahibi çalışanlar arasından seçilir.

2.11. Eğitimler

Çalışma ortamları yapılan işin niteliğine göre sağlık ve güvenlik açısından değişik tehlike ve bu tehlikelerden kaynaklanan riskleri barındırmaktadır. Bu tehlikelerin yol açmış olduğu olumsuz sonuçların %98 önlenabilir nitelikte iken %2 önlenemez niteliktedir. Yine iş kazalarının %88 i tehlikeli davranışlardan %10 u tehlikeli

durumlardan %2 si kaçınılmaz durumlardan kaynaklanmaktadır (Ayhan, 2013). Bu durumlardan dolayı çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği alanında eğitim verilmesi, önlem alma süreçlerinin en önemli çalışmalarından birini oluşturmaktadır (İlknur ve Seçil, 2012).

Çalışanların yaptıkları iş dolayısı ile karşı karşıya oldukları riskleri en aza indirebilmek, işyerlerinde sağlıklı ve güvenli ortamı oluşturmak, çalışanları yasal hak ve sorumluluklarını öğrenmelerini sağlamak, onların karşı karşıya bulundukları mesleki riskler ile bu risklere karşı alınması gerekli tedbirler konusunda bilgilendirmek, bu yolla iş sağlığı ve güvenliği bilinci oluşturarak tedbirli davranmayı alışkanlık haline getirmek ve nihayetinde iş kazası ve meslek hastalıklarını önüne geçebilmek için kanunda belirtilen aralıklarla düzenlenen, bu alanda bilinç ile bilgi kazandırma amacıyla yapılan eğitim çalışmaları iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri olarak tanımlanmaktadır (Çalışanların İSG Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2013).

Kanununa göre eğitimler; işe başlamadan yapılması gerekli olduğu gibi iş değişikliğinde, kullanılan teknolojinin veya donanımın değişmesi, çalışma ortamının barındırdığı risklerin değişmesi veya yeni risklerin ortaya çıkması durumlarda yenilenir ve belirli periyodlar ile tekrarlanır. İş kazası yaşayan veya meslek hastalığına maruz kalan çalışana bu dönemin sonunda işe dönüşünde, yaşadığı kaza veya meslek hastalığının sebepleri, kaza ve meslek hastalıklarına karşı korunma yolları ile sağlıklı ve güvenli çalışma yöntemleriyle ilgili ilave eğitim verilerek işe başlatılır. Ayrıca, herhangi bir nedenden dolayı altı aydan fazla süreyle işten uzak kalan çalışanlara, işe başlatılmadan önce tekrar bilgi yenileme eğitimi verilir. Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler çalıştırılmaz. Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çalışanlar ve başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar; işe başlamadan önce yapılacak işlerde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alındığına dair belge olmaksızın işe başlatılmamalıdır (Telman, Önen ve Özgeldi, 2015).

Eğitimler işyeri hekimleri ile iş güvenliği uzmanları birlikte düzenler. Düzenlenen eğitimler belgelendirilir ve bu belgeler çalışanların özlük dosyalarında saklanır.

Çalışanlar, uygulamaya konulan eğitim programları çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine katılmak, eğitimlerde edindiği bilgileri yaptığı iş ve işlemlerde

uygulamak ve bu konudaki talimatlara uyarmakla yükümlüdürler. Çalışanlara verilecek temel eğitimler, işin süresince belirlenen düzenli aralıklar içinde;

- a) Çok tehlikeli olarak sınıflandırılan yerlerde yılda en az bir defa.
- b) Tehlikeli olarak sınıflandırılan yerlerde iki yılda en az bir defa.
- c) Az tehlikeli olarak sınıflandırılan yerlerde üç yılda en az bir defa olmak üzere düzenli aralıklarla yapılır.

İşe başlama eğitimi her çalışan için en az iki saat olarak düzenlenir ve temel eğitimlerin gerçekleştirilmesine kadar geçen sürede çalışanın tehlike ve risklere karşı korunmasını sağlayacak nitelikte olmalı ve uygulamalı olarak verilmelidir. Eğitimler:

- a) Az tehlikeli olarak sınıflandırılan yerler için en az 8 saat,
- b) Tehlikeli olarak sınıflandırılan yerler için en az on 12 saat,
- c) Çok tehlikeli olarak sınıflandırılan yerler için en az 16 saat, olarak düzenlenir.

26/12/2012 tarihli ve 28509 sayılı “iş sağlığı ve güvenliği” ne İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği’ne göre Milli Eğitim Müdürlükleri ile bağlı okul ve kurumlar az tehlikeli sınıfta yer alırken Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri tehlikeli sınıfta yer almaktadır.

2.12. Acil Durum Planları

İş yerlerin de acil durumların belirlenmesi, işyerinde yapılan risk değerlendirme çalışmaları, yangın ve patlama tehlikesi, ilk yardım veya tahliye durumu, doğal afetlerin olası durumu, sabotaj ve saldırı ihtimalleri vb. durumlar dikkate alınarak yapılır.

Acil durumlar ile en etkili mücadelede yolu, bu gibi durumlar ile karşılaşılmadan önce gerekli tedbirler alınarak hazırlıklı olmaktır. İşyerlerinde olabilecek acil durumları tesbit etmek, muhtemel önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri almak, acil durumlar için talimat ve prosedürler geliştirmek, acil durum meydana geldikten sonra ise güvenli tahliyeyi sağlamak için çalışmalar yapmak gerekmektedir (Bolat, 2015).

İşyerlerinde acil durumlar hakkında yönetmeliğe göre acil durum: işyerinin tamamında veya bir kısmında meydana gelebilecek yangın, patlama, tehlikeli kimyasal maddelerden kaynaklanan yayılım, doğal afet gibi acil müdahale, mücadele, ilkyardım veya tahliye gerektiren olaylardır. Acil durum planı ise meydana gelebilecek acil durumlarda yapılacak iş ve işlemler dâhil bilgilerin ve uygulamaya yönelik eylemlerin yer aldığı planlardır. Okullarda acil durum çalışmaları olarak: Acil durum planlarının hazırlanması, durumların belirlenmesi, olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlerin alınması, görevlendirilecek kişilerin belirlenmesi, acil durum müdahale ve

tahliye yöntemlerinin oluşturulması, dokümantasyon, tatbikat ve acil durum planının yenilenmesi işleri yapılır (İş yerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, 2013).

İşveren, acil durumların oluşturabileceği zararları önlemek ve daha büyük etkilerini sınırlandırmak üzere gerekli tedbirleri alır. Gerekli görüldüğü durumlarda ölçüm ve değerlendirmeler yapılır.

Acil Durumda Müdahale ve Tahliye Yöntemleri

Acil durumların meydana gelmesi halinde uyarı verme, arama, kurtarma, tahliye, haberleşme, ilk yardım ve yangınla mücadele gibi uygulanması gereken acil durum müdahale yöntemleri belirlenir ve yazılı hale getirilir.

İşyerinde acil durumların meydana gelmesi halinde çalışanların, ziyaretçilerin ve öğrencilerin bu durumun olumsuz etkilerinden korunması için bulundukları yerden güvenli bir yere gidebilmeleri amacıyla izlenebilecek uygun tahliye düzenlemelerini acil durum planında belirtilir ve çalışanlara ve öğrencilere önceden gerekli duyurular yapılarak acil durum ve tahliye planları okul da görünür yerlere asılarak ilan edilir, gerekli talimatları verilir. Yaşlı, engelli, gebe veya kreş var ise çocuklara tahliye esnasında refakat edilmesi için tedbirler alınır. Tahliye sonrası, okul binasında kalmış olabilecek çalışanların ve öğrencilerin belirlenmesi için sayım da dâhil olmak üzere gerekli kontroller yapılır.

Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri oluşturulurken 27.11.2007 tarihli ve 2007/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik hükümleri dikkate alınır.

Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri oluşturulurken çalışanlar ve öğrenciler dışında, ziyaretçi gibi işyerinde bulunması muhtemel diğer kişiler de göz önünde bulundurulur.

Çalışanların Görevlendirilmesi

İşveren; işyerlerinde tehlike sınıflarını tespit eden tebliğde belirlenmiş olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde 30 çalışana, tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde 40 çalışana ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde 50 çalışana kadar; Arama, kurtarma ve tahliye, yangınla mücadele konularının her biri için uygun donanıma sahip ve özel eğitilmiş en az birer çalışanı destek elemanı olarak görevlendirir. İşyerinde bunları aşan sayılarda çalışanın bulunması halinde, tehlike sınıfına göre her 30, 40 ve 50'ye kadar çalışan için birer destek elemanı daha görevlendirir.

İşveren, ilkyardım konusunda 29/07/2015 tarihli ve 29429 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan İlkyardım Yönetmeliği esaslarına göre İlkyardımcı destek elemanı görevlendirir.

2.13. Yangın ile Mücadele

Ekiplerin Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma Esasları

Binaların yangından korunması yönetmeliğine göre yapı yüksekliği 30,50 m². den çok olan konut binası ile içinde elli kişiden çok insan olan konut dışı her türlü yapı, bina, tesis, işletme ve içinde iki yüzden fazla kişinin barındığı sitelerde kurulacak acil durum ekipleri şu şekildedir.

a) Söndürme ekibi bir ekip başı ile birlikte en az 3 kişiden oluşur. Kurumda ortaya çıkabilecek yangın ve diğer acil duruma müdahale ederek genişlemesine önlem almak ve söndürmekle görevlidirler.

b) Kurtarma ekibi bir ekip başı ile birlikte en az 3 kişiden oluşur. Yangın ve diğer acil durumlarda ilk etapta can kaybının önüne geçmek için çalışma yürütmekle, ikinci etapta mal kaybı kurtarma işlerini yapmakla görevlidirler.

c) Koruma ekibi bir ekip başı ile birlikte az 2 kişiden oluşur. Yangından dolayı ortaya çıkabilecek panik ve kargaşayı önüne geçmek ve kurtarılan mal, eşya ve evrakı korumakla görevlidirler

d) İlk yardım ekibi bir ekip başı ile birlikte az 2 kişiden oluşur. Yaralanan veya hastalanan kişilere ilk yardım yapmakla görevlidirler

Kurumda sivil savunma servisleri kurulmuş ise, görevleri bu servislerce yürütülür. Ekip başı, aynı zamanda iç düzenlemelerinde görevli amirin yardımcısıdır. Acil durum ekiplerinin isim, görev ve adreslerini gösteren listeler kurumda görülebilir şekilde asılı olarak bulundurulur.

Ekiplerin Eğitimi

Acil durum ekipleri, yangından korunma, söndürülme, can ve mal kurtarma, ilk yardım, itfaiye ile iş birliği ve organizasyon sağlanması konularında, mahalli itfaiye ve sivil savunma teşkilatlarından yararlanılarak eğitilir. Tatbikatlar ile bilgi ve becerileri artırılır. Okullarda senede en az bir kez söndürme ve tahliye tatbikatı yapılmaktadır

Taşınabilir Söndürme Tüpleri

a) Kâğıt, odun, kömür, gibi katı maddelerin yanma tehlikesinin bulunduğu yerlerde, çok maksatlı kuru kimyevi tozlu ya da sulu,

b) Akaryakıt (Benzin, Fuel-oil), alkol ve solventler... gibi sıvı maddelerin yanma tehlikesinin bulunduğu yerlerde, kuru kimyevi tozlu veya karbondioksitli ya da köpüklü,

c) Likit Petrol gazı (LPG), doğalgaz ve hidrojen gibi yanabilen gibi gaz maddelerin yanma tehlikesinin bulunduğu yerlerde, kuru kimyevi tozlu ya da karbondioksitli,

d) Yanabilen hafif metallerin yanma tehlikesinin bulunduğu yerlerde, kuru metal tozlu, söndürme tüpleri bulundurulur.

Az tehlike sınıfında yer alan okullar da 500 m², tehlike ve çok tehlike sınıfında ise 250 m² için 1 adet 6 kg'lık yangın söndürme tüpü bulundurulması gerekir. Binaların Yangından Korunması Hakkında yönetmelikte açıklanmıştır (Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, 2007).

2.14. İlk Yardım

Okullarda, ilkyardımcı eğitimlerini alanlar destek elamanı olarak görev yapar. Az tehlikeli işyerlerinde, her 20 çalışan için 1 ilkyardımcı, tehlikeli yerlerde, her 15 çalışana kadar 1 ilkyardımcı, çok tehlikeli yerlerde; her 10 çalışana kadar 1 ilkyardımcı bulundurulması gereklidir (İlkyardım Yönetmeliği, 2015).

Sağlık Raporları, İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Kayıt ve Bildirimi

İşyerlerinde iş kazaları ve meslek hastalıkları ile sağlık gözetimi kayıtlarının tutulması, bu kayıtların sınıflandırılması, analizi ve dokümantasyonu, zamanında ve usulüne uygun olarak bildiriminin yapılması; iş kazalarının ve meslek hastalıklarının bilimsel ilkeler doğrultusunda detaylı olarak incelemesi; kazalar sonucu ortaya çıkan maddi ve manevi kayıpların önlenmesi, daha güvenli, verimli ve sürdürülebilir bir çalışma ortamının oluşturulması bakımından büyük önem taşımaktadır (Yılmaz, ve diğerleri, 2019).

Kanuna göre işveren; iş kazaları ile meslek hastalıklarının kaydını tutarak gerekli değerlendirmeleri yapar ve gerekli raporları düzenler.

Çalışma ortamlarında meydana gelen fakat yaralanma veya ölüme sebep olmadığı halde, iş donanımlarını zarara uğratan veya uğratma potansiyeli olan ramak kala durumlarını inceleyerek bunlar ile ilgili raporları düzenler.

İşveren iş kazalarını takip eden üç iş günü içinde; meslek hastalıklarını, öğrendiği zamanı takip eden üç iş günü içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimde bulunur.

2.15. Okullarda Fiziksel Yapı ile İlgili Karşılaşılan Risk Etmenleri

Okul binalarında havalandırma, ısı, ışık, renk, gürültü... gibi etmenlerin iyi düzenlenmesinin ve eğitim bölümleri ile donatılarının ihtiyaçlara uygun olarak organize edilmesinin eğitim ve öğretimi olumlu etkileyeceği, başarıyı ve kaliteyi artırmada önemli rol oynayacağı söylenebilir (Cemaloğlu ve Gülcan, 2018). Okullarda fiziksel yapısından kaynaklanabilecek riskler, kurum bünyesinde kurulan risk değerlendirme ekibi tarafından tespit edildikten sonra bu risklerin herhangi bir kazaya, yaralanmaya sebep olmadan idare tarafından giderilmekte, bunun mümkün olmadığı durumlarda önleyici ve uyarıcı tedbirlerin alınması çalışmaları yürütülmektedir. Okul girişi, bahçe ve merdivenler, kapılar, sınıflar, laboratuvarlar gibi ortak kullanım alanları, ıslak zemin ve lavabolar, elektrik ve su tesisatları, acil çıkış yolları ve kapıları, çatılar, mutfak, kantin, yemekhaneler, kazan daireleri gibi fiziksel alanlar ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca ulaşım yangın ve ilk yardımla ilgili iş sağlığı ve güvenliği önlemlerin alınması çalışmaları yürütülmektedir.

2.16. Sağlık ve Güvenlik İşaretleri

Sağlık ve güvenlik işaretleri, işyeri ile ilgili yönlendirme yapan, bilgi ve talimat veren veya işyerinde oluşabilecek tehlikelere karşı çalışanları uyaran işaret, resim veya sembollerdir. Özel bir nesne olabileceği gibi faaliyet veya durumunu anlatan levha, renk, sesli veya ışıklı sinyal, sözlü iletişim ya da el-kol işareti şeklinde olabilir (SGİY, 2013).

Sağlık ve Güvenlik İşaretler Levhaları

A. Yasaklayıcı İşaretler

Bu işaretler daire içerisinde beyaz zemin üstüne siyah piktogram ve kırmızı çerçeve ve diyagonal çizgi şeklinde olup yapılması yasak olan durumları belirtmektedir.

Sigara İçilmez

İçilmez

B. Uyarıcı işaretler

Bu işaretler üçgen şeklindeki sarı zemin üstüne siyah piktogram ve siyah çerçeve şeklinde olup tehlikeli durumlara karşı uyarı niteliğindedir.

Radyoaktif madde

Tehlike

Engel

Elektrik tehlikesi

C. Emredici İşaretler

Bu işaretler daire biçiminde mavi zemin üstüne beyaz piktogram şeklinde olup yapılmasının zorunluluğunu belirtmektedirler

Gözlük kullan

Baret tak

Eldiven giy

Genel emir işareti

D. Acil Çıkış ve İlk Yardım İşaretleri

Acil durumlarda kaçış yönünü gösteren bu işaretler dikdörtgen şeklinde veya kare şeklinde olup yeşil zemin üstüne beyaz piktogram olan şeklindedir.

Acil çıkış ve kaçış yolu

Yönleri gösterir

E. Yangın ile Mücadele İşaretleri

Yangın durumlarında gerekli olan bu işaretler dikdörtgen ya da kare olup kırmızı zemin üstüne beyaz piktogram şeklindedir.

Yangın Hortumu

Yangın Merdiveni

Yangın Söndürme Cihazı

Acil Yangın Telefonu

F. Engeller ve Tehlikeli Yerlerde Kullanılan İşaretler

Çarpma, düşme gibi tehlikelerinin bulunduğu yerler, sarı ve siyah veya kırmızı ve beyaz şeritler ile işaretlenir.

2.17. Periyodik Ölçüm ve Kontroller

İşin yapılmasında kullanılan herhangi bir makine, alet, tesis ve tesisatın ilgili yönetmelikte öngörülen aralıklarda ve belirtilen yöntemlere uygun olarak yetkili kişilerce yapılan muayene, deney ve test faaliyetleri, periyodik kontrollerdir. Okullarda periyodik kontroller, yangın tesisatları ve Söndürme cihazları, elektrikle ilgili pano,

cihaz, topraklama, asansörler, havalandırma bacalar, kalorifer kazanları vb. lerinin yönetmelikte geçen sürelerde yapılması gerekmektedir. Bu ve benzeri türlerde tesisat ve donanımların temizliği, parça değişikliği, ayarı veya yenilenmesi yani periyodik bakımları mesleki yeterliliği olan kişi ve kuruluşlarca yapılmalıdır.

İş sağlığı ve güvenliği kanununda “İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlar.” denilmektedir. Ayrıca İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğininde “İşveren, işyerinde kullanılacak iş donanımının yapılacak işe uygun olması ve bu ekipmanın çalışanlara sağlık ve güvenlik yönünden zarar vermemesi için gerekli tüm tedbirleri alır.” denilmektedir. Okullarda, kurum amirleri, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını yerine getirmesi bakımından işveren sorumluluğunda olmaları nedeni ile sorumluluk alanlarındaki tüm donanım ve tesisatları bakım ve kontrollerini sağlamaları gerekmektedir.

Okullarda periyodik ölçüm ve kontroller, ilgili yönetmelikte belirtilen mühendis, teknik öğretmen, tekniker ve yüksek teknikerler tarafından yapılmaktadır. MEB tarafından teknik öğretmenler, gerekli eğitimleri de alarak ilgili alanlarında Periyodik Kontrol Uzmanı olarak İl İSGB’lerde görev yapmaktadırlar.

2.18. İlgili Araştırmalar

Öteden beri önemli bir araştırma konusu olan iş sağlığı ve güvenliği alanı, 2012 yılında 6331 sayılı kanunun yayınlanması ile birlikte gündeme gelmiş, fakat çalışmaların seneler geçtikçe yoğunlaşmasına rağmen hale yeterli olmadığı görülmektedir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik yapılan çalışmalar, çalışma ortamlarının iyileştirilmesini olumlu etkileyen ve bu oranda eğitim öğretimin faaliyetlerinin verimini artıran öğrenci, veli öğretmen ve personel memnuniyetini doğrudan etkileyen özelliktedir. Bu doğrultuda ilgili araştırmalar incelenmiş ve bu araştırmaların bulgularına yer verilmiştir.

2.18.1. Konu ile ilgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar

Çalış’ ın (2021) araştırmasında: Türkiye’de faaliyette bulunan üniversiteler için iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin dokümanite kısmından dolayı maruz kalınan zaman kaybının azaltılması, aşırı iş yükü yoğunluğunun ortadan kaldırılması, evrak işleri ile kaybedilen zamanın uygulamaya yönlendirilmesi kısacası iş yükünün hafifletmesi ve

etkin kontrol mekanizmasının sağlanmasına yardımcı olunması için üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerini sürdüren iş güvenliği uzmanları tarafından Yapılandırılmış Görüşme Tekniği ile sorular yöneltilmiş ve kişilerden cevaplar alınmıştır. Cevaplar derlenerek üniversitelerdeki sorunlar tespit edilmeye çalışılmış, öneriler sunulmuştur.

Tokpınar'ın (2019) yaptığı çalışmada: iş sağlığı ve güvenliği kanun ve yönetmeliklerden faydalanılarak okullarda (ilkokul-ortaokul ve dengi okullar) ISG çalışmalarına yönelik olan değerlendirme gözlemlenerek, işverenin sorumlulukları iş güvenliği uzmanının görevleri incelenmiştir. Okullarda yapılması gereken çalışmalar ve sorunlar belirtilmiştir.

Öz'ün (2019) yaptığı çalışmada; okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusu, öğrencilerin yaşadıkları kazalar, öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki tutum-davranışları incelenmiştir. Okullardaki iş sağlığı ve güvenliği konusunu ele alırken, öğrencilerin bu konudaki görüşleri değerlendirilmiştir Karşılaşılan sorunlar ortaya konmuştur.

Beşir'in (2018) yaptığı çalışmada; İş Sağlığı ve Güvenliği bakımından öğrencilerin sorumluluklarını da mevzuata göre yükümlülüğünü almak zorunda olan öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliğine bakış açıları ve bu konuda kendilerini ne kadar yeterli gördükleri üzerine nicel betimleyici bir çalışma yapılmıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği bakımından okullarda karşılaşılan acil durumlar örnekler ile irdelenmiş ve elde ki istatistiki verilere göre önerilerde bulunulmuştur.

Deliönü ve Utlu'nun (2016) yaptığı çalışmada: Lise ve dengi okullarda çalışan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği'ne dair bilgileri, algıları, yaklaşımları ve iş güvenliği tedbirleri dışında kalabilen gizli tehlikeleri tespit etmek ve çözüm önerilerine katkıda bulunma amacıyla çalışma yapmıştır.

Çay ve Eratay'ın (2019) yaptıkları çalışmada: Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ve gerçekleştirilen uygulamalara yönelik görüşleri incelenmiştir.

Taşdemir (2020) sınıf öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği öz yeterliğini araştıran bir çalışma yapmıştır.

Ustaoglu (2020) Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği üzerine bir alan çalışması yapmıştır.

2.18.2. Konu ile İlgili Yapılan Yurtdışı Araştırmalar

Amerika, Japonya gibi birçok ülkede uzun yıllardır okullarda iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları uygulanmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde AB normları ve mevzuatı paralelinde, okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamaları çalışmalarını yürütölmektedirler (Öz, 2019).

Hubbert WT. (1978) ABD de 22 veterinerlik okullarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik araştırma yapmış, okullarda ki iş güvenliği ve sağlığı planlarının uygulama sürecini incelemiştir.

Hisanaga (2012) Japonya’da okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini inceleyen bir araştırma yapmıştır.

Tang (2011) Nottingham Üniversitesinde yaptığı araştırmada; Hong Kong öğretmenlerinin işleri ile ilgili iş sağlığı ve güvenliği sorunlarını incelemiş, iş sağlığı ve güvenliği sistemini, politikaları ve mevzuatının arka planını, bağlamını ve uygulamasını araştırarak okullarda yürütölen iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı ve politikalarının uygulanmasıyla ilgili sorunların tespitini yaparak çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Tomkova ve Diğerleri (2015) yapmış oldukları araştırmada ile Slovak ve Çek Cumhuriyeti’nde ilköğretim öğrencilerine iş sağlığı ve güvenliği alanında verilen eğitimleri analiz ederek elde edilen sonuçları karşılaştırmış, çözüm ve önerilerde bulunmuşlardır.

Turekova ve Depesova (2019) Slovakya Nitra’daki Konstantin Felsefe Üniversitesi’nde yaptığı araştırmada: Okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve öğrenimin, çocukların bilgi, mesleki yetenek, alışkanlık ve becerilerinin bilinçli bir ilişki oluşturulması, arzu edilen tutum ve davranış biçimlerinin, amaçlı ve sistematik bir şekilde oluşturulması ve geliştirilmesi için öğretmen eğitiminin önemini belirtmişlerdir.

Bollmann ve diğerleri (2018) Almanya da İş sağlığı ve güvenliğini eğitime bütünleşmişine yönelik iyi uygulama örneklerini analiz eden deneye dayalı bir çalışma yapmıştır. Çalışma, Avrupa iş sağlığı ve güvenliği Eğitim ve Öğretim Ağı (ENETOSH) tarafından toplanmış ve www.enetosh.net’te yayınlanmıştır.

BÖLÜM III

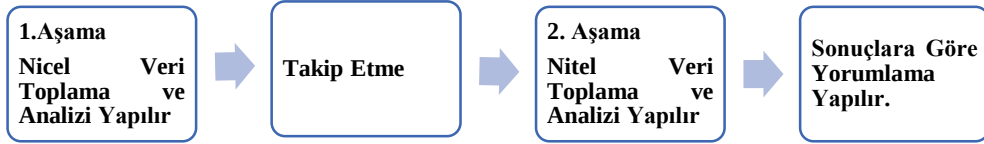
YÖNTEM

Bu bölümünde, araştırmanın modeli, evren örneklem/çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması başlıkları altında, kullanılan istatistiksel teknikler nicel ve nitel boyutlar açısından ayrı ayrı açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma öğretmen ve yöneticilerin okullar da uygulanan iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına ilişkin algılarının nasıl olduğunu ve yapılan bu çalışmaların, çalışanlar tarafından benimsenmesi ile sürekli iyileştirilmesi için fikir ve görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar geçmişte ya da halen var olan, araştırmaya konu olan bir durumu, olayı, birey veya nesneyi, kendi şartları içerisinde olduğu gibi tanımlamaya çalışan araştırmalardır (Karasar, 2015).

Araştırmanın yöntemi, yöntem biliminde kullanımı giderek artan ve tüm dünyada yaygın olarak kullanılmaya başlanan karma yöntemdir. Karma yöntem araştırmaları hem nicel veriler ve hem de nitel verilerin birlikte toplandığı iki veri setinin birbiri ile bütünleştirildiği, daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuç çıkarıldığı, araştırma problemini derinlemesine inceleme olanağı sağlayan araştırmalardır (Creswell, 2019). Bu yöntemlerin birlikte kullanılması ile tek başına nitel yöntemin ya da nicel yöntemin kullanıldığında ortaya çıkabilecek sınırlılıkları en az seviyeye indirebilme amaçlanmaktadır. Karma yöntemlerde bir tarafın zayıf yönlerinin diğerinin güçlü yönleri ile tamamlamak mümkün olmaktadır. Nicel yöntem aracılığıyla toplanan veriler daha geniş alanda daha çok katılımcıya ulaşmayı sağlarken, gözlem, görüşme gibi nitel yöntemler kullanılarak elde edilen veriler, araştırmanın daha derinlemesine irdelenmesine imkân sağlar. Bu çalışmada araştırmanın problemine hem verinin toplanması hem de analizi için nicel aşama ile başlanmış daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel çalışma yürütülmüştür. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı karma bir yöntem olan bu araştırmada genel sonuçları ortaya koymak için nicel yöntem kullanılmış ve elde edilen bu sonuçları açıklamak için ise nitel yöntemden yararlanılmıştır. Araştırma bu şekliyle açıklayıcı karma yöntem olmuştur (Creswell ve Plano Clark, 2018).

Şekil 2 Açımlayıcı Karma Yöntem Akış Şeması (Creswell ve Plano Clark, 2018).

3.1.1. Nicel boyut

Araştırmanın nicel boyutunda betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama çalışmaları bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplandığı çalışmalardır. Bu çalışma betimsel tarama modellerinde çoğunlukla kullanılan tekniklerden biri olan anket (survey) tekniği kullanılmıştır. Anket aynı soru grubunun sayısı çok olan kişilere ulaşmak için e-posta ve telefon yoluyla ya da yüz yüze bizzat kişilere sorulmasını içerir (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2019).

3.1.2. Nitel Boyut

Nitel araştırmalar, kuram oluşturmak ve kuramsal önermelerde bulunmak amacıyla sosyal olguları yer aldıkları çevre içerisinde incelemeyi, araştırmayı ve anlamayı hedefleyen yaklaşımlardır. Görüşme, gözlem, doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılarak, algıların ve olayların kendi ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konması amaçlanmaktadır. Kullanılan bu yöntemlerin araştırmacıya en önemli katkısı, araştırma konusu ile ilgili kişilerin bakış açılarını görebilmesine ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya çıkarabilmesine imkân sağlamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışmanın nitel boyutunda yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre okullarda yapılan iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarını ve karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik geliştirdikleri yaklaşımlarının neler olduğu gibi çok yönlü var olan durumları ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan *durum çalışması deseni* kullanılmıştır. Nitel durum çalışmaları, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntemlerdir. Durum bir bireyi, bir kurumu, bir grubu, bir ortamı ifade edebilir. İncelenen varlığın mekâna ve zamana bağlı tanımlandığı, bir okulun olabildiği gibi birkaç okulunda olabileceği, çok ya da daha fazla durumların olduğu araştırmalardır. Durum araştırmaları olayı oluşturan ayrıntıları tanımlamak ve görmek, olası açıklamaları geliştirmek ve değerlendirmek amacıyla yapılır (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2019). Bu çalışmada ilkökul ortaokul ve liseler bütüncül ve tek bir durum olarak ele alınarak bütüne ait sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu haliyle araştırmanın deseni, ilgili durumu bütüncül ve tek bir

ünite olarak ele alınarak, derinlemesine inceleyen ve bütüne ait sonuçlar üreten, iç içe geçmiş tek durum deseni çalışması olmuştur. Durum deseninde aşamalar: a. sorularının belirlenmesi b. alt problemlerin belirlenmesi c. analiz biriminin belirlenmesi d. durumun belirlenmesi, katılacak bireylerin seçimi e. verilerin toplanması f. toplanan verilerin alt problemlerle ilişkilendirilmesi g. analiz edilmesi ve yorumlanması” şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018) .

3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini; 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Sivas il merkezinde bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan, yönetici ve öğretmenlerden oluşturmaktadır. Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre merkez ilçesinde 58 ilkokul, 48 ortaokul, 35 lise bulunmakta ve ilkokullarda 1169, ortaokullarda 1575 öğretmen, liselerde 1567 öğretmen görev yapmaktadır. Araştırmanın evrenini Sivas Merkez İlçede bulunan toplam 141 okul ve bu okullarda görev yapan 4311 öğretmen ve yönetici oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme basit seçkisiz yöntem ile her kademedan seçilen 3'er okuldan oluşan toplamda 9 okulun 27 öğretmen ve yöneticilerinden oluşturulmuştur.

3.2.1 Nicel Boyut

Bu araştırmada örnekleme yöntemlerinden aşamalı olarak *kümeli örnekleme ile basit tesadüfi örnekleme* yöntemleri kullanılmıştır. Kümeli örnekleme: Evrene ulaşmanın zor olduğu durumlarda evreni temsil edecek nitelikte olan ve ihtiyaç duyulan kümelerin belirlenerek örnekleme dâhil edilmesidir. Basit tesadüfi örnekleme ise: Evren içerisinde var olan her öğelerin örnekleme seçilme olasılığının birbirine eşit olduğu yöntemdir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimlerin eşit ve bağımsız bir şansa sahip olduğu ve diğer yöntemlere göre temsili sağlamada daha güçlü olduğu ortaya konmuştur (Büyüköztürk vd, 2019). Bu açıdan çalışma grubu belirlenirken evreni temsil edecek şekilde farklı okul türleri bir küme kabul edilecek şekilde (İlkokul, Ortaokul, Lise) kümeli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu okullardan her kademedan 3'er okul olacak şekilde toplamda 9 okul, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenerek ölçek uygulanmıştır.

Nicel boyutu için çalışma grubunu 2020–2021 öğretim yılı, Sivas il merkez ilçesinde belirlenen bu okullarda bulunan 327 öğretmen ve yöneticilerinden oluşmuştur. Veri toplama sürecinde, veri toplama araçları, Google Drive kullanılarak çevrim içi form haline getirilmiş ve bu form internet ve e-mailler aracılığı ile katılımcılara

gönderilmiştir. Bu çerçevede belirlenen veriler internet temelli olarak elde edilmiştir. Ölçeğe Google driver üzerinde çevrimiçi olarak 327 kişi cevap vermiştir. Veriler öncelikle kayıp ve eksik veri açısından incelenmiştir. Ölçek formunu eksik ve hatalı olduğu tespit edilen 20 katılımcıya ait veri analiz dışı bırakılmıştır. Tek değişkenli uç değerlerin belirlenmesi amacı ile z standart puanları hesaplanmış ve $|3.29|$ aralığı dışında kalan bir veri analiz dışı bırakılmıştır. Uç değerlerin belirlenmesinde diğer bir yöntem olan kutu grafiği incelenmiş ve uç değer olduğu tespit edilen beş veri analiz dışı bırakılmıştır. Toplamda 26 katılımcıya ait verinin silinmesinin ardından 299 katılımcıya ait veri ile analizlere devam edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

1- Cinsiyet	n	%
Kadın	117	39,13
Erkek	182	60,87
2- İSG eğitimi aldınız mı?	n	%
Evet	260	86,95
Hayır	39	13,05
3- Çalıştığınız Okulun Türü	n	%
İlkokul	75	25,1
Ortaokul	108	36,1
Lise	116	38,8
4- Mesleki Hizmet Süreniz	n	%
1-5 yıl	24	8,03
6-10 yıl	43	14,38
11-15 yıl	46	15,38
16-20 yıl	76	25,42
21-25 yıl	71	23,75
26 yıl ve üzeri	39	13,04
5- Bulunduğunuz Okuldaki Görev Süresi	n	%
1-2 yıl	58	19,4
3-4 yıl	65	21,75
5-6 yıl	61	20,4
7-8 yıl	38	12,7
9 yıl ve üzeri	77	25,75
6- Okulunuzda ki Çalışan Sayısı	n	%
25 ve Altı	68	22,74
25 – 50 arası	174	58,2
50 ve üzeri	57	19,06
TOPLAM	299	100

Tablo 1’de görülen verilere göre katılımcıların 117’si, %39,13’i kadın, 182’si, %60,87’i erkektir. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almama durumları değerlendirildiğinde; 260’ı, %86,95’nin eğitim aldıkları, 39’u, %13,05’i henüz eğitim almadıkları görülmektedir. Çalıştıkları okul türüne bakıldığında; 75’i, %25,1’si ilkokul, 108’i %36,1’i ortaokul ve 116’i, %38,8’i lise şeklindedir. Mesleki hizmet süreleri incelendiğinde sürelerin 1-5 yıl arası çalışanların sayısı 24 kişi %8,03, 6-10 yıl arası çalışanların sayısı 43 kişi %14,38, 11-15 yıl arası çalışanların sayısı 46 kişi %15,38, 16-20 yıl arası çalışanların sayısı 76 kişi %25,42, 21-25 yıl arası çalışanların sayısı 71 kişi %23,75, 26 yıl ve üzeri çalışanların sayısı 39 kişi %13,04 olduğu görülmektedir. En son bulundukları okuldaki görev sürelerinin birbirine yakın olduğu sadece 9 yıl üzeri olanların %22,75 olduğu görülmüştür. Okullarındaki çalışan sayısına bakıldığında 25 ve altı çalışan sayısının 68 kişi %22,74 olduğu, 25 – 50 arası çalışan sayısının 174 kişi %58,2 olduğu, 50 ve üzeri çalışan sayısının 57 kişi %19,06 olduğu görülmektedir.

3.2.2 Nitel Boyut

Araştırmanın nitel boyutu için, amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme verilerin toplanması ve analiz edilmesine yönelik geniş bir aralığa sahip birçok farklılığı içeren ortamın, durumun veya fenomenin ortak boyutlarını ve temel deneyimlerinin belirlenmesi ve seçilmesi olarak tanımlanmaktadır (Patton, 2014). Burada küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme araştırılan probleme ilişkin olan bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede tutarak genelleme yapmaktan ziyade çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya ve problemin farklı boyutlarını ortaya konulmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrenim durumu, branşı, yönetici olarak görev süreleri ve iş sağlığı ve güvenliği eğitim alıp almama değişkenleri dikkate alınarak çeşitli durumlara yönelik farklı görüş ve bakış açısına sahip olan bireylerin çeşitliliğinin maksimum seviyeye çıkarılması sağlanmıştır. Yukarıda belirtilenler de dikkate alınarak bu araştırmanın nitel boyutta çalışma grubunu 2020–2021 eğitim-öğretim yılı, Sivas il merkezinde bulunan 3 ilkokul, 3 ortaokul ve 3 lisede görev yapan 9 okul yöneticisi, 9 müdür yardımcısı ve iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında görev almış 9 öğretmenlerden oluşturmaktadır. Nitel boyut çalışma grubu özellikleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Nitel Boyut Çalışma Grubu Özellikleri

Rumuz	Öğrenim Durumu	Yönetici Olarak Hizmet Süresi	Branş
M ₁	Lisans	10	Sınıf Öğretmeni
Y ₁	Lisans	4	Sınıf Öğretmeni
Ö ₁	Lisans	.	Sınıf Öğretmeni
M ₂	Lisans	13	Sınıf Öğretmeni
Y ₂	Yüksek Lisans	7	İngilizce Öğretmeni
Ö ₂	Lisans	.	Sınıf Öğretmeni
M ₃	Yüksek Lisans	8	Sınıf Öğretmeni
Y ₃	Yüksek Lisans	22	Sınıf Öğretmeni
Ö ₃	Lisans	5	Sınıf Öğretmeni
M ₄	Yüksek Lisans	17	Din Kültürü Öğretmeni
Y ₄	Yüksek Lisans	6	Din Kültürü Öğretmeni
Ö ₄	Lisans	3	Din Kültürü Öğretmeni
M ₅	Yüksek Lisans	17	Sınıf Öğretmeni
Y ₅	Lisans	7	Bilgisayar Tekn. Öğret
Ö ₅	Lisans	.	Fen Bilgisi Öğretmeni
M ₆	Yüksek Lisans	7	Sosyal Bilgiler
Y ₆	Lisans	5	Matematik Öğretmeni
Ö ₆	Yüksek Lisans	.	Türkçe Öğretmeni
M ₇	Lisans	14	Beden Eğitimi Öğretmeni
Y ₇	Lisans	8	Kimya Öğret
Ö ₇	Lisans	5	Türk Dili ve Edb. Öğretmeni.
M ₈	Lisans	9	Fizik Öğretmeni
Y ₈	Lisans	3	Türk Dili ve Edb. Öğretmeni
Ö ₈	Lisans	4	Matematik Öğretmeni
M ₉	Lisans	11	Türk Dili ve Edb. Öğretmeni
Y ₉	Lisans	3	Fizik Öğretmeni
Ö ₉	Lisans	5	Kimya Öğretmeni.

**Tablo 2'nin
Devamı**

M: Okul Müdürü Y: Okul Müdür Yardımcısı Ö: Çalışan Temsilcisi Öğretmen veya okulda İSG uygulamalarında görev almış öğretmen

Nitel çalışma boyutunda katılımcılar dokuz müdür, dokuz müdür yardımcısı ve dokuz iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına katılmış öğretmen olmak üzere toplam yirmi yedi kişiden oluşmuştur. Katılımcılardan, dokuz kişi lisans, sekiz kişi yüksek lisans mezunudur. Branş olarak dokuz Sınıf öğretmeni, bir Yabancı dil öğretmeni, üç Din kültürü öğretmeni, bir Bilgisayar ve öğretim teknolojisi öğretmeni, bir Fen bilgisi öğretmeni, bir Sosyal bilgiler öğretmeni, iki Matematik öğretmeni, bir Türkçe öğretmeni, bir Beden eğitimi öğretmeni, iki Kimya öğretmeni, iki Fizik öğretmeni ve iki Türk dili ve edebiyatı öğretmeninden oluşmaktadır. Yöneticilik hizmet süreleri 3 ile 22 yıl arasında değişmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, otuz maddeden oluşan Üngüren ve Koç (2015/2) tarafından, 6331 sayılı İSG Kanunu ve ilgili yönetmelikler esas alınarak

hazırlanan “İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme Ölçeği” ile altı sorudan oluşan “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgiler Formunda nicel çalışma grubunun cinsiyet, çalışılan okul türü, meslekteki hizmet süresi, bulunduğu okuldaki görev süresi, okuldaki çalışan sayısı, iş sağlığı eğitimi alıp almama durumu gibi değişkenlere ilişkin demografik özelliklerine ait sorulara yer verilmiştir.

Nicel veri toplama aracı olarak Üngüren ve Koç’un (2015/2) hazırladığı “İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Değerlendirme Ölçeği” izin alınarak kullanılmıştır. Ölçek Ek 1’ de verilmiştir. Ölçeğin geliştirilme amacı iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirildiğinin ortaya konması ile beraber ülkemizdeki güncel mevzuata uygun hazırlanmış olması sebebiyle çeşitli örgütsel değişkenlere yönelik etkilerinin belirlenmesi için doğru bir ölçüm yapması amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek için yapılan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda 5 boyuttan oluşmaktadır. Bu beş boyut “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelikler ve Tedbirler”, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması”, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi”, “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları”, “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar İş birliği ve İletişim” şeklindedir. Ölçekte bulunan her maddenin gerçekleşme düzeyini ölçmek için Likert tipi beşli dereceleme ölçeği “Tamamen Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kısmen Katılıyorum (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve “Hiç Katılmıyorum (1)” şeklinde hazırlanmıştır. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin ölçülmesinde, yorumlanmasında ve açıklanmasında kullanılan 5’li Likert derecelemeye uygun olarak Tablo 3’de belirtilen puan aralıkları derecelendirmeler kullanılmıştır.

Tablo 3: İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerin Yorumlanmasında Kullanılan Puan Aralıkları

Seçenek	Puan Aralığı	Yorum
Kesinlikle Katılıyorum	4.20 – 5.00	Çok yüksek
Katılıyorum	3.40 – 4.19	Yüksek
Kararsızım	2.60 – 3.39	Orta
Katılmıyorum	1.80 – 2.59	Düşük
Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 – 1.79	Çok düşük

Üngüren ve Koç’un (2015/2) geliştirilmiş olduğu iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları performans ölçeğinin (Cronbach’s Alpha) genel güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,949$ düzeyinde çok yüksek bir değer olarak belirlenmiştir. Bu oran ölçeğin güvenilir

olduğunu göstermektedir. Ölçeğe ait yapı geçerliğini tesbit etmek için gerçekleştirilen (AFA) açıklayıcı faktör analizinin sonucunda elde edilen beş alt boyutun toplam varyansın %62,36'nı açıklamaktadır. Her alt boyut için bakılan güvenirlik katsayısı 0,80 ve üstü değere sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, alt boyutların da ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Kapsam geçerliğini belirlemek amacıyla iş güvenliği uzmanları ile iş sağlığı ve güvenliği konularında çalışma yapmış kişilerin fikirlerine başvurulmuş ve ölçeğin içerik geçerliğine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi için yapılan (DFA) doğrulayıcı faktör analizi sonucu Ki-kare değeri ($\chi^2/sd=3,84$) gerçek veriler ile iyi uyumlu olduğunu göstermiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksi değerleri, ölçeğin açıklayıcı faktör analizi ile ortaya çıkan modeli doğruladığı ve ölçeğin faktör yapısının geçerli bir model olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak araştırmada uygulanan analizlerden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde 30 madde ve beş alt boyuttan oluşan ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışması yapılmış olup geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır (Üngüren ve Koç, 2015/2).

3.3.1 Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan Nitel Görüşme Formu iki kısımdan oluşmaktadır. Nitel Formunun birinci kısmında katılımcılara ait kişisel bilgiler, ikinci kısmında ise görüşme soruları yer almaktadır (Ek. 2).

Formun Kişisel Bilgilerin yer aldığı kısmında en son mezun olunan okul/bölüm, okul yöneticisi olarak hizmet süresi ve iş sağlığı ve güvenliği eğitimi gibi değişkenler sorulmuştur.

Araştırmada nitel veriler, nicel araştırma sonuçlarına göre geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. “Nitel Görüşme Formu” Ek 2’de verilmiştir. Sözlü iletişimle veri toplama yöntemi olan görüşme bireylerin çeşitli konulardaki bilgi düşünce tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin derinlemesine öğrenilmesine olanak sağlar (Karasar, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında nicel araştırma sonuçları incelenmiş, alan yazına ait taramalar yapılmış ve araştırma probleminin derinlemesine araştırılmasını yapılmıştır. Görüşme soruları daha önce nicel araştırma sonucu anlamlı farklılık gösteren iki soru ile katılımcılara yöneltilen iş sağlığı ve güvenliği performans ölçeğini betimlemeye yönelik ölçeğin alt boyutlarında ait beş soru ile birlikte 7 sorudan oluşmaktadır. Birinci soru “*İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik Önlemleri ve Tedbirleri*” boyutunu, ikinci soru “*Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması*” boyutunu, üçüncü

soru “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi” boyutunu, dördüncü soru “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları” boyutu, beşinci soru “İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar İş birliği ve İletişim” boyutunu ve altıncı soru İş Sağlığı ve Güvenliği algısının çalışılan okulu türü (ilkokul, ortaokul, lise)’ne göre anlamlı fark oluşturduğuna dair görüşleri, yedinci soru iş sağlığı ve güvenliği eğitim alanlar ile almayanların arasında anlamlı fark oluşturmasının nedenlerine dair görüşleri betimlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın görüşme formu; nitel araştırmalar konusunda uzman bir öğretim üyesi tarafından incelemeye tabi tutulmuş ve son olarak bir Türkçe öğretmeni tarafından gözden geçirilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

3.3.1.1 Nitel Veriler İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Nitel araştırmaların en önemli ölçütlerinden kabul edilen geçerlik ve güvenirlik en yaygın olarak kullanılan iki önemli ölçüttür. Geçerlik nitel araştırmalarda daha çok bir olgunun veya olayın varlığına ve anlamına yönelerek, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlenmesi anlamındadır. Güvenirlik daha çok araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir. Araştırmaya konu olan olay ya da olgulara ilişkin yorumların gerçeği yansıtmada durumunu ifade etmek için *iç geçerlik (inandırıcılık)* kavramı, araştırma sonucunu geneli kapsayacak şekilde ifadesinde ise “*dış geçerlik (genelleme veya aktarıla bilirlik)*” kavramı kullanılır. Aynı şekilde diğer araştırmacıların aynı verilerden yararlanarak benzer sonuçlara ulaşabileceğini ifade etmek için “*iç güvenirlilik (tutarlılık)*”, araştırma sonuçlarının benzer durumlarda birbirine yakın elde edilebileceğini ifade etmek için “*dış güvenirlilik (tekrar edebilirlik veya teyit edebilirlik)*” kavramları kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

İç Geçerlik (İnandırıcılık): Araştırmanın iç geçerliliğini için *a. uzun süreli etkileşim b. derin odaklı veri toplama c. uzman incelemesi, d. katılımcı teyidi* ölçütlerinden yararlanılmıştır. *a. Uzun süreli etkileşimi* için öğretmen ve yöneticiler ile araştırmanın amaçları doğrultusunda belirlenen zaman diliminde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme için gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler öncesinde bilgilendirmeler yapılarak, rahat bir ortamda, dış etkilerden uzak şekilde veriler elde edilmiştir. *b. Derinlik odaklı veri toplamak* adına yapılan görüşmeler sırasında katılımcının eleştirel yaklaşımı korunmaya çalışılmış; sorulara yeterli, gerekli ve gerçeğe uygun açıklamalar yapmaları için dikkat edilmiştir. *c. Uzman incelemesi* açısından araştırma her aşamasında nitel araştırma konusunda uzman bir kişi tarafından

tenkit edici bir bakış açısı ile incelenmiş gerekli düzeltme yoluna gidilmiştir. d. *Katılımcı teyidi*” açısından görüşmelerin ardından ulaşılan veriler katılımcılara özetlenmiştir. Katılımcılardan düzeltme ve eklemeleri için fırsat verilmiştir.

Dış Geçerlik (Aktarılabilirlik): Araştırmanın dış geçerliliğini sağlayabilmek için her aşaması ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Betimlemede sade bir üslup, detaylı ve anlaşılır ifadeler kullanılmaya özen gösterilmiştir. Araştırmada “Amaçlı örnekleme” yöntemleri kullanılarak farklı kaynaklarından elde edilen verilerin çeşitli olması sağlanmıştır.

İç Güvenirlik (Tutarlık): Araştırmanın iç güvenilirliği için görüşmeler de veriler elde edilirken kayıt cihazı kullanılmış, bulgular yorum yapılmadan araştırmaya yansıtılmıştır. Araştırma verilerine geri dönülerek verilerin kodlamaları tekrar kontrol edilmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen veriler, araştırmacı ve nitel araştırma yöntemlerine hâkim bir öğretim üyesi tarafından değerlendirip genel anlamda görüş birliği sağlanmıştır.

Dış Güvenirlik (Teyit Edilebilirlik): Araştırmanın dış güvenilirliği için veri kaynağı olan öğretmen ve yöneticilerin içinde yer aldıkları okul ortamı ve süreçleri anlaşılır bir şekilde belirtilerek elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeveye ilişkin varsayımlar açıkça tanımlanmıştır. Veri toplama için yapılan görüşme, verilerin nasıl kaydedildiği, sonuçların nasıl birleştirildiği ve sunulduğu yöntem kısmında açık ve ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Elde edilen veriler sonuç kısmında tartışılma yoluna gidilmiş ve verilerin kendi aralarında tutarlılıkları karşılaştırılmıştır. Dış güvenirlik için, elde edilen tüm veriler ve kodlamalar ilgililerin inceleyebilmeleri için saklı tutulmaktadır.

3.4 Verilerin Toplanması

3.4.1 Nicel Boyut

Nicel yöntemde veri toplaması aşamasında çalışma yapılacak okullarda uygulamaların yapılabilmesi için Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır. Anket izni belgesi Ek-5’e verilmiştir. İzin alındıktan sonra okul yöneticiler ile görüşülmüş, anketlerin uygulanma tarihleri belirlenmiştir. Anket çalışması 28.12.2020 ile 25.01.2021 tarihleri arasında internet tabanlı olarak yapılmıştır. Veri toplama aracı, Google Drive aracılığı ile çevrim içi form şekline getirek, okullardaki yöneticiler ile görüşülerek sosyal medya ve e-mailler aracılığı ile katılımcılara ulaştırılmıştır. Bu çerçevede belirlenen öğretmenler ve yöneticilerden veriler internet temelli olarak elde edilmiştir.

Ölçeğe 327 kişi cevap vermiştir. Bunlardan 299 tanesi işlemeye uygun olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

3.4.2 Nitel Boyut

Nitel boyutta veriler, 12 Mart 2021 ile 29 Nisan 2021 tarihleri arasında araştırma örnekleminde yer alan okul yöneticisi ve öğretmenleri ile yaklaşık 30'ar dakika süre ile bireysel görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcıların gönüllü olmaları göz önüne alınmış, araştırma konusu hakkında önceden bilgi verilmiş ve görüşmeler için randevu alınarak kendi okullarında sessiz bir ortamda yapılmıştır. Katılımcılardan ses kaydı yapılması için izin istenmiştir. Görüşme soruları sohbet çerçevesinde yöneltilmesi ve sorulara katılımcıların verdiği cevaplara uygun dönütlerin sunulması sağlanarak rahat bir ortam yapılmaya çalışılmıştır. Görüşmelerde katılımcıların ana konunun içerisinde açıklamaların olmasına dikkat edilmiştir. Toplam olarak 5 saat 21 dakika süren ses kaydı elde edilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

3.5.1. Nicel Boyut

Toplanan verilerin analizi SPSS 21.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Sorularının analizinde istatistiksel yöntemler arasında yer alan; frekans dağılımları, t-testleri, tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır. Parametrik istatistiklerin varsayımları, dağılımın normalliği, verilerin aralıklı ya da oransal olması ve grup varyanslarının eşitliği ya da dört katı kadar farklılığının kabulü olarak belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2014, s. 155; Kalaycı, 2014, s. 73-85). Araştırmada yapılan 327 anketten kayıp ve eksik verilerden 20 tanesi silindikten sonra dağılımın normalliğini test etmek için ortanca, aritmetik ortalama, basıklık ve çarpıklık katsayılarına, Kolmogorov-Smirnov (K-S) test sonuçlarına, bakılmıştır. Histogram, kutu grafiği ve normal olasılık grafikleri ile birlikte z puanı hesaplanarak incelenmiştir. İncelemeler sonucu z değeri $\pm 3,29$ arasında kalan 1 veri çarpıklık ve basıklık katsayılarının istenen aralığa gelmesi için silinerek değerlendirme dışında tutulmuştur. Daha sonra Kutu grafiği üzerinde yapılan analiz sonucu aşırı uç değer gösteren 5 veri daha silinmiştir. İkinci aşamada analizler tekrar edilmişlerdir. Grafikselleştirme testlerinden Box-Plot grafiğine göre aşırı uç değer olan 1 veri daha silinmiştir. Analizler tekrar yapıldı ve uç değerlere rastlanmadığı görüldü. Basıklık ve çarpıklık değeri ele alındı. Analizlerde katsayılarının ± 1 değer aralığında çarpıklık katsayısının: -.496 ve basıklık katsayısının: - 683 olduğu görüldü. Histogram

grafığı incelendiğinde grafiğin istenen eğimde olduğu görüldü. Tüm bu veriler ışığında verilerin normal/normale yakın dağıldığı görülmüş ve analize devam edilmiştir. Kalaycı'ya (2014) göre uç değerlerin nedeni şu şekilde belirtilmektedir: i. Hatalı veri girişi veya yanlış kodlama, ii. Nadir gözlemlenen bir durum olması. Uç değerlere ise iki şekilde müdahale edebileceğimizi ifade etmektedir: i. Uç değerler verinin değerlendirilme aşamasında düzeltilebilir, ii. Araştırmacı yapacağı araştırmanın önemine göre uç değerlerin çıkarılıp çıkarılmamasına karar verebilir. Bu çerçevede, “İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Değerlendirme Ölçeği” ne ait verilerin normalliğinin değerlendirilmesine ilişkin analiz bulguları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Verilerin Normalliğinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz Bulguları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
İSG_Toplam	,111	299	,000	,949	299	,000
Yönetmelikler	,134	299	,000	,911	299	,000
İSG Kriterleri	,140	299	,000	,908	299	,000
FarkındalıkBilinç	,080	299	,000	,961	299	,000
İSG Eğitimleri	,133	299	,000	,911	299	,000
İSG İşbirliğiİletişim	,196	299	,000	,844	299	,000

Verilerin aritmetik ortalamaya ve ortancaya ait sonuçları birbirine yakın değerler almıştır. Analizlerde çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 değer aralığında yer aldığı görülmektedir. Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü'ye (2014, s. 48) göre çarpıklık ± 1 ; Kalaycı'ya (2014) göre basıklık katsayılarının $\pm 1,96$ aralığında olmasının dağılımın normalliği varsayımı için kanıt olarak kabul edilebilir. Ayrıca araştırmada verilerin eşit aralık düzeyinde elde edilmesinin, grup varyanslarının en fazla dört katına kadar farklılık göstermesinin dağılımın normalliğine dair diğer varsayımları sağladığı ifade edilebilir. Bu değerler çerçevesinde araştırmada normal bir dağılımın sağlandığı kabul edilerek, verilerin analizinde parametrik testler tercih edilmiştir. Analizlerde. 05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır. Parametrik istatistiklerin varsayımları, dağılımın normalliği, verilerin aralıklı ya da oransal olması ve grup varyanslarının eşitliği ya da dört katı kadar farklılığının kabulü olarak belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2019, s. 155; Kalaycı, 2014, s. 73-85). Sorularının analizinde istatistiksel yöntemler arasında yer alan; frekans dağılımları, t-testleri, tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır. Sonuçlar tablolar üzerinden ifade edilmiştir. Demografik özelliklerin boyutları arasındaki farklılıkları incelerken, ikili gruplar için bağımsız örneklem t testi ve ikiden fazla grupların karşılaştırmalar için, tek yönlü varyans analizi (anova) testi

kullanılmıştır. Anova sonucunda anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Yorumlarda grup aritmetik ortalamaları ve “p” anlamlılık değerleri dikkate alınmıştır. Alt hipotezlerin çözümlenmesi için, ölçeğin her bir alt boyutundaki maddelerin aritmetik ortalamasına (X), standart sapmasına (S) ve aritmetik ortalamasına bağlı olarak verilmiştir. Böylece, her boyutta hangi ifadede belirtilen demografik özelliğin daha yüksek düzeyde gerçekleştiği belirlenmeye çalışılmıştır.

3.5.2 Nitel Boyut

Araştırmada yapılan görüşmelerden kayıt altına alınan veriler, Word programı aracılığıyla yazıya aktarılmıştır. Nitel araştırma sürecinde ulaşılan veriler betimsel ve içerik analizine tabi tutulurlar. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılırken, içerik analizi ulaşılan verilerin daha derin incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir. Bu yaklaşımdan hareketle verilerinin yorumlanması sürecinde betimsel analiz ve içerik analizleri tercih edilmiştir. Betimsel analiz ile elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara ve görüşme süreçlerinde kullanılan sorular ile boyutlara göre düzenlenmiş ve temaların ortaya çıkarılmasında özen içerisinde bulunarak, alan yazın farklı kavramların ve yaklaşımların ortaya koyulması amaçlanmıştır. İçerik analizinde betimsel analiz ile özetlenen ve yorumlanan veriler daha derin bir şekilde çözümlenmesine, temaların ve boyutların oluşturulmasına, farkedilemeyen kavram ve temaların analizi yoluna gidilmiştir. İçerik analizinin nitel araştırma verilerinin incelenmesinde verileri kodlama, temaların bulunması, kodları ve temaları düzenleme, bulguları tanımlama ve yorumlama temel olarak dört aşamada gerçekleştiği belirtilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmada birinci ve ikinci tür kodlama biçimlerinin birleşiminden oluşan genel bir çerçevede yapılan kodlama tercih edilmiştir. Katılımcı okul müdürlerine (M1, M2, M3,...M9), okulu müdür yardımcılara (Y1, Y2, Y3,.....Y9) ve öğretmenlere (Ö1, Ö2, Ö3..., Ö20) şeklinde rumuzlar verilerek analizlere başlanmıştır. “İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Ölçeği” nin alt boyutları kavramsal yapıya dair genel bir çerçeve oluşturmuş, bu çerçeveye göre kodlamalar yapılmış, oluşturulan yeni kodlar listelere eklenmiştir. Veriler kodlanmadan önce verilerin dökümü alınarak, incelenmiştir. Araştırma verileri her bir soru temele alınarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler düzenlenerek belirlenmiş olgular dâhilinde verileri tanımlamayı ve yorumlama amacıyla

yapılan değerlendirmenin doğru olup olmadığının kontrolü için tüm veri seti yeniden okunmuştur. Kodlama süreci tamamlandıktan sonra ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak verileri, genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temalar bulunmuştur. Alt temaların ana temayı temsil etme gücü dikkate alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Kodlar ve temalar düzenlenerek elde edilen bulgular, bulguların birbirleri ile ilişkilerini açıklaması, mana kazandırması, neden-sonuç ilişkilerini kurması, bulgular aracılığıyla bazı sonuçlara ulaşması ve ulaşılan sonuçların önemine yönelik açıklamalar araştırmanın IV. bölümünde yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan bulgular yer almaktadır. Nicel bulgular, bağımsız değişkenler ile beraber, nitel bulgular ise tema ve kategoriler ile birlikte tablolar halinde gösterilmiştir.

4.1 Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlıkta araştırmanın birinci alt problemi olan “Öğretmenlerin, okullar da İSG uygulamalarına ilişkin algı düzeyleri nelerdir?” sorusunun bulgularına yer verilmiştir. Tablolarda ölçeğin alt boyutlarına ait ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır.

A- İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik ve Tedbirler

Bu başlık altında ölçeğin birinci alt boyutu olan “*Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetmelik ve tedbirler*” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 5: İSG Konusunda Yönetmelik ve Tedbirler Boyutuna Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

A-İSG Konusunda Yönetmelik ve Tedbirler	N	X	SS
Önem1	299	4.237	.8634
Önem2	299	4.247	.8547
Önem3	299	4.408	.7100
Önem4	299	4.134	.8949
Önem5	299	4.127	.8959
Önem6	299	4.020	.9863
Önem7	299	4.435	.8927
Önem8	299	4.365	.8847
Genel Ortalama		4,246	

Araştırmaya katılanların öğretmenlerin İSG konusunda yönetmelik ve tedbirler boyutunu değerlendiren ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Okulumuzda İSG tehdit edebilecek faktörlere yönelik (kaygan zemin vb.) uyarı levhaları bulunur. (X=4,435) olduğu, buna yakın bir değerle “Okulumuzda İSG ile ilgili gerekli tedbirler alınır” (X=4,408) olduğu, “Okulumuzda düzenli aralıklara risk değerlendirilmeleri yapılır” değişkeninin ise, en düşük skor ortalamasına (X=4,020) sahip olduğu görülmektedir. Genel ortalamanın (X=4,246) ve bu öğretmenlerin yönetmelik ve tedbirler boyutuna ilişkin algı düzeylerinin **cok yüksek** olduğu görülmüştür.

B- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması

Bu başlık altında ölçeğin ikinci alt boyutu olan “*Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması*” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 6: Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

B- Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması	N	X	SS
Kriter1	299	4.642	.6040
Kriter2	299	4.278	.7814
Kriter3	299	4.398	.7365
Kriter4	299	4.505	.6674
Kriter5	299	4.408	.7240
Kriter6	299	1.883	12.463
Kriter7	299	4.324	.7933
Genel Ortalama		4.426	

* Çalışanların İSG Kriterlerine Göre Çalışması Boyutuna Ait 6 madde ters madde olduğu ve ortalamaya katmak doğru bilgi vermeyeceği için ihmal edilmiştir

Çalışanların İSG kriterlerine göre çalışması boyutu incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Çalışma arkadaşlarım okulda iş sağlığı ve güvenliği açısından bir tehdit ile karşılaştıkları anda, derhal okul yönetimine haber verir.” (X=4.642) olduğu, “Çalışma arkadaşlarım çalışmalarını yaparken, sağlık ve güvenliklerini riske atar” değişkeninin ise, en düşük skor ortalamasına (X=1.883) sahip olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise (X=4.426) bulunmuş ve bu öğretmenlerin çalışanların İSG kriterlerine göre çalışması boyutuna ilişkin düzeylerin **cok yüksek** olduğu görülmüştür.

C- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi

Bu başlık altında ölçeğin üçüncü alt boyutu olan “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 7: Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

C-Çalışanların İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	N	X	SS
Bilinç1	299	4,02	0,9998
Bilinç2	299	4,06	0,9605
Bilinç3	299	4,04	0,9754
Bilinç4	299	4,217	0,8128
Bilinç5*	299	2,746	1,4502
Bilinç6	299	4,057	0,89
Genel Ortalama		4,078	

* Çalışanların İSG Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri Boyutuna Ait 5 madde ters madde olduğu ve ortalamaya katmak doğru bilgi vermeyeceği için ihmal edilmiştir

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilinç düzeyleri boyutu incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Çalışma arkadaşlarım iş yerindeki sağlık ve güvenlik risklerinden korunma hususunda bilgi sahibidirler.” (X=4,217) olduğu, ters anlamda olan 5. soru “Çalışma arkadaşlarım, patlama ve yangın

tehlikelerinden korunma hususunda bilgi sahibi değildir.” değişkeni ortalaması ($X=2,746$) iken onu 6. Madde olan “Çalışma arkadaşlarım koruyucu ekipmanların nasıl kullanılacağı hakkında bilgi sahibidir.” ($X=4,217$) ortalama ile takip ettiği görülmektedir. Genel ortalama ise ($X=3,856$) bulunmuş ve bu Öğretmenlerin çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilinç boyutuna ilişkin düzeylerin **çok yüksek** olduğu görülmüştür.

D- İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları

Bu başlık altında ölçeğin dördüncü alt boyutu olan “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları” boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 8: İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri Boyutuna Ait Ortalama ve Standart Sapmaları

D- İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	N	X	SS
Eğitim1	299	4,207	0,907
Eğitim2	299	4,201	0,9011
Eğitim3	299	3,829	1,1619
Eğitim4	299	3,672	1,1898
Eğitim5	299	3,896	1,1348
Genel Ortalama		3,961	

Araştırmaya katılanların öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği eğitim uygulamaları boyutunu değerlendiren soruların ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “İş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, belirli bir plan ve program dâhilinde çalışanlara duyurulur” ($X=4,207$) sorusunun olduğu, bunu çok yakın bir değerle “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler anlaşılır bir dille sunulur.” ($X=4,201$) takip ettiği, en düşük ortalamanın ise “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler uygulamalı olarak gösterilir.” ($X=3,672$) sorularının olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise ($X=3,961$) bulunmuş ve bu Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği eğitim uygulamaları boyutuna ilişkin düzeylerin **yüksek** olduğu görülmüştür.

E- İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Yönetim ve Çalışanlar İş birliği ve İletişim

Bu başlık altında ölçeğin beşinci alt boyutu olan “İSG Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim” alt boyutuna ait nicel bulgular bağımsız değişkenler ile beraber tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 9: İSG Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim Boyutuna Ait Ölçek Unsurlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

D- İSG Eğitim Uygulamaları	N	X	SS
İş Birliği ve İletişim 1	299	4,207	0,907
İş Birliği ve İletişim 2	299	4,201	0,9011
İş Birliği ve İletişim 3	299	3,829	1,1619
İş Birliği ve İletişim 4	299	3,672	1,1898
İş Birliği ve İletişim 5	299	3,896	1,1348
Genel Ortalama		3,961	

Öğretmenlerin, İSG konusunda iş birliği ve iletişim boyutunda en yüksek ortalamanın “Okulumuz çalışanları, İSG ile ilgili konularda endişelerini rahatlıkla ifade edebilir.” ($X=4,445$) olduğu, “Okulumuzda İSG konusunda, uzmanlar, çalışan temsilcisi, yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği bulunmaktadır.” değişkeninin ise, en düşük skor ortalamasına ($X=4,137$) sahip olduğu görülmektedir. Genel ortalama ise ($X=4,292$) bulunmuş ve bu öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişim boyutu düzeyin **cok yüksek** olduğu görülmüştür.

4.2 İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu bölümde araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin cinsiyet, çalışılan okul türü, meslekteki hizmet süresi, bulunduğu okuldaki görev süresi, okuldaki çalışan sayısı, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi durumu gibi değişkenlerinin anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin analiz sonuçlarına tablolarda yer verilmiştir.

1- Cinsiyet: Araştırmanın alt problemlerinden olan “Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” a yanıt bulmak amacı ile toplam ve alt boyut puanlarında uygulanan “Bağımsız gruplar t-testi” sonuçları Tablo 10’dadır

Tablo 10: Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre toplam ve alt boyut puanlarında t- testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	X	ss	t	p
İSG Toplam	Kadın	117	123.32	18.50	.61	.54
	Erkek	182	122.01	17.89		
İSG Yönetimsel Önlemler ve Tedbirler	Kadın	117	34,44	5,22	Oca.20	.23
	Erkek	182	33,67	5,58		
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Kadın	117	28,49	3,06	.23	.82
	Erkek	182	28,4	3,68		
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Kadın	117	23,2	4,36	.21	.84
	Erkek	182	23,1	4,29		
İSG Eğitim Uygulamaları	Kadın	117	19,92	5,02	.35	.73
	Erkek	182	19,73	4,44		
İSG İş birliği ve İletişim	Kadın	117	17,26	3,3	.38	.70
	Erkek	182	17,11	3,01		

Tablo 10 İncelendiğinde, araştırmaya katılan (n=117 kadın n= 182 Erkek) öğretmenlerin ortalama değerlerinin, kadın öğretmenlerin ($\bar{X}$ =123.32; ss =18.50), erkek öğretmenlerin ise ($\bar{X}$ =122.01; ss =17.89) olduğu, İş Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin toplam ($t_{(297)} =.60$, $p>.05$) ve alt boyut puanlarında ($t_{(297)} = 1.20$, $p>.05$; $t_{(297)} =.23$, $p>.05$; $t_{(297)} =.21$, $p>.05$; $t_{(297)} =.35$, $p>.05$; $t_{(297)} =.38$, $p>.05$) olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin *iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin t- testi sonuçlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır*, $t_{(297)} =.60$, $p>.05$.

2-Çalışılan Okul Türü: Araştırmanın alt problemlerinden olan “Öğretmenlerin *iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin çalışılan okul türü değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?*” sorusuna yanıt bulmak amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11: Öğretmenlerin İSG Algılarına Yönelik Görüşlerinin Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre toplam ve alt boyut puanlarında Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

*p<.05Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İSG Toplam	Gruplararası	3384.91	2	1692458	5,27	.006	İlkokul – Lise
	Gruplariçi	95023.59	296	321026			
	Toplam	98408.51	298				
İSG Yönetmel ve Tedbirler	Gruplararası	317.88	2	158.94	5,53	.004	İlkokul – Lise
	Gruplariçi	8513.90	296	28.76			
	Toplam	8831.79	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Gruplararası	120.80	2	60.40	5,22	.006	İlkokul – Lise, Ortaokul – Lise
	Gruplariçi	3422.80	296	10,56			
	Toplam	3543.60	298				
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Gruplararası	97.94	2	48.97	2,70	.072	
	Gruplariçi	5452.15	296	18.42			
	Toplam	5550.10	298				
İSG Eğitim Uygulamaları	Gruplararası	155.75	2	77.87	3,63	.028	İlkokul – Lise
	Gruplariçi	6356.99	296	21.47			
	Toplam	6512.74	298				
İSG İş birliği ve İletişim	Gruplararası	122.77	2	61.38	6,51	.002	İlkokul – Lise, Ortaokul – Lise
	Gruplariçi	2791.52	296	9,43			
	Toplam	2914.30	298				

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinin toplam puanlarının okul türüne göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği görülmüştür, $F_{(2, 296)} = 5.272$, $p<.05$. Gruplar arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan çoklu karşılaştırma testinin sonuçlarına göre ilkokul ve lisede bulunan

öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin toplam puanlarının anlamlı düzeyde ($p<.05$) farklı olduğu görülmüştür. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde, iş sağlığı ve güvenliği yönetsel önlemler ve tedbirler boyutu puanlarının okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması boyutu puanlarının okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilinç düzeyi boyutu puanlarının okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği, son olarak, iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanlar iş birliği ve iletişim boyutu puanlarının okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

3-Meslekteki Hizmet Süresi: Araştırmanın alt problemlerinden olan “Öğretmenlerin İSG uygulamalarına yönelik görüşlerinde meslekteki hizmet süresi değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” sorusuna yanıt bulmak amacı ile sorusuna yanıt bulmak amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 12 ’de sunulmuştur.

Tablo 12: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Hizmet Süresine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
İSG Toplam	Gruplararası	3604,99	5	720,99	2228	.052	
	Gruplariçi	94803,51	293	323,56			
	Toplam	98408,5	298				
İSG Yönetmel ve Tedbirler	Gruplararası	152,59	5	30,51	44256	.40	
	Gruplariçi	8679,19	293	29,62			
	Toplam	8831,78	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Gruplararası	166,034	5	33,207	32174	.01	1-5 yıl – 11-15 yıl
	Gruplariçi	3377,571	293	11,528			6-10 yıl – 11-15 yıl
	Toplam	3543,605	298				11-15 yıl – 16-20 yıl
							11-15 yıl – 26 yıl ve üstü
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Gruplararası	253,224	5	50,645	29252	.01	21-25 yıl – 26 yıl ve üstü
	Gruplariçi	5296,876	293	18,078			1-5 yıl – 11-15 yıl
	Toplam	5550,1	298				1-5 yıl – 21-25 yıl
							16-20 yıl – 21-25 yıl
İSG Eğitim Uygulamaları	Gruplararası	177,299	5	35,46	23377	.15	21-25 yıl – 26 yıl ve üstü
	Gruplariçi	6335,45	293	21,623			
	Toplam	6512,749	298				
İSG İş birliği ve İletişim	Gruplararası	93,316	5	18,663	34335	.09	
	Gruplariçi	2820,985	293	9,628			
	Toplam	2914,301	298				

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin toplam puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde yönetsel önlemler ve tedbirler boyutu puanlarının, eğitim uygulamaları puanlarının ve yönetim ve çalışanlar iş birliği ve iletişim boyutu puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilinç düzeyi puanlarının toplam hizmet süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

4-Bulunduğu Okuldaki Görev Süresi: Araştırmanın alt problemlerinden olan “Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinde bulunduğu okuldaki görev süresi değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” sorusuna yanıt bulmak amacı ile sorusuna yanıt bulmak amacı ile ANOVA (tek yönlü varyans analizi) uygulanmıştır. Sonuçları Tablo 13 ’te sunulmuştur.

Tablo 13: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının “Bulunduğu Okuldaki Görev Süresine” Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İSG Toplam	Gruplararası	2349,534	4	587,384	1.798	.13	
	Gruplariçi	96058,974	294	326,731			
	Toplam	98408,508	298				
İSG Yönetmel ve Tedbirler	Gruplararası	186,42	4	46,605	Oca.58	.18	
	Gruplariçi	8645,366	294	29,406			
	Toplam	8831,786	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Gruplararası	34,89	4	8,722	.73	.57	
	Gruplariçi	3508,715	294	11,934			
	Toplam	3543,605	298				
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Gruplararası	229,278	4	57,32	Mar.17	.01	1-2 yıl – 3-4 yıl
	Gruplariçi	5320,822	294	18,098			1-2 yıl – 7-8 yıl
	Toplam	5550,1	298				3-4 yıl – 9 yıl ve üstü
							5-6 yıl – 9 yıl ve üstü
İSG Eğitim Uygulamaları	Gruplararası	168,195	4	42,049	Oca.95	.10	7-8 yıl – 9 yıl ve üstü
	Gruplariçi	6344,555	294	21,58			
	Toplam	6512,749	298				
İSG İş birliği ve İletişim	Gruplararası	49,499	4	12,375	Oca.27	.28	
	Gruplariçi	2864,802	294	9,744			
	Toplam	2914,301	298				

Tablo 13 incelendiğinde *öğretmenlerin, İSG'ne yönelik görüşlerinin toplam puanlarının şu anki okulundaki hizmet süresine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür*, $F_{(4, 294)} = 1.79$, $p > .05$. Alt boyutlar açısından incelendiğinde yönetsel önlemler ve tedbirler puanlarının, iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması puanlarının, iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri puanlarının ve yönetim ve çalışanlar iş birliği ve iletişim puanlarının şu an görev yapılan okuldaki görev süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. İş sağlığı ve güvenliği Farkındalık ve Bilinç Düzeyi puanlarının ise şu an görev yapılan okuldaki görev süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

5-Okuldaki Çalışan Sayısı: Araştırmanın alt problemlerinden olan “*Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinde Çalışan sayısına değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?*” sorusuna yanıt bulmak amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 14 'de sunulmuştur.

Tablo 14: Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının Çalışan sayısına göre Tek Yönlü varyans ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
İSG Toplam	Gruplararası	156.184	2	78.092	.235	.79	
	Gruplariçi	98252.325	296	331.934			
	Toplam	98408.508	298				
İSG Yönetmel ve Tedbirler	Gruplararası	49.738	2	24.869	.84	.43	
	Gruplariçi	878.048	296	29.669			
	Toplam	8831.786	298				
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Gruplararası	.738	2	.369	.03	.97	
	Gruplariçi	3542.867	296	11.969			
	Toplam	3543.605	298				
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Gruplararası	5.147	2	2.573	.14	.87	
	Gruplariçi	5544.953	296	18.733			
	Toplam	5550.100	298				
İSG Eğitim Uygulamaları	Gruplararası	20,480	2	10,240	.47	.63	
	Gruplariçi	6492,269	296	21,933			
	Toplam	6512,749	298				
İSG İş birliği ve İletişim	Gruplararası	,356	2	,178	.02	.98	
	Gruplariçi	2913,945	296	9,844			
	Toplam	2914,301	298				

Tablo 14. incelendiğinde *Öğretmenlerin İSG Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanları çalışan sayısına açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür*, $F_{(2, 296)} = 0.235$, $p > .05$.

6-İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri: Araştırmanın alt problemlerinden olan “*Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinde İş Sağlığı*

ve Güvenliği Eğitimleri değişkenine göre toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” sorusuna yanıt bulmak amacı ile bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. “*Bağımsız gruplar t-testi*” sonuçları Tablo 15 ’te sunulmuştur.

Tablo 15: Öğretmenlerin İSG Algılarına Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının İSG Eğitimi Alıp Almamaya göre t-testi Sonuçları

Değişken	Eğitim Alma	n	$\bar{X}$	ss	t	p
İSG Toplam	Evet	260	124,67	17,10	5.52	.00
	Hayır	39	108,23	18,82		
İSG Yönetmelik Önlemler ve Tedbirler	Evet	260	34,35	5,28	3.20	.00
	Hayır	39	31,41	5,88		
İSG Kriterlerine Göre Çalışma	Evet	260	28,73	3,29	3.88	.00
	Hayır	39	26,48	3,83		
İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi	Evet	260	23,51	4,23	3.97	.00
	Hayır	39	20,64	4,07		
İSG Eğitim Uygulamaları	Evet	260	20,43	4,27	6.44	.00
	Hayır	39	15,58	5,06		
İSG İş birliği ve İletişim	Evet	260	17,63	2,75	7.10	.00
	Hayır	39	14,10	3,70		

Tablo 15. incelendiğinde öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin toplam ($t_{(297)} = 5.52$, $p < .05$) ve alt boyut puanlarının ($t_{(297)} = 3.20$, $p < .05$; $t_{(297)} = 3.88$, $p < .05$; $t_{(297)} = 3.97$, $p < .05$; $t_{(297)} = 6.44$, $p < .05$; $t_{(297)} = 7.10$, $p < .05$) eğitime göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği görülmüştür.

4.3 Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık altında iş sağlığı ve güvenliği alt boyutlarına göre yönetici ve öğretmenlerin görüşlerin betimlenmesi için yöneltilen beş soruya ait bulgulara yer verilmiştir.

a. Yönetmelik Önlem ve Tedbirlere İlişkin Nitel Bulgular

Yönetici ve öğretmenlerin, okullar d a “İSG ile ilgili yönetmelik önlem ve tedbirlere ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 16: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG ile İlgili Yönetmelik Önlem ve Tedbirler” Temasına Ait Düşüncelere İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
YÖNETSEL ÖNLEM VE TEDBİRLER	İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu	Kurul üyelerine İSG eğitim verilmeli	10
		Çalışan sayısı 50’nin altında olan okullarda da İSG kurulları kurulmalı	7*
		Daha fazla sayıda kişiye görev verilmeli	7
		Kurul toplantıları düzenli yapılmalı	7
	Çalışan Temsilcisi	Sene başı öğretmenler kurulu toplantılarında seçimle belirlenmeli	13
		Çalışan temsilcisine eğitim verilmeli	10
		Temsilci tüm çalışanlara duyurulmalı	9
	Risk Değerlendirme	Risk Değerlendirme ekibinde İSG uzmanları yer almalı	11

Tablo 12'nin Devamı		Risk değerlendirme ekibi eğitim verilmeli	10
		Ramak kala olayları önemslenmeli	5
	Acil Durum Eylem Planları	Acil durumlarda ekiplerin ne yapacaklarını gösteren bilgiler okulun görünür yerlerine asılmalı	10
		Acil durum ekiplerine eğitimler verilmeli,	10
		Ekipler oluşturulurken bilgilendirme yapılmalı	9
		Tatbikatlar katılımlar mecburi olmalı	7
	Eğitimler	Eğitimler teorik ve uygulamalı olarak farklı zamanlarda yapılmalı	9
		Uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli	8
		Eğitimler daha sık aralıklarla tekrarlanmalı	8
	Okulun fiziksel yapı sorunların çözümü	Fiziki yapı çalışmalarında İSG uzmanları yer almalı	11
		Merkezi bir mali alt yapı oluşturulmalı	11
		Bu konuda okul idarelerinin iş yükü azaltılmalı	9
		Okullar inşa edilirken İSG mevzuatına göre yapılmalı	9
	Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler	Olumlu yaklaşım geliştirilmeli	9
		Yöneticiler İSG ye önem verdiğini çalışanlara hissettirmeli	8
		Okullarda İSG uzmanları görevlendirilmeli	5
		Kararlar alınırken katılım yüksek tutulmalı	3

- İSG kanununa göre çalışan sayısı 50' nin üzerinde olan işyerlerinde kurulması gereken kurullar bu sayının düşük olduğu ilköğretim ve ortaokullarda İSG Kurulları Hakkında Yönetmeliğe göre kurulamamaktadır. Liselerde kurulmaktadır (İSG Kurulları Hakkında Yönetmelik, 2013).

Tablo 16 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Yönetmelik Önlem ve Tedbirler” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde, en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu” ile ilgili, olarak kurul üyelerine eğitimler verilmeli, “Çalışan Temsilcisi” ile ilgili, çalışan temsilcisi seçimi sene başı öğretmenler kurulu toplantılarında seçimle belirlenmeli, tüm çalışanlara duyurulmalı ve görevleri ile ilgili eğitim verilmeli “Risk Değerlendirme” ile ilgili, risk değerlendirme ekibinde İş Güvenliği uzmanları yer almalı ve bu ekibe eğitimler verilmeli, “Acil durum eylem planları” ile ilgili, oluşturulan ekiblerin, acil durumlarda ne yapacaklarını gösteren bilgileri okulun görünür yerlerine asılmalı, eğitimler verilmeli, “İş sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri” ile ilgili, eğitimlerin teorik ve uygulamalı olarak farklı zamanlarda yapılmalı, uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmeli, daha sık aralıklarla tekrarlanmalı, “Okulun fiziksel yapı sorunların çözümü” ile ilgili, İş Güvenliği Uzmanları bu çalışmalarda yer almalı, fiziksel yapı için merkezi bir mali alt yapı oluşturulmalı, “Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ilgili olarak yöneticiler iş sağlığı ve güvenliği ye önem verdiğini çalışanlara hissettirmeli, olumlu yaklaşım geliştirilmeli, şeklinde görüşleri çoğunlukla belirtmişlerdir.

b. İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine İlişkin Nitel Bulgular

“Yönetici ve öğretmenlerin okullar da iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kriterlere karşı dikkatli olmaya ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 17: Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Kriterler” Temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG KRİTERLERİ	Alınan koruyucu önlem ve tedbirlere uyma	Kararlar alınırken herkesin katılımı sağlanmalı	9
		İSG eğitimlerine önem verilmeli	5
		Alınan önlemler çalışanlara iyi anlatılmalı.	5
		Gerekli duyuru ve uyarılar yapılmalı	5
	Okul yönetimine bilgi verme	Nöbetçi öğretmenler yönetime bilgi vermeli	9
		Çalışanlar sorunla karşılaşmadan önceden bilgi vermeli	7
	Bilgileri iş yaparken uygulama	Uyarıcı levha ve işaretler kullanılmalı	11
		Belirli aralıklarla bu konular hatırlatılmalı	5
		Bilgilerin önemli olduğu anlatılmalı	5
	Sağlık ve güvenliği koruma	Toplantılarda karşılaşılan olayların kritiği yapılmalı	9
		Zaman zaman ihmallere dikkat çekilmeli	8
		Detaylarında önemli olduğu anlatılmalı	6
	Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler	Örnek davranışlar ön plana çıkarılmalı	11
		Örnek davranışlar ödüllendirilmeli	11
		Gerekli duyuru ve uyarılar yapılmalı ve takip edilmeli	9
		Kurumsal anlayış oluşturulması	7

Tablo 17 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Kriterler” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “Alınan koruyucu önlem ve tedbirlere uyma” ile ilgili, kararlar alınırken herkesin katılımı sağlanmalı, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine önem verilmeli, “Okul yönetimine bilgi verme” ile ilgili, nöbetçi öğretmenler yönetime bilgi vermeli, çalışanlar sorunla karşılaşmadan önceden bilgi vermeli, “Bilgileri, iş yaparken uygulama” ile ilgili, uyarıcı levha ve işaretler kullanılmalı, “Sağlık ve güvenliği koruma” ile ilgili, toplantılarda karşılaşılan olayların kritiğini yapılmalı, “Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ile ilgili, örnek davranışlar ön plana çıkarılmalı, ödüllendirilmeli şeklinde görüş belirtmişlerdir.

c. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Farkındalık ve Bilinç Düzeyine İlişkin Nitel Bulgular

“Yönetici ve öğretmenlerin okullar da iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farkındalık ve bilinç düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular

aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 18: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Farkındalık ve Bilinç Düzeyi” ne İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG FARKINDALIK VE BİLİNÇ DÜZEYİ	Yasal hak ve sorumluluklar	Bu konunun önemini anlatılmalı	8
		Olumlu çalışma ortamı için gerekli	7
		Gerekli bilgilendirmeler yapılmalı	7
	Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler	Personelin katılımı sağlanmalı	9
		Uyarı işaret ve renklendirmelerden faydalanılmalı	5
		İSG tedbirleri okulun şartlara uygun hale getirilmeli	5

Tablo 18’e incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili farkındalık ve bilinç” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “yasal hak ve sorumluluklar” ile ilgili, bu konunun önemi iyi anlatılmalı, “Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ile ilgili, personelin katılımı sağlanmalı, uyarı işaret ve renklendirmelerden faydalanılmalı, şeklinde görüş belirtmişlerdir

d. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerine İlişkin Nitel Bulgular

“Yönetici ve öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine dair bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 19: Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Eğitimler” temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İş Sağlığı ve Güvenliği EĞİTİMLERİ	İSG Eğitim Plan ve Programı	İSG eğitimleri farklı etkinlikler ile desteklenmeli	13
		Eğitimler daha sıklıkta tekrar edilmeli	8
		Çalışma ortamlarıyla ilgili konulara ağırlık verilmeli	5
	İSG Eğitimlerinin Uygulanmalı Olması	Eğitimlerin teorikten çok uygulamalı olmasına ağırlık verilmeli	13
		Eğitimlerde video tiyatro gibi görsel eğitimler tercih edilmeli	7
	Bu Konuların Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler	Eğitimler çalışanlar öğrenciler ve velilere yaygınlaştırılmalı	8
		İSG ilkokullardan itibaren müfredata konulmalı	7
		Yöneticilerin iş güvenliği konusundaki kararlı olmalı	6
		KKD ve uyarıcı levha ve işaretleri bulundurulmalı	5
		Eğitimler okullardaki etkinliklerle desteklenmeli	3

Tablo 19 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Eğitimler” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Plan ve Programı” ile ilgili, iş sağlığı

ve güvenliği eğitimleri farklı etkinlikler ile desteklenmeli daha sık tekrarlanmalı, “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Uygulamalı Olması” ile ilgili, Eğitimlerin teorikten çok uygulamalı olmasına ağırlık verilmeli, Eğitimlerde video tiyatro gibi görsel eğitimler tercih edilmeli “Bu Konuların Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler” ile ilgili, Eğitimler çalışanlar öğrenciler ve velilere yaygınlaştırılmalı, iş sağlığı ve güvenliği ilkokullardan itibaren müfredata konulmalı şeklinde görüşleri çoğunlukla belirtmişlerdir.

e. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili İş Birliği ve İletişime İlişkin Nitel Bulgular

“Yönetici ve öğretmenlerin okullar da iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetim ve çalışanlar arasındaki iş birliği ve iletişime ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 20: Yönetici ile Öğretmenlerin “İSG İlgili İş Birliği ve İletişim Temasına İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İŞ BİRLİĞİ VE İLETİŞİM	Sorunlarını iletebilme	İletilen sorunların çözümü yoluna anında gidilmeli	9
		Toplantılarda gündem yapılmalı	7
		Okul da konunun önemi eğitimlerle anlatılmalı	5
	Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler	İletişim için tüm kanallar (formal ve informal) açık tutulmalı	9
		Kurul toplantı vb. gündem yapılmalı	7
		Çalışanların yetki ve sorumlulukları net olarak bildirilmeli	7
		Görüş ve önerilerini iletebileceği mekanizmalar oluşturulmalı	6
		İletişimin ve iş birliğinin iyi olması için İSG çalışmalarının bütün çalışanları kapsayacak şekilde oluşturulmalı	5

Tablo 20 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili İş Birliği ve İletişim” teması ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler “Sorunlarını iletebilme” ile ilgili, iletilen sorunların çözümü yoluna anında gidilmeli, toplantılarda gündem yapılmalı okul da konunun önemi eğitimlerle anlatılmalı, “Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler” ile ilgili iletişim için tüm kanallar (formal ve informal) açık tutulmalı, kurul toplantı vb. gündem yapılmalı, çalışanların yetki ve sorumlulukları net olarak bildirilmeli, şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.4 Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında araştırmanın dördüncü alt problemi olan Yönetici ve öğretmenlerin araştırmada anlamlı farklılık gösteren değişkenlere ilişkin görüşleri nelerdir? Sorusuna ilişkin görüşlerin betimlenmesi için yöneltilen iki soruya ait bulgulara yer verilmiştir.

a. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türü (İlkokul, Ortaokul ve Liseler)’ne göre İş Sağlığı ve Güvenliği Algılarının Farklılık Göstermesine İlişkin Nitel Bulgular

“Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının eğitim öğretim kademeleri (ilkokul, ortaokul ve lise) arasındaki etkinliğinin anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 21: Yönetici ve Öğretmenlerin “Çalışılan Okul Türü” Değişkeninin Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
Çalışılan Okul Türü	Öğrencilerin Yaş Gruplarının Farklılığı	Yaş seviyesi küçüldükçe öğretmenlerin kendilerini daha sorumlu hissetmeleri	10
		İlkokul öğretmenlerinin daha duyarlı olması	9
		Yaş grubu küçüldükçe öğrencilerin tehlikeye karşı açık olması	7
		Küçük yaş gruplarında, öğrencilerden dolayı öğretmenlerin tehlikeye karşı algılarının yüksek olması	7
		Ortaokul ve lise öğretmenlerinin bu konulara daha profesyonel yaklaşması	6
	Okulların Yapısı	Yeni binaların daha az tehlike içermesi	6
		Eski okullarda daha çok tehlike barındırdığından zamanla bu tehlikeleri göremez hale gelmesi	3
	Benimsenmesi ve İyileştirilmesi İçin Öneriler	İlgi ve alakaları artırıcı kamusal çalışmalar yapılmalı,	9
		Her kademeye uygun İSG programları ve planları hazırlanmalı	7
		Fiziksel yapı uyarıcı levha işaret ve renklendirmeler ile elverişli hale getirilmeli	5
		İSG çalışmaları tüm okullara yaygınlaştırılmalı,	5

Tablo 21 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “Çalışılan okul türü (İlkokul, Ortaokul ve Lise)” teması kategorilerinden en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler " Öğrencilerin Yaş Gruplarının Farklılığı" ile ilgili, yaş seviyesi küçüldükçe öğretmenlerin daha çok sorumlu hissetmeleri, küçük yaş gruplarında öğretmenler daha duyarlı olması, yaş grubu küçüldükçe öğrencilerin daha çok tehlikeye karşı açık olması, küçük yaş gruplarında, öğrencilerden dolayı öğretmenlerin tehlikeye karşı algıları yüksek olması, ortaokul ve lise öğretmenlerinin bu konulara daha profesyonel yaklaşması, "Okulların Yapısı" ile ilgili olarak yeni binaların daha az tehlike içermesi, " Benimsenmesi ve iyileştirilmesi için öneriler" ile ilgili, ilgi ve alakaları artırıcı kamusal çalışmalar yapılmalı, şeklinde görüş belirtmişlerdir.

b. Yönetici ve Öğretmenlerin Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Algılarının “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Alıp Almama” Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Nitel Bulgular

“İş sağlığı ve güvenliği eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermesine ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloda görüşler farklı kategoriler altında toplanmıştır.

Tablo 22: Yönetici ve Öğretmenlerin “İSG Eğitimi Alanlar ile Almayanlar” Değişkeninin Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Bireysel Görüşme Bulguları

TEMA	KATEGORİ	KODLAR	f
İSG Eğitimi	İSG Eğitimlerin Okul Müfredatlarında Yer Alması	Eğitimler küçük yaşlardan itibaren verilmeli	13
		Eğitimler okul müfredatlarına yerleştirilmeli	11
		Eğitimler iş hayatına başlamadan okullarda verilmeli	9
		Eğitimler okullarda düzenlenecek etkinliklerle desteklenmeli	6
	Kamu Politikası Haline Getirilmeli	Eğitimler kamu politikası haline getirilmeli	10
		Eğitimler Öğrenci ve velilere de verilmeli	9
		Eğitimler ilkokuldan üniversitelere kadar tüm kademelerde verilmeli	9

Tablo 22 incelendiğinde Yönetici ve Öğretmenlerin “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi” temasına ilişkin oluşturulan kategorilerde en yüksek frekanslı olarak bildirilen görüşler " İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerin Okul Müfredatlarında Yer Alması" kategorisi ile ilgili olarak eğitimler küçük yaşlardan itibaren verilmeli, eğitimler okul müfredatlarına yerleştirilmeli, Eğitimler iş hayatına başlamadan okullarda verilmeli, eğitimler okullarda düzenlenecek etkinliklerle desteklenmeli, " Kamu Politikası Haline Getirilmeli" ile ilgili olarak eğitimler kamu politikası haline getirilmeli, eğitimler öğrenci ve velilere de verilmeli, eğitimler ilkokullardan üniversitelere kadar tüm kademelerde verilmeli biçiminde fikir belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç, Tartışma

Bu bölümünde araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ilişkin tartışmalara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin algı düzeyleri nelerdir?” e yanıt bulabilmek için elde edilen nicel bulgulara bakıldığında öğretmenlerin algıları, ölçeğin bazı boyutlarında yüksek, bazı boyutlarında çok yüksek bulunmuştur. Yönetsel önlemler ve tedbirler, iş birliği ve iletişim, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması, iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilinç düzeyi boyutlarında çok yüksek, eğitim boyutunda yüksek bulunmuştur. Ulaşılan bu duruma göre okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaların yapıldığı, yönetsel önlemlerin alındığı, yaşanan sorunların tespit edildiği ve gerekli tedbirlerin alındığı, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yöneticiler ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişimin sağlandığı, iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine uyulduğu, eğitimlerin belirli plan ve program doğrultusunda düzenlendiği ve bu konuda farkındalık ve bilinçin oluştuğu gibi sonuçlara ulaşılabilmektedir. Doğdu’ ya (2019) göre işverenlerin, yöneticilerin ve çalışanların, iş güvenliğine dair duyarlı olması ilgilerinin, bilinçlerinin ve algılarının yüksek olmasını, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamaların yapılmasının, yaşanan, karşılaşılan sorunların belirlenmesinin ve bunların gerektirdiği önlemlerin alınmasının etkilediği söylenebilir.

Öğretmenlerin ölçek sorularına verdikleri cevapların toplam değerleri yüksek ve çok yüksek çıkarken yine bu durumu destekler şekilde ters sorularda düşük çıkmıştır. En az yüksek çıkan sorular değerlendirildiğinde; yönetsel önlem ve tedbirler boyutunda “Okulumuzda düzenli aralıklara risk değerlendirilmeleri yapılır” sorusu değerlendirildiğinde elde edilen bulgulara göre okulların tümünde risk değerlendirme çalışmalarının tamamlandığı fakat değişen şartlara göre yenilenmesi gereken durumlarda ihmal edilebildiği söylenebilir. İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği 12. maddesinde “yapılan olan risk değerlendirme raporları; işyerinin yer aldığı tehlike sınıfının çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli olmasına göre sırasıyla en geç iki, dört ve altı yılda bir revize edilir.” denmektedir. Az tehlikeli veya tehlikeli sınıflarda yer okullarda bu sürelerin dolması veya iş yerlerinde değişikliklerin meydana

gelmesiyle risk değerlendirme raporlarının yenilenmesi gereken durumların oluşması halinde bu süreler beklenmeksizin risk değerlendirmesi güncellenmelidir.

Bir diğer soru, eğitim uygulamaları boyutunda “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler uygulamalı olarak gösterilir” sorusu değerlendirildiğinde elde edilen bulgulara göre okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin belirli plan ve program dâhilinde yapıldığı görülmektedir. Fakat eğitimlerde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiği söylenebilir. Küçük ve Saral’a (2017) göre eğitimler teorik ve uygulamalı olarak verilmelidir. Eğitimler de görsel materyaller ile video ve tiyatro gibi uygulamaya yönelik seçeneklerin kullanılması tercih edilmelidir. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde video eğitimi, tiyatro eğitimi gibi görsel eğitimlerin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırarak iş sağlığı ve güvenliği bilincinin arttırılmasının da önemli olmaktadır.

Bir diğer soru, iş birliği ve iletişim boyutunda “Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda, uzmanlar, çalışan temsilcisi, yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği bulunmaktadır” sorusu elde edilen bulgulara göre İş güvenliği uzmanlarının okullarda grevlendirilememesinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Resmî Gazete ’de yayınlanan Dijital Mecralar Komisyonu Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2020) ile 50’den az çalışanı olan az tehlikeli iş yerleri ile kamu iş yerlerinde, iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı alıştırma zorunluluğu 2024 yılına ertelendi. İş güvenliği uzmanlarının bir st sınıfa bakma izni de aynı tarihe uzatıldı. Bu kanun itibari ile iş Güvenliği uzmanlarının son yıllarda okullarda görevlendirilememesi durumu yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişim boyutunda bu eksikliği ortaya çıkarmıştır. Ergül’e (2020) göre il ve ile milli eğitim müdürlüklerinde oluşturulan işyeri sağlık ve güvenlik birimleri/brlerinde iş güvenliği uzmanı olan öğretmenlerin okul ve kurumların sağlıklı ve güvenli hale getirilmesi, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ortam gözetimleri, önleyici tedbirler, rehberlik ve danışmanlık gibi hizmetleri sunmaları için okullarda görevlendirilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Yine Türkoğlu’nun (2020) yaptığı araştırmaya göre de okullarda iş sağlığı ve güvenliği uzmanı bulunmamaktadır. MEB’in talimatı doğrultusunda okullarda gerekli risk değerlendirmeleri yapılmakta, kazalara karşı önlemler alınmakta ve gerekli çalışmaları yürütmektedir. Buna rağmen bilgi ve birikim gerektiren iş sağlığı ve güvenliği konuların yürütülmesinde her okulda iş sağlığı ve güvenliği uzmanının bulunması okul idarelerinin yükünü hafifletirken daha sıhhatli sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıları; cinsiyete, çalışılan okul türü, meslekteki hizmet süresine, bulunduğu okuldaki görev süresine, okuldaki çalışan sayısına ve iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almama değişkenlerine göre anlamlı farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt bulabilmek için elde edilen nicel bulgular değerlendirildiğinde cinsiyet, çalışan sayısı, toplam hizmet süresi ve okulundaki hizmet süresi değişkenlerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algılarının çalışılan okul türüne göre elde edilen sonuçların anlamlı farklılık gösterdiği, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. İş sağlığı ve güvenliği alt boyutlarına göre farkındalık ve bilinç düzeyi ve eğitim boyutunda anlamlı bir farklılık göstermez iken, yönetsel önlemler ve tedbirler, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması, iş birliği ve iletişim boyutlarında çalışılan okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Bu bulgulara göre ilkokul öğretmenlerinin yönetsel önlem ve tedbirlere, yönetimle iş birliği ve iletişim içinde olmaya, çalışırken iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine karşı duyarlı olmaya daha fazla önem verdikleri söylenebilir.

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi durumuna göre eğitim alanlar ile almayanların görüşleri arasında elde edilen sonuçlar anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu sonuç her alanda olduğu gibi iş sağlığı ve güvenliği konusunda da eğitimin gereği ve önemini bir kez daha göz önüne koymaktadır.

“Çalışılan okul türü” ve “İş sağlığı ve güvenliği eğitim durumu” ile ilgili sorulara araştırmanın nitel kısmında yapılan görüşme formunda yer verilerek öğretmen ve yöneticilerin görüş ve önerilerine ulaşılma amaçlanmıştır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Nitel Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın bu başlığı altında üçüncü alt problem olan “Yönetici ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğinin boyutlarına göre görüşleri nelerdir?” sorusuna yanıt bulabilmek için nitel çalışma yürütülmüştür. Bunun için okul müdürü, müdür yardımcısı ile iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında görev almış öğretmenlerden oluşan örnek gruba iş sağlığı ve güvenliği uygulama düzeylerini betimleme amaçlı beş soru, araştırmanın nicel kısmının ikinci alt problemin de elde edilen sonuçlara göre anlamlı farklılık gösteren değişkenleri de açığa kavuşturmaya yönelik iki soru ilave edilerek toplamda yedi yarı yapılandırılmış sorudan oluşan form ile öğretmen ve yöneticilerin

görüşlerine başvurulmuştur. Ulaşılan görüşler farklı kategorilerden oluşan yedi tema altında toplanmıştır. İlk beş tema bu başlık altında, diğer iki tema ise dördüncü alt probleme ait başlık altında değerlendirilmiştir.

a. Yönetmelik Önlem ve Tedbirlere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmelik önlemler ile ilgili okullarda kurulması gereken iş sağlığı ve güvenliği kurullarının ilköğretim ve ortaokullarda çalışan sayısının 50'nin altında olduğu için iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre kurulamadığı yerine ekip oluşturulduğu, liselerde bu sayı sağlandığı için kurulların oluşturulduğu görülmektedir. Çalışmalarına oluşturulan bu kurullar ve ekipler ile buralarda alınan kararlar doğrultusunda yürüttükleri anlaşılmıştır.

Çalışan temsilcileri ile ilgili olarak bazı okullarda çalışan temsilcisi seçim yoluyla belirlenmediği, birçok okulda ise sene başı öğretmenler toplantısında istekli olanlar arasından seçim yoluyla belirlendiği, anlaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre çalışan temsilcisinin eğitimlerinin tam verilmediği bu nedenden ötürü eğitimlerinin verilmesinin ve tüm çalışanlara duyurulmasının da gerekli olduğu söylenebilir. Gümüş (2016) 'e göre çalışan temsilciliği, işyerinde çalışanların seslerini duyurabilmeleri, sağlık ve güvenliklerinin sağlanması adına kritik bir önem taşımaktadır.

Okullarda risk değerlendirme çalışmalarının yapıldığı fakat yenilenmesi ve revizyonu konusunda sıkıntılar yaşandığı anlaşılmaktadır. Risk değerlendirme çalışmaları eğitim ve ihtisas gerektiren bir konu olduğu için iş sağlığı ve güvenliği uzmanların bulunduğu ekip tarafından yapılmasının ve bu ekibe eğitim verilmesi gerektiği yine konularda yöneticilere yol göstermesi gereken iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının görevlendirilememesi eksikliklere yol açtığı elde edilen görüşlerden anlaşılmaktadır.

Acil durum eylem planları ve tatbikatların düzenli olarak yapıldığı fakat bazı konuların eksik olduğu görülmüştür. Acil durum eylem planlarının hazırlanmasında ekiplerin ne yapacaklarını gösteren bilgiler okulun görünür yerlerine asılmasının, acil durum ekiplerinde yer alan kişilerin ilk müdahalede etkin olabilmesi için tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım, arama – kurtarma... gibi konularda uygulamalı eğitimler verilmesinin ve verilen bu eğitimler ile tatbikatlar her yıl yapılmasının okullarda tatbikatlara katılımlar mecburi tutulmasının etkili olacağı elde edilen görüşlerden anlaşılmaktadır.

Yöneticilerin okulların fiziksel yapısı ile ilgili sorunların çözümü için ihtiyaç duydukları mali ve teknik konularda gerekli desteğin sağlanamadığı anlaşılmıştır. Okulun fiziksel yapısı ile ilgili sorunların çözümü için merkezi bir mali alt yapı oluşturulmasının, teknik destek için iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının bu çalışmalarda yer almasının ve daha okullar inşa edilirken iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre yapılmasının yöneticilerin bu konularda iş yükünü azaltacağı ve kolaylaştıracağı ulaşılan görüşlerden anlaşılmaktadır. Şentürk'ün (2019) çalışmasında bir üniversite binasındaki hali hazırda mevcut olan riskler tespit edilerek o kamu binasının yapım ve projelendirme aşamasında dikkat edilmesi gereken ana konular tespit edilmeye çalışılmıştır. Yürürlükte olan mevzuata atıf yapılarak özellikle ergonomik ve fiziksel risklere karşı hiç önlem almadığı, termal konfor şartlarını ihlal edildiği, uygunsuz yerlerde acil çıkış kapısı konumlandırıldığı, gereğinden dar yapılan koridorlar acil çıkış koridorları olarak işaretlendiği tespit edilmiş; bunların hepsinin bina yapılmadan önce çıkarılan projelerde net olarak belirlenmesinin ve bina yapıldıktan sonra proje aslına birebir bağlı kalınmasını önemi belirtilmiştir.

Cerçi ve Cetin (2019)' in yaptığı araştırmada her okula ya da uygun sayıda okul için birer iş sağlığı ve güvenliği uzmanı görevlendirilmesi ve iş sağlığı ve güvenliği için ek maddi kaynak tahsis edilerek fiziksel yapı gerekliliklerinin yerine getirilmesi, uzman ekiplerin oluşturularak, periyodik olarak okulların değerlendirilmesi şeklinde görüşlere ulaşmıştır.

Risk değerlendirmelerinin değişen şartlara göre gerekli olan revize edilmesi ile acil eylem planları tatbikatlar ile ilgili eğitimlerin verilmesi duyurulması ve katılımların sağlanması gibi sonuçların araştırmanın nicel kısmı bulguları ile örtüştüğü ve birbirini desteklediği görülmektedir.

b. İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Okullarda çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine dikkat ettikleri, tehlikeli bir durum gördüklerinde yetkililere bilgi verdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcılar elde edilen bulgulara göre okul idareleri tarafından alınan koruyucu önlem ve tedbirlere uyma ile istenmeyen olayların önüne geçilebilmek adına, bu konuların çalışanlara iyi anlatılmasının, alınan kararlara tüm çalışanların katılımının sağlanmasının ve bu konuda gerekli uyarılar yapılarak duyurulmasının önemini belirtmişlerdir. Palaz'a (2019) göre alınan kararlara katılımın olması kararların daha gerçekçi ve uygulanabilir olmasını sağlamaktadır. Yine Işık'a (2018) göre iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaların

özveri gerektirdiği için bilgili, özverili ve sorumluluk sahibi kişilerin seçilmesi önemlidir. Çalışanların, kendilerini ilgilendiren konularda alınan kararlara katılımının sağlanması ve fikir, görüş ve önerilerinin alınması iş sağlığı ve güvenliği hususunda duyarlı olmalarını ve tedbirlerine de uyumlu olmalarını, özen göstermelerini de beraberinde getirecektir. Çögenli ve Özer'e (2017) göre ise çalışanlar, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kendi sorumluluklarının farkına vardığında çalışmalara daha duyarlı olarak ilgi ve katılım göstermektedir.

Yine katılımcılar iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kriterlerinin benimsenmesi ve iyileştirilmesi için örnek davranışların ön plana çıkarılmasının ve ödüllendirilmesinin, kurumsal anlayış oluşturulmasında oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Palaz'a (2019) göre ise olumlu davranışların teşvik eden, ödüllendiren uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır.

Araştırmanın nicel kısmında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması alt boyutunda bilgi düzeyinin çok yüksek çıkmasını nitel kısmında elde edilen görüşler ile desteklendiği görülmektedir. Bu durum okullarda çalışanların sağlık ve güvenlik açısından bir tehdit ile karşılaştıkları anda, derhal okul yönetimine bilgi verdikleri, eğitimlerinde öğrendikleri bilgileri iş yaparken uyguladıkları, kendilerinin ve arkadaşlarının sağlık ve güvenliklerini tehlike düşürmediği, riske atmadığı, makine araç ve gereçleri ve kendilerine verilen koruyucu ekipmanı doğru bir şekilde kullandıkları söylene bilinir.

c. Farkındalık ve Bilinç Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Öğrenciler, ilerideki çalışma hayatlarında da öğrendikleri, gördükleri değerlerle yaşamlarını devam ettireceklerdir. Dolayısıyla anaokulu, ilkökul ve ortaöğretim, üniversiteler de dâhil olmak üzere iş sağlığı ve güvenliği farkındalığının ve bilincinin oluşması için gerekli eğitimlerin, tüm kademelerde öğretmenlere, öğrencilere ve çalışanlara verilmesi gerekir (Bakan, 2020). Okullarda, iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık ve bilincin artırılması, hak ve sorumlulukların bilinmesi ve olumlu kurumsal anlayış oluşturulması adına çalışanların dikkatini çeken farkındalık oluşturuu çalışmalar yapılmaktadır. Bunun için gerekli eğitimlerin verildiği sağlık ve güvenlik ile ilgili uyarıcı levha ve işaretlerin kullanıldığı, gerekli görülen yerlerde renklendirmelerin yapıldığı örnek olarak söylenebilir. Çalışılan ortamla ilgili sağlık ve güvenliğe dair uyarıcı ve öğretici levhaların bulunması, afiş, yazılı veya görsel bilgilendirme materyallerin yer alması, çalışanların tehlikelere karşı bir bilinç sağlayacak ve sosyal, ruhsal ve fiziksel açıdan sağlık ve güvenliklerini korumak için

daha dikkatli olacaklardır (Erdem, 2004). Er'e (2020) göre de çalışanların iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı, güvenli davranış alışkanlıkları edinmelerine ve bilinçlenmelerine yönelik eğitimler verilmelidir. Bunun için ilk önce işverenler, kurumlar ve çalışanlar işleri ile ilgili bilinçlenmeleri sağlanmalı, kurum içinde önce güvenlik anlayışının oluşturulması gerekmektedir.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının, On birinci Kalkınma Planına (2018) göre ülkemizde son yıllarda devam eden iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yaygınlaşması ve çalışanlar ile işverenler, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gerektirdiği mesleki maruziyet ve iş kazalarını önleyici tedbirlerin uygulanmasında daha bilinçli hale gelmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın yürüttüğü iş sağlığı güvenliği çalışmalarının öğretmenlerde farkındalık ve bilinç oluşması konusunda son derece etkili olduğu söylenebilir. Araştırmanın nicel kısımda elde edilen farkındalık ve bilinç algısının çok yüksek olduğu sonucunu nitel kısımda edilen görüşlere göre de desteklemektedir. Okullarda çalışanların yasal hak ve sorumluluklar, meslek hastalıkları tehlike ve riskler, yangın ve patlama, koruyucu ekipmanlar hakkında bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

d. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin amacı, işyerlerinde güvenli ortamlar oluşturmak, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltmak, çalışanların temel hakları konusunda bilgilенmelerini sağlamak ve ortaya çıkabilecek riskler konusunda gerekli önlemlerin alınmasını sağlamaktır Topgül ve Alan, (2017). Ulaşılan sonuçlara göre okullar da iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler, belirli plan ve program dâhilinde yapılmakta ve sürdürülmektedir. Ancak elde edilen görüşlere göre eğitimlerin çalışanların üzerindeki etkisi bir süre sonra azalmaktadır. Bunun için iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin teorik ve uygulamalı olarak, farklı zamanlarda yapılmasının ve daha sık aralıklarla tekrarlanmasının eğitimlerin kalıcılığını artıracığı söylenebilir. Eğitimlerin teorikten çok uygulamalı olmasına ağırlık verilmeli ve eğitimlerde video vb. görsellere yer verilmelidir. Araştırmanın nicel kısmında elde edilen okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin belirli plan ve program dâhilinde yapıldığı fakat eğitimlerde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiği nitel kısımda ulaşılan görüşlerde desteklenmektedir. Ören (2020) 'e göre eğitimler sadece teorik değil uygulamalı olarak da verilmelidir Kol'un (2021) yaptığı araştırma sonuçlarına göre ise eğitim yöntemlerinden uygulamalı eğitimin, sınıf eğitimi ve videolu eğitimden daha çok etkili öğrenme sağladığını belirtilmektedir. Odacı (2020) ise çalışanların duyma, görme ve

düşünme yetisinin yanında temas olarak hissiyat sağladıkları ve anlık kendi davranışlarına göre geri dönüşüm alabildikleri, algı düzeylerini artırarak etkili hale getirerek öğrenmeyi soyuttan somuta taşıyacağı için sanal gerçeklik cihazlarının da iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde kullanılmasını önermektedir. Küçük'ün (2021) yaptığı araştırmaya göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini, sınıf eğitimi ve sanal gerçeklik (virtualreality; VR) eğitimi şeklinde alanların çalışma ortamlarında karşılaşılan tehlikelere karşı algıları ölçülmüş, sınıf eğitimi alan grupların başarılarının yüksek iken çalışma ortamında tehlikelerin farkına varamadıkları, aynı gruba sanal gerçeklik (virtualreality; VR) eğitimi verildikten sonra tehlikelerin daha çok farkına vardıkları, riskleri görebildikleri tesbit edilmiştir. Birçok konuda olduğu gibi iş sağlığı ve güvenliği'ne öğrenmeyi kolaylaştırabilmek için farklı öğrenme yöntemleri kullanılmalıdır.

e. İş birliği ve İletişime İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili iş birliği ve iletişim konusunda çalışanlar karşılaştıkları sorunları ve endişelerini rahatlıkla idareye, çalışan temsilcisine iletebilmektedirler. Fakat okullarda iş güvenliği uzmanları görevlendirilemediğinden, bu sorunların çözümünde yeterli sonuca ulaşamadıklarını belirtmektedirler. Bir karma yöntem olan araştırmanın nicel kısmında elde edilen okullarda iş güvenliği uzmanlarının olmamasından kaynaklanan iletişim eksikliği sorunu, nitel kısımda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ile ortaya konulmuştur. Palaz'a (2019) göre örgütlerde her türlü uygunsuzluğun bildirilebileceği mekanizmalar oluşturulmalıdır. İletişim için tüm kanallar (formal ve informal) açık tutulmalı, iletişimin önemli olduğu eğitimlerle anlatılmalıdır. Çalışan ile uygulayıcılar arasındaki iletişimi sağlayan uygulayıcılara rehberlik ederek çalışmaların daha etkili ve verimli olmasında faydalı olan iş güvenliği uzmanlarının okullarda yer alması son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Dördüncü alt problemde, araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmenlerin okullarda iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algıları demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusunun analizinde anlamlı farklılık gösteren “Çalışılan Okul Türü” ve “İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Alıp Almama” değişkenlerine yanıt aranmıştır. Bunun için araştırmanın nitel kısmı görüşme formunda bu sorular ilave edilerek yönetici ve öğretmenlerin düşünceleri betimlenmiştir.

a. Okul Türü Değişkenine Göre (İlkokul, Ortaokul ve Lise) Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada elde edilen görüşlere göre okullarda eğitim öğretim gören öğrenciler çevrelerindeki tehlikelerin farkına ancak lise çağlarına geldiklerinde varabilmektedirler. Çevresi ile oldukça ilgili, meraklı ve hareketli olan ilkokul öğrencilerinin kazalara ilişkin tehlike ve risk algısının yetersiz olması nedeniyle ilkokullarda yer alan yaş seviyesi küçük olan öğrenciler, ortaöğretimdeki öğrencilere göre kazalara karşı daha fazla açıktırlar İnce vd. (2014). Yine Akçay ve Yıldırımlar' ın (2018) Çocukların Okul Ortamında Kaza Geçirme ve Güvenlik Önlemlerine Yönelik Ebeveyn Davranışlarının İncelenmesi adında yapmış olduğu araştırmada okullarda yaşanan kaza ve yaralanmalarda, çocuklara yardımcı olmak konusunda en önemli kişilerin öğretmenler olduğu kaza geçiren çocukların büyük bir oranına kazada ilk müdahaleyi sınıf öğretmenin yaptığı tespit edilmiştir. Yaş seviyesinin küçük olduğu ilkokul öğrencilerinin kazalara ilişkin tehlike algısının yetersiz olması, riskleri bilememeleri erişkinlere göre kazalara karşı daha açık olmaları, bu okullarda görev yapan öğretmenlerin kendilerini öğrencilere karşı daha sorumlu ve daha duyarlı hissetmelerine neden olmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencileri tehlikelere karşı koruma duygusu ve duyarlıkları iş sağlığı ve güvenliği konularında algılarını artırdığı söylenebilir. Taşdemir'in (2020) yapmış olduğu araştırmaya göre de sınıf öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi düzeyi faktörünün "yüksek" olduğunu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın nicel kısmında okul türü değişkenine göre (ilkokul, ortaokul ve lise) anlamlı farklılık göstermesi, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algı düzeyinin yüksek çıkması nitel kısmında elde edilen bulgular ile desteklenmektedir. Öğrenci yaş seviyesinin den kaynaklanan özelliklerinin öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

b. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Alıp Almama Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alan çalışanların, eğitim almayanlara göre işyerlerinde var olan tehlikelerin farkında olmaları ve güvenli çalışma ortamı yoluna gitmeleri bilinci oldukça yüksektir. Eğitim alanlar iş kazası, meslek hastalığı, güvenli çalışma ortamları hakkında daha bilinçlidirler. Almayanlar ise bu durumların farkında olmamaktadırlar. Gümüş'e (2016) göre çalışma hayatında iş sağlığı ve güvenliği'nin

önemsenmesinin ve eğitimlerin düzenlenmesinin çalışan potansiyelini arttırdığı, iş birliğinin sağlanmasını olumlu etkilediği, iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azalttığı, gerçeği göz ardı edilmemelidir. Taşdemir'in (2020) yapmış olduğu araştırmada sınıf öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği öz yeterlik algıları ile iş sağlığı ve güvenliği eğitimi durumları arasındaki fark incelenmiştir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alan sınıf öğretmenlerinin algı düzeylerinin "yüksek", iken almayanların sınıf öğretmenlerinin algı düzeylerinin ise "orta" olduğu tespit etmiştir.

Katılımcılar, iş sağlığı ve güvenliği bilinç ve farkındalıklarının artırılması bağlamında eğitimlerinin küçük yaşlardan itibaren başlatılmasının ve eğitim müfredatlarına da konulmasının oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Turekova ve Depesova' ya (2019) göre de öğrenciler ve çalışanlar için bilgi, mesleki yetenek, alışkanlık ve becerilerin sistematik olarak oluşturulması ve geliştirilmesi, arzu edilen bilinçli tutum ve davranışlarının oluşumu, davranışlarının sınırlarını, gözlemlerini ve öngörülebilirliğini belirlemek, olası tehlike ve riskleri tanımak, olumsuz bir olay durumunda nasıl hareket edebileceğini bilmek, önleyici tedbirler ve tüm bu konularda eğitim gibi iş sağlığı ve güvenliği ilgili tüm konular öğretim müfredatının bir parçası olmalıdır. Bütün bunlar sistematik olarak yaşa uygun sadece aile içinde değil, aynı zamanda profesyonel olarak eğitilmiş öğretmenler tarafından yapılmalıdır.

Kalıcı davranış değişikliği için verilen eğitimler, etkinliklerle desteklenmeli; öğrenci ve velilere de yaygınlaştırılarak toplumsal politika haline getirilmelidir. Yine Yılmaz'a (2009) göre "risklerin kabul edilebilir bir seviyeye indirmenin yalnız yasalarla başaramayacağı, yasalar, uygulamanın ilk aşaması olmakla birlikte, mutlaka eğitim, denetim ve yapılan çalışmaların benimsenmesi içinde sosyal diyalog ve sosyal sorumluluk yaklaşımı ile desteklenmelidir." Uzun'un (2019) yaptığı araştırmada iş sağlığı ve güvenliği kanununun benimsenmesi amacıyla yapılacak eğitici etkinliklerin iş sağlığı ve güvenliği bilincini artıracığı belirtilmiştir.

Araştırma genel olarak değerlendirildiğinde nicel ve nitel kısımlarda elde edilen bulguların birbirlerini destekledikleri ve uyumlu oldukları görülmüştür. Nicel kısımda iş sağlığı ve güvenliği konusunda yürütülen çalışmalara yönelik algı durumu, güçlü ve zayıf yönler ile sorunlar belirlenmiş, nitel kısımda da bu konuda çalışma yürütmüş öğretmen ve yöneticilerin fikir ve görüşlerinden hareketle çözüm ve öneriler tespit edilmiştir. Buna göre öğretmenlerin okullarda yürütülen iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına karşı algı düzeylerinin çok yüksek olduğu, yapılan çalışmaları takip ettikleri, uyum gösterdikleri, önemsedikleri, çalıştıkları kurum için kendileri ve sorumlu

oldukları öğrencileri için son derece önemli olduğunun farkında ve bilincinde oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre okullarda uygulanan iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Okulda öğrenim gören öğrencilerin yaş gruplarının farklı olmasının etkisinden kaynaklanan öğretmen algısında farklı olması, fiziki yapılarında pansiyon, spor salonu, atölye ve laboratuvar... vb. eklentilerin olmasından dolayı bu eklentilere yönelik çalışmaların farklı olması, okulların tehlike sınıflarının (çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli olması) farklı olması nedeni ile uygulanan eğitim sürelerinin ve planlamasının farklı olması gibi özelliklerinden kaynaklanan iş ve işlemlerin değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği alanının uzmanlık gerektiren bir konu olduğu halde iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi görevlendirilememesi, mali ve teknik desteğin sağlanamaması, yapılan iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının yenilenmesi ve revize edilmesi durumlarında eksik kalınması, mevzuatın taraflarca anlaşılamaması, bu konuda farklı yaklaşımların olması gibi sorunların olduğu görülmüştür.

5.2. Öneriler

Bu kısımda araştırmanın bulguları ve alan yazından hareketle elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacı ve uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre okullarda iş sağlığı ve güvenliği'nin gelişmesi ve benimsenmesi adına karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri sıralanacak olursa:

1. "Okullarda risk değerlendirmelerinin yapıldığı fakat yenilenmesi gerektiği durumlarda ve süresi dolmasını takiben yenilenmemektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 12 inci maddesi uyarınca risk değerlendirmeleri, yönetmelikte belirtilen durumlar oluştuğunda yenilenmesi sağlanmalıdır.
2. Resmi Gazete'de 28 Temmuz 2020 tarihinde 31199 sayısı ile yayınlanan ve torba kanun adıyla bilinen 7252 sayılı kanunu 10 maddesine göre 50'den az çalışanı olan az tehlikeli işyerleri ile kamuya ait işyerlerinde iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi görevlendirme yükümlülüğü 31.12.2023 tarihine uzatılmıştır. 2014/19 no'lu genelge ile okullarda görevlendirilerek işlerini başarı ile yürüten uzmanlar, bu kanun maddesinin yayımlanmasından itibaren görevlendirilememektedir. Uzmanlar

tarafından başarılı bir şekilde yürütülen bu işlerin sekteye uğramaması ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda toplumsal bilinç oluşması açısından okullarda tekrar iş sağlığı ve güvenliği uzmanları görevlendirilmelidir.

3. Çalışan temsilcisi yayımlanan tebliğe uygun seçilmelidir. Bunun için sene başı öğretmenler kurul toplantısında gündeme alınarak seçim yoluyla belirlenmesi en uygun yol olarak söylenebilir. Çalışan temsilcisi eğitimleri verilmeli, tüm personele duyurulmalıdır.
4. Okullar inşa edilirken iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre yapılmadığı daha sonra okul idaresi tarafından giderilme yoluna gidilmesi yoluna gidildiği anlaşılmıştır. Bu durum okul yöneticilerinin yükünü artırdığı söylenebilir. Okullar inşa aşamasında iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı değerlendirilerek yapılmalıdır.
5. Eski ve yeni binalardaki iş sağlığı ve güvenliği eksikliklerini gidermek için fiziksel yapı uyarıcı levha işaret ve renklendirmeler ile elverişli hale getirilmelidir. Fiziksel yapı için merkezi bir mali alt yapı oluşturulmalı, okul yöneticileri üzerindeki bu yük paylaşılmalıdır.
6. Eğitimler teorik ve uygulamalı olarak farklı zamanlarda yapılarak daha sık aralıklarla tekrarlanmalı; uygulamalı eğitime ağırlıklı verilerek, görsellerden, videolardan, tiyatrodan yararlanılmalıdır. Algı düzeylerini artırarak eğitimi etkili hale getirip öğrenmeyi soyuttan somuta taşıyan sanal gerçeklik cihazlarının da iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde kullanılması tercih edilmelidir.
7. Eğitimler küçük yaşlardan itibaren verilmeli, anaokullarından üniversitelere kadar eğitim müfredatlarına yerleştirilmeli ve çalışanlar öğrenciler öğretmenler ailelere kadar yaygınlaştırılarak toplumsal politika haline getirilmelidir.

5.2.2. Araştırmalara Öneriler

1. Okullarda İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının benimsenmesi ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar farklı yöntemler kullanılarak, farklı eğitim kademeleri için ayrı ayrı araştırılabilir.
2. Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının farklı düzeyde uygulayan okulların başarısının eğitim üzerindeki etkisi incelenebilir.
3. Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının okulların çalışma ortamlarındaki olumlu etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Çay, E., ve Eratay, E. (2019). Özel Eğitim Okulunda Çalışan Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Seminerine ve Sonraki Uygulamalara Yönelik Görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(26), 26-45. doi:<https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.524611>
- Akçay, D., ve Yıldırımlar, A. (2018). Çocukların Okul Ortamında Kaza Geçirme ve Güvenlik Önlemlerine Yönelik Ebeveyn Davranışlarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 48-55. 9 13, 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46786/586676> alındı.
- Akman, A., ve İşler, M. C. (2012). Trafik İş Kazalarının İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi. *International Journal of Engineering Research and Development*, 4(2), 21-25.
- Aktaş, B. (2020, 07 18). *Sürekli İyileştirme, Kalite Yönetimi ve Deming Döngüsü*. 09 11, 2020 tarihinde <https://medium.com/@aktasburak/surekli-iyilestirme-kalite-yonetimi-ve-deming-dongusu-5ffff83fb90c> alındı.
- Ateş, B. H. (2007). Çalışma Ortamı Koşullarının İşletme Verimliliği Üzerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 21-41. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/842690> alındı.
- Ayhan, Y. (2013, Ocak 3). İş Sağlığı ve Güvenliğinde Kaza Zinciri Teorisinin Önemi ile Açık İşletmelerdeki Tehlikeli Hareket ve Tehlikeli Durumlar. *Yer Altı Kaynakları Dergisi*, 3(3), 27-39. 10 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/366555> alındı.
- Bakan, D. (2020). Ortaöğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Esenyurt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. 10 10, 2020 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/> alındı.
- Beşir, A. (2018). Devlet okullarında iş sağlığı ve güvenliği kültürüne yaklaşımın incelenmesi : Şile örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü . 01 21, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/> alındı.
- Bolat, Y. (2015). Kamu Kurumlarında Acil Durum Planı Hazırlama Rehberi ve İlgili Sektörde Acil Durum Bilincini Artırmaya Yönelik Uygulama. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. 01 21, 2021 tarihi <https://www.csgb.gov.tr/media/1551/yusufziyabolat.pdf> alındı.

- Bülbül, M. (2016). İş Sağlığı Ve Güvenliği Mevzuatının Okullar Açısından İncelenmesi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatının Okullar Açısından İncelenmesi* (s. 4). İstanbul: 8. İş Sağlığı ve Güvenliği Konferansı. 01 28, 2021 tarihinde <https://www.researchgate.net/publication/302274041> alındı.
- Büyüköztürk, Ş., K. Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik. (2007, 12 19). Ankara: Başbakanlık Basımevi. 5 27, 2021 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr> alındı.
- Caliskan, S. (2016). Yöneticilerin 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu İle Getirilen Uygulamalara Yönelik Algı ve Beklentilerinin Analizi. *Doktora Tezi*. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 02 10, 2021 tarihi <https://tez.yok.gov.tr/>
- Cemaloğlu, N., ve Gülcan, M. G. (2018). *Kuramdan Uygulamaya Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Cereci, C., ve Çetin, R. B. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatından Kaynaklanan Sorumluluklarına İlişkin Okul Müdürü Görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(6), 151-162. 02 05, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/837472> alındı.
- Creswell, J. W. (2019). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J., ve Plano Clark, V. (2018). *Karma Yöntem Araştırmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalış, S. (2021). *Üniversiteler İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi*. İstanbul: Kitapyurdu.
- Çekinmez, A. (2018). Öğretmenlerin okul iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2 23, 2021 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=hMLvcoZsgih8gP7T63kYKQ&no=EpkG_wCj93D35_nYeir5Iw alındı.
- Çögenli, M. Z., ve Özer, M. (2017). İş Kazalarını Önlemede Güvenlik Kültürü. *ICPESS (Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi)*, (s. 58-70). 3 2021 tarihinde <http://registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/1263/33> alındı.

- İş Sağlığı ve Güvenliği Değerlendirmesi Yönetmeliği. (2012, 12 29). (28512). 2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16925&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> alındı.
- Çalışanların İSG Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. (2013, 5 15). (28648). Resmi Gazete. 05 27, 2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18371&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>: <https://www.mevzuat.gov.tr/> alındı.
- İSG Kurulları Hakkında Yönetmelik. (2013, 01 18). (28532). Ankara. 10 6, 2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-3.htm> adresinden alındı
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik. (2013, 01 18). (28532). Resmi Gazete. 24 05 2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-3.html> alındı.
- İş yerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik. (2013). 06 3, 2021 tarihinde Mevzuat Bilgi sistemi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/06/20130618-8.html> alındı.
- Deliönü, Ö., ve Utlı, Z. (2016). Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği dışında iş sağlığı ve güvenliği tehlikeler. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(13), 1514-1531. doi:Doi:10.14687/ijhs.v13i1.34341
- Dijital Mecralar Komisyonu Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2020, 07 28). (31199). Resmi Gazete. 9 10, 2021 tarihinde Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200728-15.html> alındı.
- Doğdu , S. (2019). Okul yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 9 28, 2020 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden alındı
- Er, E. (2020). Yerel Yönetimlerde İş Sağlığı ve Güvenliğinin Değerlendirilmesine Yönelik Çalışan Anketi Uygulaması. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. 12 3, 2020 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Erdem, Y. (2004). Sosyal İnsan, Sosyal Etkileşim, Grup Yaşamı Kültür ve Toplum Açısından İş Sağlığı ve Güvenliği. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*(14), 7-9. 10 9, 2021 tarihinde <https://www.csgb.gov.tr/isggm/dergiler/17.pdf>

- Eren, T. (2015). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemine Giriş*. Ata Aöf Ders Kitapları.
- Ergül, A. (2020). Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İş Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 10 28, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> alındı.
- Gerek, N. (2000). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No:967.
- Gründer, R., Tutucu, M., ve Bollmann, U. (2018). The integration of occupational health and safety into education – enetosh's wealth of experience. *Occupational and Environmental Medicine*(75), 100-101. 2021 tarihinde <https://www.researchgate.net/> alındı.
- Gümüş, B. (2016). Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Aydın Üniversitesi FEn Bilimleri Enstitüsü. 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> alındı.
- Güneri, A. F. (2021). *Kayıt ve Raporlama*. İstanbul: Auzef. <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/kayitverapor.pdf>
- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Hisanaga, N. (2012). Occupational safety and health education in schools. *Industrial Health*, 251-252. doi:10.2486/indhealth.ms5004ed
- Hubbert., W. (1978, oct). Occupational health and safety programs in schools of veterinary medicine-Veterinerlik okullarında iş sağlığı ve güvenliği programları. *Health Lab Sci*. 1978, 210-4. <https://europepmc.org/article/med/744720>
- İlknur, K., ve Seçil, D. (2012, Ocak). İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verme Yükümlülüğü. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 23-47. 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/308012> alındı.
- İlkyardım Yönetmeliği. (2015, 07 29). *İlkyardım Yönetmeliği*. 2021 tarihinde R. Gazete: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20992&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- İnce, T., Yalçın, S., ve Yurdakök, K. (2014). Çocukluk Çağında Ciddi Kaza Sıklığı ve Risk Faktörleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*(57), 173-182. 10 5, 2021 tarihinde http://www.cshd.org.tr/uploads/pdf_CSH_538.pdf alındı.

- İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Çalışma Rehberi. (2019). Ankara: Mevzuat işleri Daire Başkanlığı. 08 11, 2021 tarihinde <http://isg.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/160/2020/01/%C4%B0%C5%9Fyerlerinde-%C4%B0SG-Kurullar%C4%B1-%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma-Rehberi.pdf> alındı.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012, 06 30). (6331 Sayılı). Resmi Gazete Sayısı:28339. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf> alındı.
- Işık , Ö. (2018). İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Uygulanabilirliği ve Güncel Sorunlarının Analizi. *Yüksek Lisans Tezi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 6 23, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kol, İ. (2021, Şubat). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamalarının Karşılaştırılması. İstanbul: Gedik Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı . 3 5, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Küçük Saral, A. (2017). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Çalışanlardaki İş sağlığı ve Güvenliğini Farkındalığının Etkisinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> alındı.
- Küçük, N. M. (2021). Sanal Gerçeklik İle Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Tehlike Tahmini Farkındalığının Arttırılması İle İş Kazalarına Etkisinin Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü . 12 3, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> alındı.
- MEB 2014/16 nolu genelge. (2014, 08 19).*İş Sağlığı ve güvenliği*. Ankara: MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü. 1 6, 2021 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1705.pdf> alındı.
- MEB İstatistikleri. (2021,09 10). 25 02, 2022 tarihinde MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı:<http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-20202021/icerik/424> adresinden alındı.
- MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, R. İ. (2020). *MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı*. MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Resmi İstatistikler: <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> alındı.

- Odacı, N. (2020). İş Güvenliği Eğitimlerinde Sanal Gerçeklik Uygulamalarının Kullanılmasının İş Güvenliği Uzmanları Açısından Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 3 26, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez> alındı.
- Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı. OSHA. (2012).9 21, 2021 tarihinde EU-OSHA Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı: http://publications.europa.eu/resource/cellar/fb057e61-bf7c-4c19-ac2b-c02fd9f0feb2.0001.01/DOC_1 alındı.
- Ören, K. (2020). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Nobel .
- Öz, F. (2019). Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Üzerine Sosyolojik İnceleme. *Yüksek Lisans Tezi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi. 10 6, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> alındı.
- Özkılıç, Ö. (2005). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri*. Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK. 7 3, 2021
- Ulutaşdemir N., Tuna H. ve Ertürk İ. (2019). İş sağlığı ve güvenliği alanında Türkiye’de yapılan lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(1), 32-41
- Palaz, S. (2019). *Sosyal Bilimlerde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları*. Nobel.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (S. B. Mesut Bütün, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Perrucci, R. ve Knudsen 1983, den akt. Boyacı, Adnan. (2008). *Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 973.
- MEB İstatistikleri. SGB. (2021, Mayıs 18). Stratejik Geliştirme Başkanlığı: <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2019-2020/icerik/396>
- SGK. (2021). *İş Kazası*. 2021 tarihinde Sosyal Sigortalar Kurumu: http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/is_kazasi_ve_meslek_hastaligi/is_kazasi adresinden alındı
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu . SSGSK. (2006, 5 31). (5510). Resmi Gazete. 12 29, 2020 tarihinde Meslek Hastalıkları: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060616-1.html> alındı.

- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2018). *On Birinci Kalkınma Planı*. Ankara: Strateji ve Bütçe Başkanlığı. 07 28, 2021 tarihinde <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/IsSagligiGuvenligiCalismaGrubuRaporu.pdf> alındı.
- Şenocak, H. (2020). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. İstanbul: AUZEF. 01 17, 2021 tarihinde http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/ceko_ue/issagligiveguvenligi.pdf
- Şentürk, E. (2019). Fakülte Binalarının İş Sağlığı ve Güvenliğine Uygun Şekilde Yapılandırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Şimşek, M., ve Çelik, A. (2015). *Yönetim ve Organizasyon*. Konya: Eğitim Yayınevi. 9 15, 2020 tarihinde alındı
- Tang, J. J. (2011, July). The Implementation of Occupational Safety and Health Legislation and Policies-Hong Kong Okullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı ve Politikalarının Uygulanması. University of Nottingham. 11 16, 2021 tarihinde <https://www.researchgate.net/>
- Taşdemir, C. (2020). Sınıf Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Özyeterliliği. *Yüksek Lisans Tezi*. Iğdır: Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. 11 05, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Telman, N., Önen, L., ve Özgeldi, M. (2015). *Psikolojide İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Nobel.
- Tokpınar, M. (2019). Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliğinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 11 4, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Tomkova, V. D. (2015). Comparison of the results from the analysis of. *Open Online Journal for Research and Education*, 227-231. 11 28, 2021 tarihinde <https://scholar.google.com/>
- Topgül, S., ve Alan, Ç. (2017). Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 587-598. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1004631> adresinden alındı
- TSE. (2021, 07 05). *TS ISO 45001:2018 İş Sağlığı Ve Güvenliği Yönetim Sistemi*. 2021 tarihinde Türk Standartlar Enstitüsü: <https://www.tse.org.tr/Icerik/DuyuruDetay?DuyuruID=5687>
- Turekova, I., ve Depesova, J. (2019, July 1-3). Significance Of Teacher Education In The Field Of Occupational Health And Safety. *Proceedings of EDULEARN19*

- Conference*. Nitra, Palma, Mallorca, İspanya: Constantine the Philosopher University in Nitra.
- Tülü, M. (2014). İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinde İSG Profesyonellerinin Algı ve Beklentileri. *İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi/Araştırma*. Ankara. 11 7, 2020 tarihinde Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü: <https://www.csgb.gov.tr/medias/1967/mustafatulu.pdf>
- Türkoğlu, Ç. (2020). Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Türkoğlu&Balkan/Kırklareli University Journal of Engineering and Science*, 6(2), 216-237. doi:<https://doi.org/10.34186/klujes.836115>
- Uğurlu, Celal Teyyar (ed.). (2015). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Ustaoglu, E. (2020). Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Bir Çalışma. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Çankaya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. 4 15, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Uzun, S., (2019). Mesleki ve Teknik Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Bilinci. *Yüksek Lisans Tezi*. Tarsus: Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü . 11 07, 2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Üngüren, E., ve Koç, T. S. (2015/2). İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 5(2), 124-144. 01 01, 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/297448>
- W. Creswell, J., ve L. Plano Clark, V. (2018). *Karma Yöntem Araştırmaları*. Ankara: Anı.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin .
- Yılmaz, F. (2009). İş Sağlığı ve Güvenliği'nin İyileştirilmesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Önemi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(56), 520-546. 11 6, 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9079>
- Yılmaz, F. (2019). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri*. İstanbul: Auzef Ders Kitapları.

EKLER

Ek-1. İş Sağlığı ve Güvenliği Performans Değerlendirme Ölçeği

OKULLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: AÇIMLAYICI KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

Değerli Katılımcı;

İş Sağlığı ve güvenliği farkındalığının belirlenmesi amacıyla yapılan bu anket, tez araştırmasına ışık tutmak üzere bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Anket sorularına verilen cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır.

Elinizdeki anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgilerinize ilişkin sorular, ikinci bölümde ise iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Değerlendirmenin sağlıklı olabilmesi için bütün soru ve ifadelerin mümkün olduğu kadar açık ve samimi bir şekilde cevaplandırılması gerekmektedir. Anket çalışmasına katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz.

Mehmet YILDIRIM
Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri
A.B.D. Yüksek Lisans Öğrencisi
C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU
Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim
Bilimleri A.B.D. Öğretim Üyesi

BÖLÜM 1:

- 1) Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek
- 2) Çalıştığınız Okulun Türü ☐ ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise
- 3) Mesleki hizmet Süreniz
- 4) Bulunduğunuz Okuldaki Görev Süresi.....
- 5) Okulunuzdaki Çalışan Sayısı.....
- 6) İş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır

BÖLÜM 2: Lütfen aşağıda belirtilen sorulara katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

		(1) Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kısmen Katılıyorum (4) Katılıyorum (5) Tamamen Katılıyorum				
A-İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik Önlemleri ve Tedbirler						
1	Okulumuz çalışanlarına sağlık ve güvenlik ile ilgili gerekli koruyucu ekipmanları sağlanır.	1	2	3	4	5
2	Okulumuzda sağlık ve güvenlik ile ilgili tedbirlere uyulup uyulmadığı denetlenir.	1	2	3	4	5
3	Okulumuzda sağlık ve güvenlik ile ilgili gerekli tedbirler alınır.	1	2	3	4	5
4	Okulumuzda sağlık ve güvenlik ile ilgili gerekli olan teknik ekipmanlar bulunur.	1	2	3	4	5
5	Okulumuzda çalışanlara herhangi bir iş verilirken sağlık ve güvenlik yönünden işe uygun olup olmadıkları dikkate alınır.	1	2	3	4	5
6	Okulumuzda düzenli olarak risk değerlendirme yapılır.	1	2	3	4	5
7	Okulumuzda sağlık ve güvenliği tehdit edebilecek faktörlere yönelik (kaygan zemin vb.) uyarı levhaları bulunur.	1	2	3	4	5
8	Okulumuz olası bir acil duruma karşı (yangın gibi) tüm çalışanların bildiği bir eylem planı vardır.	1	2	3	4	5
B-Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması						
9	Çalışma arkadaşlarım işyerinde sağlık ve güvenlik açısından bir tehdit ile karşılaştıkları anda, derhal okul yönetimine bilgi verir.	1	2	3	4	5
10	Çalışma arkadaşlarım iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde öğrendikleri bilgileri, iş yaparken uygularlar	1	2	3	4	5
11	Çalışma arkadaşlarım iş yaparken kendi sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmez.	1	2	3	4	5
12	Çalışma arkadaşlarım iş yaparken diğer personelin sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmez.	1	2	3	4	5
13	Çalışma arkadaşlarım işyerinde makine araç ve gereçleri kurallarına uygun bir şekilde kullanır.	1	2	3	4	5
14	Çalışma arkadaşlarım iş yaparken, sağlık ve güvenliklerini riske atar	1	2	3	4	5
15	Çalışma arkadaşlarım kendilerine verilen koruyucu ekipmanı doğru bir şekilde kullanır.	1	2	3	4	5

C-Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyi						
16	Çalışma arkadaşlarım meslek hastalıkları ve nedenleri hakkında bilgi sahibidirler	1	2	3	4	5
17	Çalışma arkadaşlarım, iş hayatları ile ilgili yasal hak ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibidirler.	1	2	3	4	5
18	Çalışma arkadaşlarım meslek hastalıklarından korunma yolları hakkında bilgi sahibidirler.	1	2	3	4	5
19	Çalışma arkadaşlarım iş yerindeki sağlık ve güvenlik risklerinden korunma hususunda bilgi sahibidirler.	1	2	3	4	5
20	Çalışma arkadaşlarım patlama ve yangın tehlikelerinden korunma hususunda bilgi sahibi değildir.	1	2	3	4	5
21	Çalışma arkadaşlarım koruyucu ekipmanların nasıl kullanılacağı hakkında bilgi sahibidir.	1	2	3	4	5
D- İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları						
22	İş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, belirli bir plan ve program dâhilinde çalışanlara duyurulur.	1	2	3	4	5
23	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler anlaşılır bir dille sunulur.	1	2	3	4	5
24	Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri düzenlenir.	1	2	3	4	5
25	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimler uygulamalı olarak gösterilir.	1	2	3	4	5
26	Okulumuzda yeni bir araç ve ekipman alınırsa, doğru bir şekilde nasıl kullanılacağı hakkında eğitim verilir.	1	2	3	4	5
E- İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar İş birliği ve İletişim						
27	Okul yönetimi çalışanların sağlık ve güvenlikleri ile ilgili endişelerini dikkate alır.	1	2	3	4	5
28	Okulumuz çalışanları sağlık ve güvenlik ile ilgili konularda endişelerini rahatlıkla ifade edebilir.	1	2	3	4	5
29	Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda uzmanlar, yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği bulunmaktadır	1	2	3	4	5
30	Risk Değerlendirmesi ile elde edilen bilgiler personel ile paylaşılır.	1	2	3	4	5

Ek-2. Görüşme Formu

Merhaba ben Mehmet YILDIRIM,

Sivas MTAL' de görev yapmaktayım. Cumhuriyet Üniversitesin 'de yüksek lisans tezi olarak okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda bir araştırma yapmaktayım. Araştırmamın, konunun uygulayıcılarına, okul idarecilerine ve çalışanlarına yararlı olacağını düşünüyorum.

Okullarda yöneticilerle görüşmeler yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler saklı tutulacak ve sadece bu araştırmada kullanılacaktır.

Görüşmenin 45 dk. süreceğini tahmin ediyorum. Sorunlar için önerebileceğiniz çözümleri, sorulardan sonra vurgularsanız memnun olurum. İzin vererseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Böylece hem zamanı daha iyi kullanabiliriz hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ediyorum. Eğer sizin bana görüşme başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa bunu cevaplandırmak isterim. İzninizle sorulara geçiyorum.

SORULAR

I- Demografik Sorular

En son mezun olduğunuz okul//bölümü belirtiniz

Okul yöneticisi olarak hizmet süreniz nedir?

İş Sağlığı ve güvenliği alanında katıldığınız hizmet içi kurs/seminer varsa belirtiniz

II-Görüşme Soruları

1. Okulunuzda uyguladığınız iş sağlığı ve güvenliğinin aşağıda sıralanan yönetsel önlem ve tedbirler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sonda a. İş sağlığı ve güvenliği kurul çalışmaları

b. Çalışan temsilcisi

c. Risk değerlendirme

d. Acil durum eylem planları

e. İş sağlığı ve güvenliği eğitimleri

f. Okulun fiziksel yapısı ile ilgili sorunların çözümü

h. Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

2. Çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği kriterleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sonda a. Alınan koruyucu önlem ve tedbirlere uyma

b. Okul yönetimine bilgi verme

c. Eğitimlerde öğrendikleri bilgileri, iş yaparken uygulama

d. İş yaparken kendilerini ve çevredekilerin tehlikeye düşürmemeye dikkat etme

e. Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

3. İş sağlığı ve güvenliği farkındalık ve bilinç düzeyleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sonda a: Çalışanların yasal hak ve sorumluluklarını bilme ve İSG konularında yaklaşımları

b. Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

4. İş sağlığı ve güvenliği eğitimleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sonda a. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin, belirli bir plan ve program dâhilinde uygulanması, eğitim alan çalışanlarda kalıcı davranış değişikliği

b. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin uygulamalı olması

c. Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

5. İş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanların arasındaki iş birliği ve iletişimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sonda a. Çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaştıkları sorunlarını ve endişelerini rahatlıkla idareye, uzmana, çalışan temsilcisine iletebilme

b. Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

6. Öğretmenlerin çalıştıkları okul türü (İlkokul, Ortaokul ve Liseler)'ne göre İSG algılarının farklılık göstermesi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sonda a. Öğrencilerin yaş gruplarının farklılığı

b. Okulların yapısı

c. Bu konuların benimsenmesi ve iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

7. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini alanlar ile almayanların isg algılarının farklılık göstermesi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ek-3. Araştırma İzin Onayı

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

22.12.2020

Sayı : E.92255297-605.01-18306673
Konu : Araştırma İzni (Mehmet YILDIRIM)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 09/12/2020 tarihli ve 50704946-044-E.48361 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı 2020/2 no'lu genelgesi.
c) Valilik Makamının 13/01/2020 tarihli ve 92255297-605.01-E.859466 sayılı onayı.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mehmet YILDIRIM, "Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği: Açıklayıcı Karma Yöntem Çalışması" konulu tez çalışması kapsamında, ilimiz merkezinde bulunan ekli listede isimleri belirtilen okullarda araştırma çalışması yapmak istemektedir.

İlgi (a) yazı ekindeki çalışma; Valilik Makamının ilgi (c) onayı ile oluşturulan araştırma değerlendirme komisyonu tarafından incelenmiş olup çalışmanın, eğitim öğretimin aksatılmaması ve katılımcıların izni olmadan resim, video ve ses kayıtlarının alınmaması kaydıyla, ilimiz merkezinde bulunan ekli listede isimleri belirtilen okullarda uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

Onaylarınıza arz ederim.

Fatih AYDIN
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek: Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

OLUR
22.12.2020

Ehübekir Sıddık SAVAŞCI
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

[Handwritten Signature]
22.12.2020

[Handwritten Signature]
22.12.2020

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : <https://evraksorgu.meb.gov.tr>
Bilgi için : L. ÖZGİZ
Ünvanı : Şef

Adres : Mustafa Yamancağa Bulvarı No:17 SİVAS
Telefon No : 0 346) 290 58 00
E-Posta : org54@mah.gov.tr ; bilgi@54@mah.gov.tr
Kop-Adresi : web@54@mah.gov.tr
İnternet Adresi : <http://sivas.meb.gov.tr>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 016f-486a-3f56-8db4-86c7 koda ile doğrulayabilirsiniz.

Ek-4. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/07/2020-43051

4 8 E A C B R 7 7 C 4

T.C.
SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : 60263016-050.06.04-E.43051
Konu : Etik Kurul Kararı

30/07/2020

Sayın Mehmet YILDIRIM

İlgi : 08/07/2020 tarih ve 57491 sayılı dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz ve ekleri, Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulunca incelenmiştir. Kurulun 22/07/2020 tarih ve 10 no'lu toplantısında alınan 14 no'lu kararda; "Karar 14:Üniversitemiz yüksek lisans öğrencisi Mehmet YILDIRIM'ın 08/07/2020 tarih ve 57491 sayılı dilekçesi ekinde sunduğu; "Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği: Açıklayıcı Karma Yöntem Çalışması" isimli araştırmanın etik olarak uygunluğu Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve etik açıdan bir sakıncası olmadığı yönünde, Rektör olurlarına sunulmak üzere oybirliği ile, Karar verildi" denilmekte olup, 22/07/2020 tarihli Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurul toplantısında alınan 14 no'lu karar, Rektörlük olurlarına sunulmuş ve Rektör oluru alınmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Ahmet ALİM
Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : https://cbkapp1.cumhuriyet.edu.tr/enVision/validate_doc.aspx?V=BEACBR77C

Adres : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Müşavirliği Sivas
Telefon : 0 346 219 1010 Belgegeçer : 0 346 219 1138
e-Posta : hukuk@cumhuriyet.edu.tr Elektronik Ağ : www.cumhuriyet.edu.tr

Bilgi için : Gamze ÇİFTÇİ
Unvanı : Sürekli İşçi

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-5. Ölçek Kullanım İzni

Re: Mehmet YILDIRIM Ölçek İzni

21.01.2021 Per 07:03 tarihinde yanıtladınız

 Tayfur Saliyman KOÇ <sal@ulstbilim.com>
7.07.2020 Sal 01:37
Kime: Siz

Merhabalar, Mehmet Bey.
Ölçeğimizi akademik çalışmanızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar.

m. yıl <m.yildirim@ulstbilim.com>, 6 Tem 2020 Pzt, 13:40 tarihinde şunu yazdı:

Sayın Tayfur Saliyman KOÇ;

“Okul Yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi” ölçeğinizi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı’nda hazırlayacağım tez çalışmamda izninizle kullanmak istiyorum. İlginiz için teşekkür ederim.

Yanıtla | İlet

Ynt: Mehmet YILDIRIM Ölçek İzni

 Mehmet YILDIRIM <yildirim.mehmet@ulstbilim.com>
2.07.2020 Per 10:30
Kime: Siz

Sayın Mehmet YILDIRIM;

Hazırladığım tez çalışmamda “Okul Yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi” anketini, Kaynakçanızda belirtilmesi şartıyla, hazırlayacağınız tez çalışmasında kullanılmasına izin veriyorum. Hazırladığınız çalışmayı dijital ortamda gönderirseniz memnun olurum. Başarılar diliyorum.

Gönderen: m. yıl <m.yildirim@ulstbilim.com>
Gönderildi: 1 Temmuz 2020 Çarşamba 20:19
Kime: Tayfur Saliyman KOÇ <sal@ulstbilim.com>
Konu: Mehmet YILDIRIM Ölçek İzni

Sayın Saliyman KOÇ;

“Okul Yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi” ölçeğinizi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı’nda hazırlayacağım tez çalışmamda kullanmak istiyorum. İlginiz için teşekkür ederim.

Yanıtla | İlet